

Afgørelser – Reg. nr.: 05323.00

Fredningen vedrører: Tingdalsøerne

Domme

Taksationskommissionen 14-06-1988

Naturklagenævnet

Overfredningsnævnet 18-12-1987

Fredningsnævnet 15-05-1985

Kendelser

Deklarationer

TAKSATIONSKOMMISSIONEN>

TAKSATIONSKOMMISSIONEN
VEDRØRENDE NATURFREDNING

REG. NR. 05323.

ADRESSE:

SLOTSMARKEN 13, 2970 HØRSHOLM
TELF. 02 76 53 76

Sag nr. 243. Fredning af Tingdalsøerne med omgivelser.

Kendelse:

(Meddelt den 14. juni 1988)

Overfredningsnævnets afgørelse af 18. december 1987 om erstatning i anledning af fredningen af Tingdalsøerne med omgivelser i Them kommune, Århus amt er påklaget til taksationskommissionen vedrørende naturfredning af Grane Plantages Fond og I/S Kongsø Plantage.

Taksationskommissionen har den 10. maj 1988 afholdt møde med ejerne og besigtiget de fredede arealer.

Herunder var Grane Plantages Fond repræsenteret af formanden, Morten Koch, og af advokat Sys Rovsing Koch, København. I/S Kongsø Plantage var repræsenteret af Anne Vibeke Foss og af advokat Jørn Hansen, Randers.

Som skovbrugssagkyndig bistand for klagerne mødte skovtaksator Knud Erik Hesselbjerg og skovriderne Jørgen

Lundberg og Ebbe Udsen, alle fra Det Danske Hedeselskab.

Taksationskommissionen har under sagen haft skovbrugs-sagkyndig bistand af statsskovrider Peder Skarreqaard, Thisted.

For taksationskommissionen har Grane Plantages Fond påstået den erstatning, som er tilkendt af overfredningsnævnet efter naturfredningslovens § 19, stk. 1, forhøjet med 183.000 kr. til 374.000 kr. I/S Kongsø Plantage har påstået erstatningen efter naturfredningslovens § 19, stk. 1, forhøjet med 147.500 kr. til 317.000 kr. Forhøjelserne fremkommer ved, at ejerne har gentaget de påstande, som man nedlagde for overfredningsnævnet vedrørende forbudene mod fuldpløjning og gødskning og vedrørende de restriktioner, som er fastsat med hensyn til sprøjtning samt jagt og fiskeri (overfredningsnævnets erstatningsafgørelse s. 2, pkt. 1, 5-7).

Grane Plantages Fond har med henvisning til den lange tid, som er medgået til fredningssagens behandling, nedlagt påstand om, at erstatningen i medfør af naturfredningslovens § 19, stk. 4, sidste pkt., forrentes fra tidspunktet for sagens rejsning i 1977.

For taksationskommissionen har ejernes repræsentanter gentaget og uddybet den argumentation, som er refereret i overfredningsnævnets afgørelse, og som fremgår af de skriftlige redegørelser for beregningen af påstandene, der blev fremlagt for overfredningsnævnet, herunder Hedeselskabets erstatningsberegninger af 8. og 9. september 1986 og selskabets supplerende redegørelse af 18. september 1987.

Taksationskommissionens bemærkninger:ad pkt. 1.

Erstatningspåstanden vedrører et areal på ialt ca. 2,7 ha, hvoraf størstedelen er et lavtliggende engareal.

Henset til arealernes beskaffenhed anser taksationskommissionen den af overfredningsnævnet fastsatte erstatning på 8.000 kr. for tilstrækkelig til at dække det tab, fredningen medfører.

ad pkt. 5.

Efter de for kommissionen foreliggende oplysninger og det, som er konstateret under besigtigelsen, kan taksationskommissionen ikke anfægte de forudsætninger med hensyn til gødskningseffekten, som Hedeselskabets erstatningsberegninger bygger på, og hvorefter der er regnet med en årlig mertilvækst på 2 m^3 pr. ha.

Ved beregningen af den nedgang i ejendommenes handelsværdi, som er en følge af det driftstab, forbudet mod gødskning bevirker, er taksationskommissionen enig med overfredningsnævnet (erstatningsafgørelsen s. 4 fo) i, at der må regnes med en noget højere kalkulationsrente (realrente) end 4 % p.a., som er anvendt i Hedeselskabets erstatningsberegninger. Man henviser herved til, at Ligningsrådet ved de tre seneste offentlige ejendomsvurderinger (pr. 1. april 1977, 1. april 1981 og 1. januar 1986) har vedtaget en rentefod på 5 % som grundlag for venteværdiberegninger i forbindelse med vurderingen af skovejendomme og fastsat, at værdien af særlige indtægtskilder som pyntegrønt og juletræer ansættes til 8 gange nettoindtægten.

Herefter og når henses til den usikkerhed, som erstatningsfastsættelsen, uanset anvendelsen af skovøkonomiske tabsberegninger, er behæftet med, finder taksationskommissionen ikke fornødent grundlag for at forhøje de erstatningsbeløb på henholdsvis 60.000 kr. og 80.000 kr., overfredningsnævnet har fastsat.

ad pkt. 6.

Taksationskommissionen henviser til, at fredningsbestemmelserne med hensyn til anvendelse af ukrudts- og insekt-dræbende midler ikke er af en så restriktiv karakter som forudsat ved Hedeselskabets erstatningsberegning.

De af overfredningsnævnet fastsatte erstatningsbeløb på henholdsvis 24.000 kr. og 12.500 kr. er efter taksationskommissionens skøn passende.

ad pkt. 7.

Den del af erstatningspåstanden, som refererer sig til restriktionerne med hensyn til udnyttelsen af jagtretten, forudsætter et tab på 300 kr. pr. ha af søernes areal pr. år.

Taksationskommissionen finder, at dette tab er ansat noget i overkanten, når henses til, at det uanset fredningsbestemmelserne til være muligt at drive andejagt i en vis udstrækning på den del af arealerne, som grænser til søerne.

I øvrigt er forventningen om en fortsat stigning i fremtiden af de indtægter, som kunne være opnået ved udlejning af jagt- og fiskerirettighederne, ikke så vel dokumenterede, at der er grundlag for, som påstået af ejerne, at fravige almindelige principper for kapitalisation af løbende indtægter som de omhandlede.

Under disse omstændigheder finder taksationskommissionen ikke, at erstatningsbeløbene kan overstige de beløb på henholdsvis 75.000 kr. og 65.000 kr., som overfredningsnævnet har fastsat.

Hvad angår spørgsmålet om erstatningsbeløbenes forrentning, bemærkes, at de fastsatte erstatninger er bestemt under hensyn til prisforholdene på tidspunktet for fredningsnævnets kendelse den 15. maj 1985, og at taksationskommissionen derfor ikke finder grundlag for at bestemme, at erstatningerne skal forrentes fra et tidligere tidspunkt.

Taksationskommissionen stadfæster herefter i det hele overfredningsnævnets erstatningsafgørelse i det omfang, den er forelagt kommissionen til efterprøvelse.

Som godtgørelse for sagsomkostninger i forbindelse med sagens behandling for taksationskommissionen udbetales der i medfør af naturfredningslovens § 31 Grane Plantages Fond og I/S Kongsø Plantage hver 10.000 kr.

J. Lunøe

Karl Nielsen

Preben Kildahl

OVERFREDNINGSNÆVNET >

Overfredningsnævnets afgørelse

af 18. december 1987

om fredning af Tingdalsøerne med omgivelser
i Them Kommune, Århus Amt (sag nr. 2637/85).

Indledning.

Fredningsnævnet for Århus Amts Vestlige Fredningskreds har ved afgørelse af 15. maj 1985 bestemt fredning af Tingdalsøerne med omgivende arealer, ialt ca. 343 ha. Fredningen omfatter to ejendomme tilhørende henholdsvis Grane Plantages Fond og I/S Kongsø Plantage. Fredningssagen, der oprindeligt kun omfattede søerne Grane Langsø og Rævsø og arealer omkring disse, blev rejst i 1977 af Danmarks Naturfredningsforening. I 1983 har Århus Amtsråd i samarbejde med Danmarks Naturfredningsforening rejst fredningssag for hele det nu fredede område, der også omfatter Kalgård Sø og Kongsø og arealer omkring disse søer.

Fredningen har til formål at beskytte områdets enestående dyre- og planteliv, især i og ved søerne samt at bevare de kulturhistoriske og landskabelige værdier. Fredningen har desuden til formål at regulere almenhedens adgang til området, herunder badningen i Kalgård Sø.

Fredningsnævnets afgørelse er i medfør af naturfredningslovens § 25 forelagt Overfredningsnævnet til efterprøvelse. Fredningsafgørelsen er endvidere påklaget til Overfredningsnævnet af de to ejere.

Beskrivelse af fredningsområdet.

Fredningsområdet ligger i en smeltevandsdal i det midtjyske søhøjland. I dalen ligger Tingdalsøerne, Rævsø, Grane Langsø, Kalgård Sø og Kongsø, der alle hører til den meget sjældne søtype, Lobelia-søerne, karakteristiske ved et lille indhold af næringsstoffer og meget klart vand.

Størstedelen af det fredede areal rundt om søerne er nåletræsplantage. Vest for Kalgård Sø og Kongsø ligger et ca. 60 ha stort hedeareal, der rummer store landskabelige og kulturhistoriske værdier, bl.a. 12 gravhøje og tydelige spor af Hervejen.

Områdets retlige status.

Hele fredningsområdet ligger i landzone og indgår i det større nationale naturområde "Det midtjyske Søhøjland". Området er i Århus Amtsråds regionplan fra 1980 udlagt som "særligt naturområde", hvor der skal tages særligt hensyn til beskyttelsen af natur-, kulturhistoriske og landskabelige værdier.

Størstedelen af fredningsområdet er underlagt fredskovpligt med dispensation for hedeområdet. En stor del af området er endvidere omfattet af naturfredningslovens bestemmelser om bygge- og beskyttelseslinier omkring søer, skove og fortidsminder.

De fire søer, vådområdet nord for Grane Langsø samt heden er omfattet af de generelle beskyttelsesbestemmelser i naturfredningslovens §§ 43 og 43 a, hvorefter tilstanden i de pågældende områder ikke må ændres uden tilladelse fra Amtsrådet.

Kalgård Sø og Kongsø samt en 100 m zone omkring søerne er omfattet af en fredningskendelse fra 1970, der bl.a. bestemmer, at der ikke må afledes spildevand til søerne, samt at det ikke skal være tilladt almenheden at få adgang til området med undtagelse af to badearealer ved Kalgård Sø's nordende.

Klager og udtalelser.

Ejerne af Kongsø Plantage har modsat sig, at der gives almenheden baderet i Kalgård Sø, da den af ejerne indrømmede baderet oprindeligt kun omfattede den lokale befolkning. Ejerne har endvidere ønsket fredningsområdet begrænset mod vest, således at fredningsgrænsen i stedet for at følge ejendomsgrænsen og en vej følger vandskellet.

Grane Plantages Fond har påstået forbudet mod vildtpleje i det fredede område ophævet.

Miljøministeriet v/Fredningsstyrelsen og Århus Amtsråd har bl.a. henstillet, at fredningens afgrænsning mod vest fastholdes, og at der eventuelt sker en udvidelse med et areal på ca. 5 ha øst for Grane Langsø.

Zoneopdelingen i område A og B ønskes opretholdt, da der er behov for en særlig beskyttelse af søernes umiddelbare omgivelser og en stødpudezone uden om disse. Fredningens forbud mod gødskning og sprøjtning m.m. kan dog ifølge Fredningsstyrelsen uden skade for fredningens formål lempes, således at der i zone B alene opretholdes et forbud mod udbringning af gødning og bekæmpelsesmidler fra luften. Fredningens øvrige bestemmelser henstilles det at opretholde eventuelt med visse ændringer.

Naturfredningsrådet har over for Fredningsnævnet anbefalet fredningen, idet søerne er af meget stor værdi, fordi de repræsenterer søtyper, der tidligere har været forholdsvis udbredte i Midt- og Vestjylland, men som nu er meget sjældne, efter at de fleste andre er afvandede eller mere eller mindre forurenede (næringsstofberigede).

Søerne er ikke rige på planter og dyr, men dyre- og plantelivet er til gengæld meget specielt. På grund af det klare vand findes der bundvegetation på helt ned til 12 m's dybde. Lobelia-søerne er yderst sårbare. Selv en beskedent tilførsel af næringsstoffer vil føre til, at planktonmængden stiger, vandet bliver uklart, og søerne vil miste deres karakter af Lobelia-søer.

Der er i tidens løb foretaget mange forskellige videnskabelige undersøgelser af dyre- og planteliv og af økologiske forhold i søerne. De har derved fået en stærkt forøget værdi som referenceområder også i international sammenhæng.

Ved mange undersøgelser er det fastslået, at selv om de fire søer hører til samme hovedtype, er der dog betydelige forskelle mellem dem med hensyn til en række mere specielle forhold. Naturfredningsrådet lægger derfor den største vægt på, at alle søerne beskyttes, så de kan bevares for fremtiden i den tilstand, hvori de nu ligger.

Overfredningsnævnets beslutninger.

I sagens behandling har deltaget samtlige 10 medlemmer af Overfredningsnævnet.

Overfredningsnævnet skal udtale:

Det tiltrædes enstemmigt, at Tingdalsøerne med omgivelser pålægges fredningsbestemmelser efter naturfredningslovens kapitel III til bevaring af søernes naturvidenskabelige værdier og områdets landskabelige og kulturhistoriske værdier. Områdets vestlige afgrænsning bør dog ændres således, at den vestlige grænse flyttes til skellet mellem matr.nr. 1 1 og 3 a Torup By, Vrads, dog at grænsen ud for fortidsmindet (nr. 51) følger 100 m-beskyttelseslinien vest om højen.

Den på fredningskortet viste nord-sydgående sti i forlængelse af Boestbækvej skal dog holdes åben for offentlighedens færdsel til fods, uanset at stien herefter ligger uden for fredningsgrænsen.

Med 7 stemmer mod 3 bestemmes det at flytte den østlige grænse ud for Grane Langsø ca. 200 m mod øst, således at et ca. 5 ha stort areal af matr.nr. 4 b Torup By, Vrads, inddrages under fredningen og henføres til zone A. Mindretallet har stemt for at fastholde Fredningsnævnets afgrænsning af fredningsområdet mod øst.

Endvidere tiltrædes realiteten i de fredningsbestemmelser, som Fredningsnævnet har fastsat, med følgende ændringer og bemærkninger:

Det bestemmes enstemmigt, at nyplantede skovkulturer skal kunne sprøjtes mod insektangreb indtil 4 år efter tilplantning. Sprøjtning skal kunne ske uden godkendelse fra Fredningsnævnet.

Med 9 stemmer mod 1 bestemmes det, at der i zone B alene skal gælde et forbud mod udbringning af gødning og sprøjtemidler fra fly. Mindretallet har stemt for at stadfæste Fredningsnævnets bestemmelser for så vidt angår zone B.

Med 9 stemmer mod 1 bestemmes det, at vildtopdræt ikke skal være tilladt, men at fodring af vildt skal være tilladt i fredningsområdet, bortset fra en zone på 100 m omkring søerne og vådområdet mellem Rævsø og Grane Langsø. Mindretallet har stemt for, at fodring af vildt skulle være tilladt i hele området.

Det bestemmes enstemmigt, at flyttelige skure til brug ved skovdriften skal kunne opstilles uden tilladelse.

Det bestemmes, at offentligheden har adgang til færdsel til fods ad de på fredningskortet viste stier.

Med 9 stemmer mod 1 bestemmes det, at færdsel omkring søerne alene skal være forbudt på de træ- og buskfri bredzoner. Yderligere begrænsninger af færdselsretten kan fastsættes af Fredningsnævnet også efter henstilling fra ejerne.

Mindretallet har stemt for at stadfæste Fredningsnævnets bestemmelse om forbud mod færdsel inden for en zone på 100 m omkring Kalgård Sø og Kongsø.

Med 8 stemmer mod 2 bestemmes det, at det alene skal være tilladt offentligheden at benytte "Præstens badested" ved Kalgård Sø's nordøstbred. Ved det andet hidtil benyttede badested ved søens nordbred

skal der ved Århus Amtskommunes foranstaltning foretages lav beplantning og diskret hegning med henblik på at hindre parkerings- og bademulighederne.

Badeforbudet i søerne skal ikke gælde ejerne, disses pårørende og medarbejdere samt gæster under ledsagelse.

Et mindretal har stemt for, at der skal være totalt badeforbud for offentligheden i søerne.

Et andet mindretal har stemt for, at der skal være åbent for badning i det hidtidige omfang.

Det bestemmes enstemmigt, at såvel eksisterende brandbælter som nye brandbælter, der etableres i forbindelse med tilplantning, skal være undtaget fra forbudet mod pløjning.

Idet Fredningsnævnets afgørelse ophæves, fastsættes herefter følgende fredningsbestemmelser for det ca. 333 ha store område, som er afgrænset på kortet, som hører til Overfredningsnævnets afgørelse (fredningskortet) og som omfatter de på vedhæftede fortegnelse anførte matrikelnumre helt eller delvis:

§ 1. Fredningens formål.

Fredningen har til formål at bevare Tingdalsøerne og disses nærmeste omgivelser, at beskytte og pleje de til områderne knyttede særegne naturvidenskabelige og landskabelige værdier og under hensyntagen hertil at sikre og regulere almenhedens ret til færdsel og ophold.

§ 2. Bevaring af området.

Det fredede område skal bevares i dets nuværende tilstand. Der må således bl.a. ikke foretages terrænændringer eller ændringer af den hidtidige anvendelse af arealerne, medmindre

sådanne tilstandsændringer er tilladt i de følgende bestemmelser eller tillades efter § 14.

§ 3. Terrænændringer.

Som anført i § 2 må der ikke foretages terrænændringer. Der må således ikke ske udnyttelse af forekomster i jorden, og der må ikke foretages opfyldning, planering eller afgravning.

§ 4. Arealernes drift.

Arealerne må ikke fuldpløjes. Bortset fra et 50 m bredt bælte fra overkanten af skrænten på nordsiden af Rævsø gælder forbudet dog ikke for arealer, der var under dyrkning den 17. maj 1977. Undtaget fra forbudet er tillige såvel eksisterende som nye brandbælter. Forbudet er endvidere ikke til hinder for etablering af plantefurer. Endvidere skal engarealerne med mindst 5 års mellemrum kunne omlægges og tilsås med en kornafgrøde.

Arealer med signaturen "ager/eng" eller "hede" på fredningskortet må ikke tilplantes.

De skovbevoksede arealer skal opretholdes som skov, medmindre andet er bestemt. Den skovbrugsmæssige drift skal så vidt muligt foregå ved skærmforyngelse. Renafdrift er ikke tilladt.

Bortset fra stormfald må rydninger til skærmforyngelse eller anden foryngelse ikke foretages på mere end $\frac{1}{2}$ ha/år pr. ejendom inden for et bælte af 100 m omkring hver enkelt af de 4 søer.

Inden for det bælte omkring søerne, der er vist på bilagene til fredningskortet (kortbilagene A, B og C), må der ikke foretages genplantning efter sædvanlig afdrift.

Al kørsel på de for græsvækst blottede søbredder er forbudt.

Arealerne må ikke yderligere afvandes eller drænes. Sædvanlig vedligeholdelse af de eksisterende drænledninger og grøfter er dog tilladt.

Bortset fra nødvendig vandforsyning til sommerhuset ved Grane Langsø's nordbred må der ikke foretages yderligere vandindvinding i området uden Fredningsnævnets godkendelse. Der skal herved tages særlige hensyn til eventuelle vandstandsændringer i de fire søer.

Vildtopdræt er ikke tilladt. Fodring af vildt er tilladt i fredningsområdet bortset fra søerne og vådområdet mellem Rævsø og Grane Langsø og en zone på 100 m bredde omkring søerne og vådområdet.

§ 5. Anvendelse af gødning og ukrudt- og insektdræbende midler.

Arealerne i zone A som vist på fredningskortet må ikke gødes. Kalkning må kun finde sted efter indhentet tilladelse fra Fredningsnævnet i hvert enkelt tilfælde.

På arealerne må ikke anvendes ukrudt- og insektbekæmpelsesmidler. Herfra gælder dog følgende undtagelser:

1. Plantedypning skal være tilladt under forudsætning af, at selve behandlingen af planterne finder sted uden for området.
2. Let nedbrydelige ukrudtsmidler skal kunne anvendes efter indhentet tilladelse fra Fredningsnævnet i hvert enkelt tilfælde.
3. Nyplantede skovkulturer skal kunne sprøjtes med insektbekæmpelsesmidler indtil 4 år efter tilplantning uden Fredningsnævnets godkendelse.

På arealer i zone B må udbringning af gødning eller bekæmpelsesmidler ikke ske fra luften.

§ 6. Arealernes benyttelse iøvrigt.

Forurening af naturen ved henlæggelse eller anbringelse af affald el.lign. må ikke finde sted.

Der må ikke indrettes campingpladser, foretages teltning eller anlægges dambrug, pelsdyr- eller fjerkræfarme eller anlægges gartnerier.

§ 7. Bebyggelse og andre anlæg, herunder hegn.

Der må ikke opføres bebyggelse (herunder skure, boder el.lign.) eller etableres andre faste konstruktioner eller anlæg. Der må ikke anbringes master, tårne, hegn, både- eller badebroer eller nogen form for skæmmende indretninger.

Fredningen er ikke til hinder for,

- a. at der efter godkendelse af Fredningsnævnet foretages ombygning, tilbygning eller eventuel genopførelse af eksisterende bebyggelse, såfremt der ikke herved sker eller tilsigtes ændring af en ejendoms hidtidige benyttelse,
- b. at der efter godkendelse af Fredningsnævnet opføres et sommerhus på østsiden af Grane Langsø på betingelse af, at de eksisterende huse henholdsvis på søens nordbred og på skrænten nordvest for søen fjernes,
- c. at der midlertidigt opstilles de til skovdrift nødvendige arbejdsskure,
- d. at der opsættes eller udskiftes sædvanlige kreaturhegn eller vildthegegn til beskyttelse af nyplantninger,

e. at der efter godkendelse af Fredningsnævnet foretages hegning eller hegnsbepantning for at hindre adgangen til nærmere angivne dele af søbredderne, hvis det er naturvidenskabeligt begrundet.

§ 8. Naturpleje.

Århus Amtsråd kan til opfyldelse af fredningens formål foretage naturpleje på hedearealer og andre udyrkede arealer samt på søerne og på disses bredzoner (jfr. kortbilagene A, B og C). Plejen kan bestå i bl.a. afgræsning, hugst, fjernelse af selvsåning og for søernes og bredzonernes vedkommende fjernelse af væltede eller udgåede træer og anden opvækst.

Plejeforanstaltningerne må kun udføres med vedkommende ejers samtykke eller - hvis enighed ikke opnås - med Fredningsnævnets godkendelse og skal udføres uden udgift for ejeren. Et eventuelt nettooverskud ved plejen tilfalder ejeren.

Ejeren har ret til selv at udføre den af Amtsrådet ønskede pleje og at udnytte den græsning eller slåning, der ønskes foretaget, og den plantevækst, der udpeges til hugst.

§ 9. Særlige bestemmelser for søerne.

Søernes vandstand må ikke ændres ved tekniske indgreb. Der må ikke tilledes nogen form for spildevand eller andet - rensset eller urensset - kemikalieberiget vand til søerne.

Der må ikke direkte eller indirekte etableres nye tilløb til søerne af overflade- eller dræningsvand.

Der må ikke oplagres træ i søerne.

Kreaturvanding i søerne må ikke finde sted.

Jagt på og over søerne samt fiskeri og fiskeopdræt i disse er ikke tilladt. Det er dog tilladt ejerne at fiske til eget brug.

Sejlads på søerne er ikke tilladt. Det er dog tilladt ejerne at benytte en enkelt robåd eller kano i hver af søerne undtagen i Kongsø. Den eksisterende bådebro ved Grane Langsø's nordbred kan bibeholdes.

Badning i søerne er ikke tilladt. Undtaget herfra er en strækning på 30 m ved Kalgårds Sø's nordøstbred (som vist på fredningskortet). Dette badested skal til stadighed være klart afmærket i terrænet, og der skal om fornødent foretages diskret hegning. Svømmedykning i søen er ikke tilladt. Amtsrådet kan med godkendelse af Fredningsnævnet udstede badeforbud for nærmere angivne tidsrum. Fredningsnævnet kan ophæve bestemmelsen om adgang til badning, hvis det af hensyn til de naturvidenskabelige interesser i søen viser sig påkrævet.

Forbudet mod badning i søerne gælder ikke ejerne, disses pårørende og medarbejdere samt gæster under ledsagelse.

Ved det hidtil benyttede badested ved Kalgård Sø's nordbred umiddelbart ved kommunevejen skal der ved Amtsrådets foranstaltning foretages lav beplantning og diskret hegning med henblik på at hindre parkerings- og bademulighederne.

§ 10. Offentlighedens adgang.

Offentligheden har adgang til færdsel til fods ad de på fredningskortet viste stier. Herudover har offentligheden ret til færdsel i området efter naturfredningslovens regler om almenhedens færdsel i private skove og på udyrkede arealer med følgende undtagelser:

- a. Bortset fra det angivne badested ved Kalgård Sø må færdsel

ikke finde sted på de træ- og buskfri bredzoner omkring søerne.

- b. Yderligere begrænsninger af færdselsretten kan fastsættes af Fredningsnævnet efter indstilling fra Naturfredningsrådet, Amtsrådet eller ejerne.

Brug af højttaleranlæg, kraftig gengivelse af musik o.lign. må ikke finde sted i fri luft.

Fredningsnævnet kan udfærdige et ordensreglement for den offentlige adgang til fredningsområdet.

§ 11. Veje.

Det følger af § 2, at der ikke må anlægges nye veje i området bortset fra sådanne veje, som er nødvendige for skovdriften. Veje, der er nødvendige for adgang til de lovlige bebyggelser må kun reguleres eller omlægges med godkendelse af Fredningsnævnet.

§ 12. Videnskabelige undersøgelser og tilsyn.

Fredningsnævnet kan efter indstilling fra Naturfredningsrådet give tilladelse til videnskabelige undersøgelser i det fredede område. Om tidspunktet for undersøgelsen træffes der aftale med vedkommende ejer.

Amtsrådet har som tilsynsmyndighed efter miljøbeskyttelsesloven ret til sejlads med robåd ved udtagning af vandprøver. Tilsynet foretages så vidt muligt efter orientering af ejeren eller den af ejeren bemyndigede.

§ 13. Ophævelse af tidligere fredninger.

Fredningsnævnets kendelse af 17. februar 1970 om fredning af

arealer ved Kalgård Sø og Kongsø, tinglyst på matr.nr. 3 a og 3 r Torup By, Vrads, ophæves.

§ 14. Dispensation.

En dispensation fra bestemmelserne i §§ 2-13 kan meddeles efter reglerne i naturfredningslovens § 34, hvis det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål.

På Overfredningsnævnets vegne

Bent Jacobsen
Bent Jacobsen
viceformand

F O R T E G N E L S E

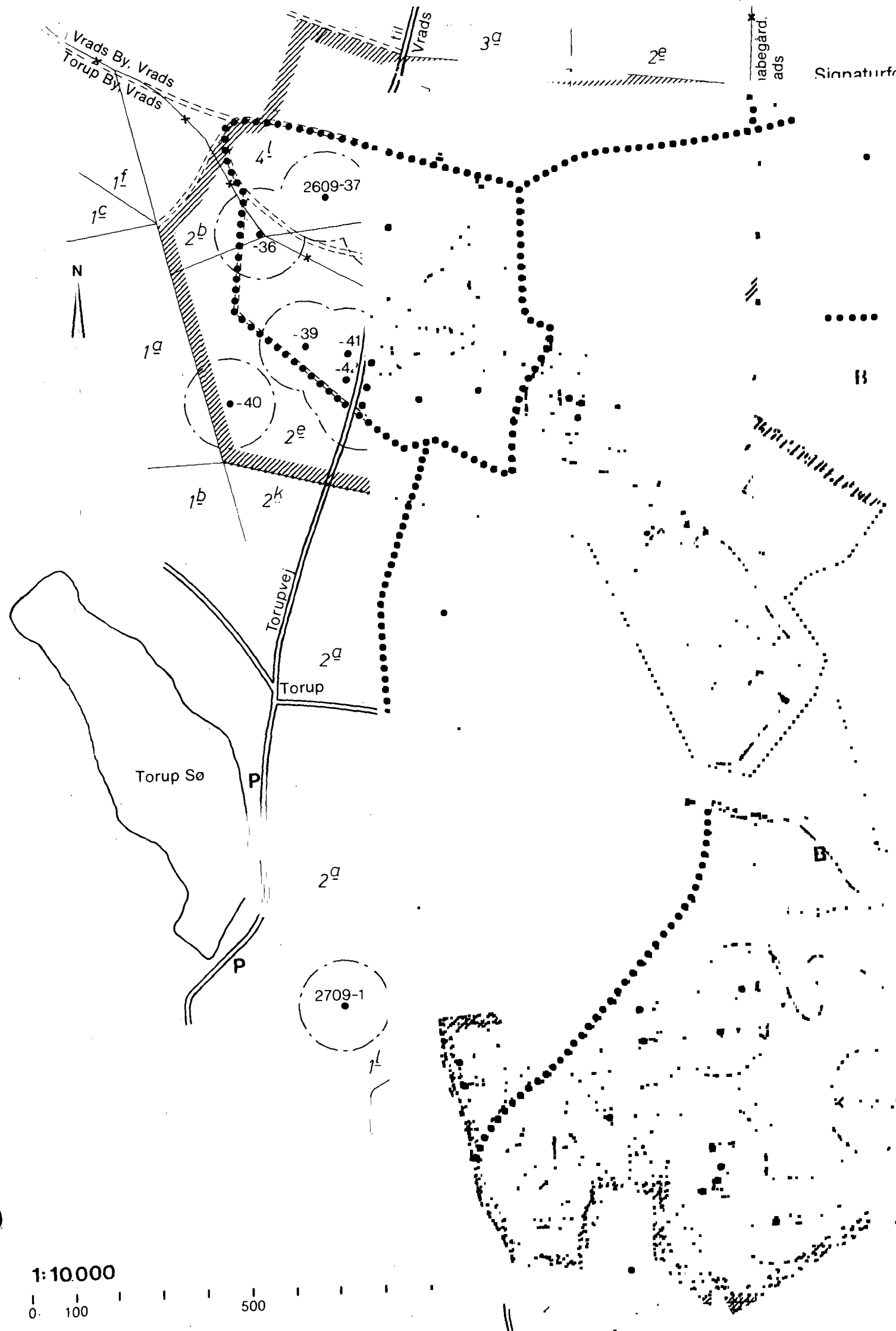
over arealer, der helt eller delvis er omfattet af
Overfredningsnævnets afgørelse af 18. december 1987
om fredning af Tingdalsøerne med omgivelser i Them
Kommune, Århus Amt (sag nr. 2637/85).

Vrads By, Vrads:

Matr.nr. 2 b, 3 c, 3 e og 4 l.

Torup By, Vrads:

Matr.nr. 1 l, 2 b, 2 e, 2 f, 3 a, 3 h, 3 i, 3 r, 3 s, 4 b, 4 h og 4 t
samt umatrikuleret del af Grane Langsø.

1:10.000

Signaturforklaring:

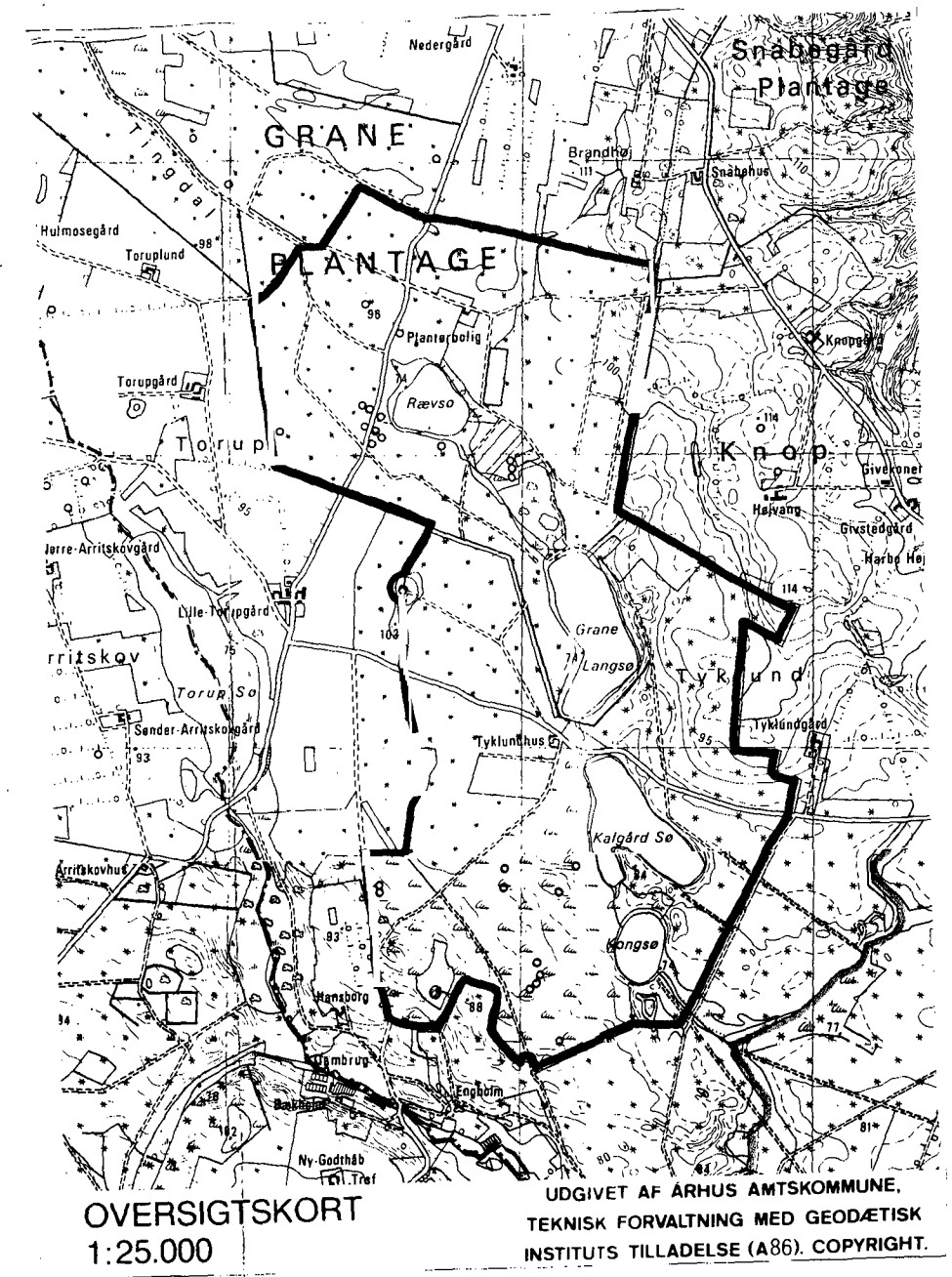
...ense
med beskyttelseslinie

...nde færdsel

4e

il Love

3f

OVERSIGTSKORT
1:25.000

UDGIVET AF ÅRHUS AMTSKommUNE,
TEKNISK FORVALTNING MED GEODÆTISK
INSTITUTS TILLADELSE (A86). COPYRIGHT.

FREDNINGSKORT
TINGDALSOER

OVERFREDNINGSNÆVNETS
fredningsafgørelse af Dec.
1987, sag nr. 2637/85

REG. NR. 05323.000

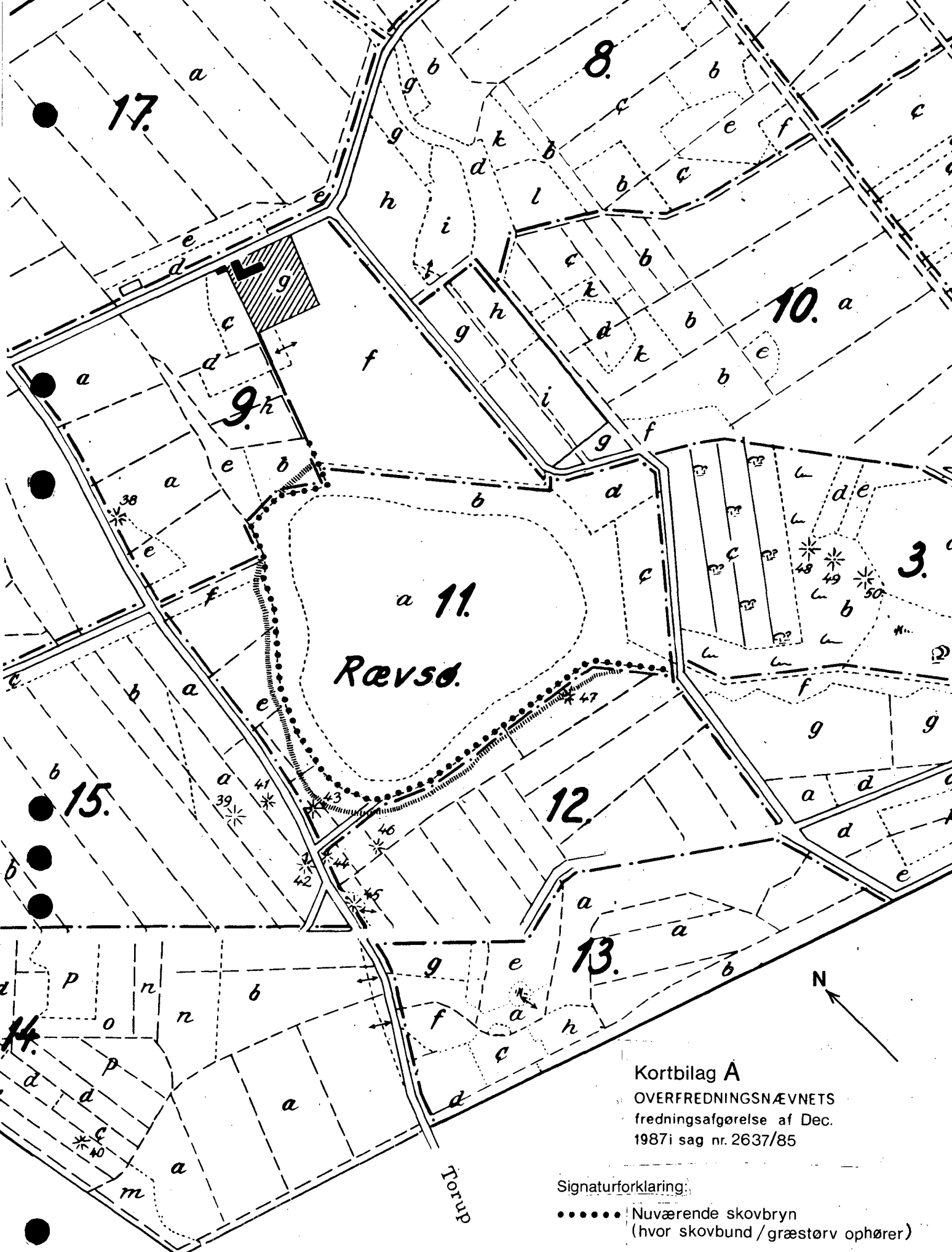
AREALER OMKRING
RÆVSØ - GRANE LANGSØ -
KALGÅRD SØ og KONGSØ

THEM KOMMUNE - ÅRHUS AMT

Dele af
Torup by og Vrads by, Vrads.

Udfærdiget på grundlag af matrikelkort ajourført i dec. 1984 samt
Geodætisk Instituts 4 cm kort nr. 1214 IV SO og 1214 III NØ.

ÅRHUS AMTSKommUNE - AMTSFREDNINGSKONTORET
j.nr. 5403-749-6-74

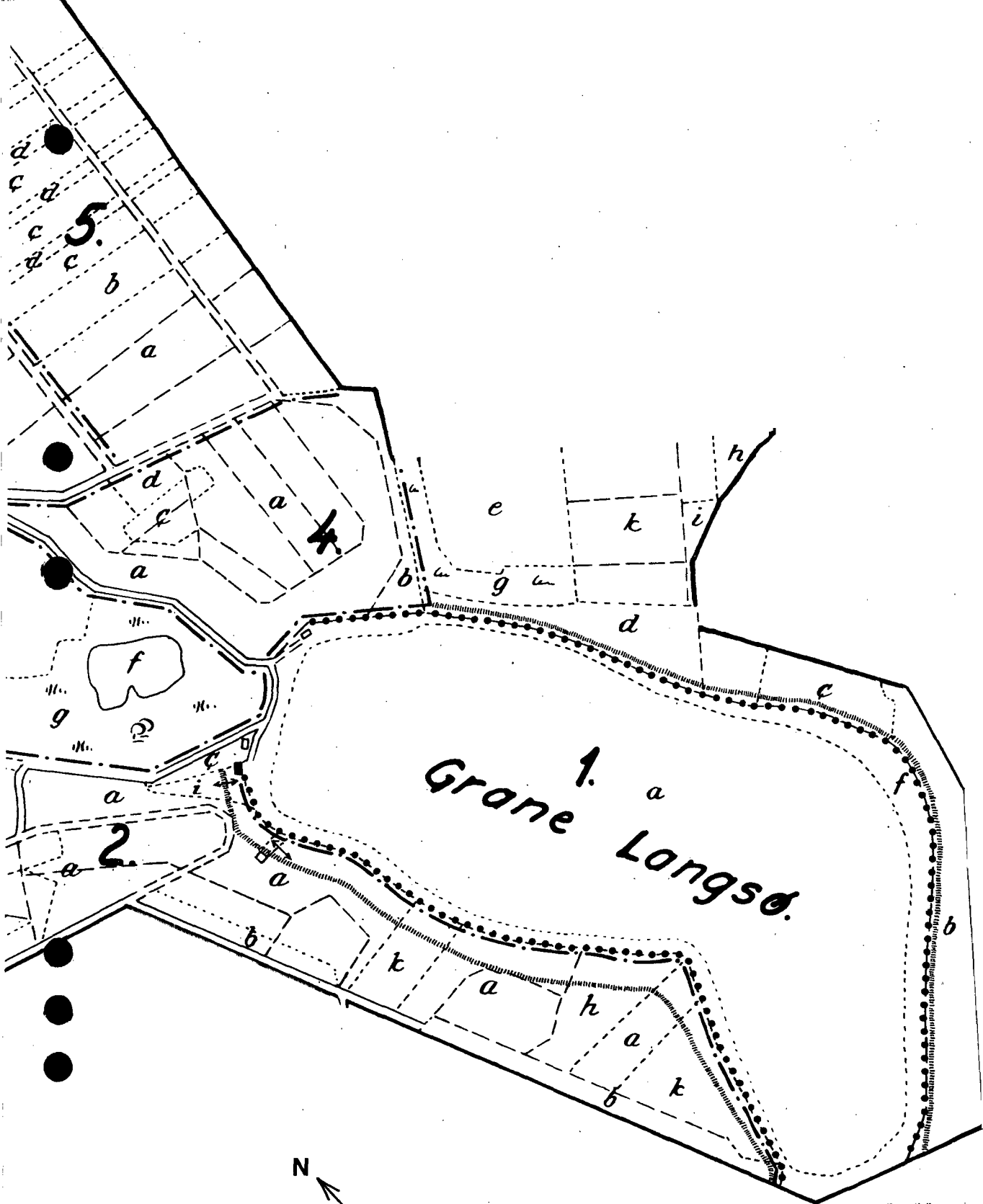

Kortbilag A
 OVERFREDNINGSNÆVNETS
 fredningsafgørelse af Dec.
 1987 i sag nr. 2637/85

- Signaturforklaring:
- Nuværende skovbryn
(hvor skovbund/græstørv ophører)
 - Fremtidig skovbryn

Målestok 1:4000

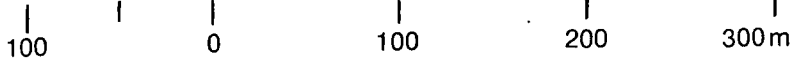

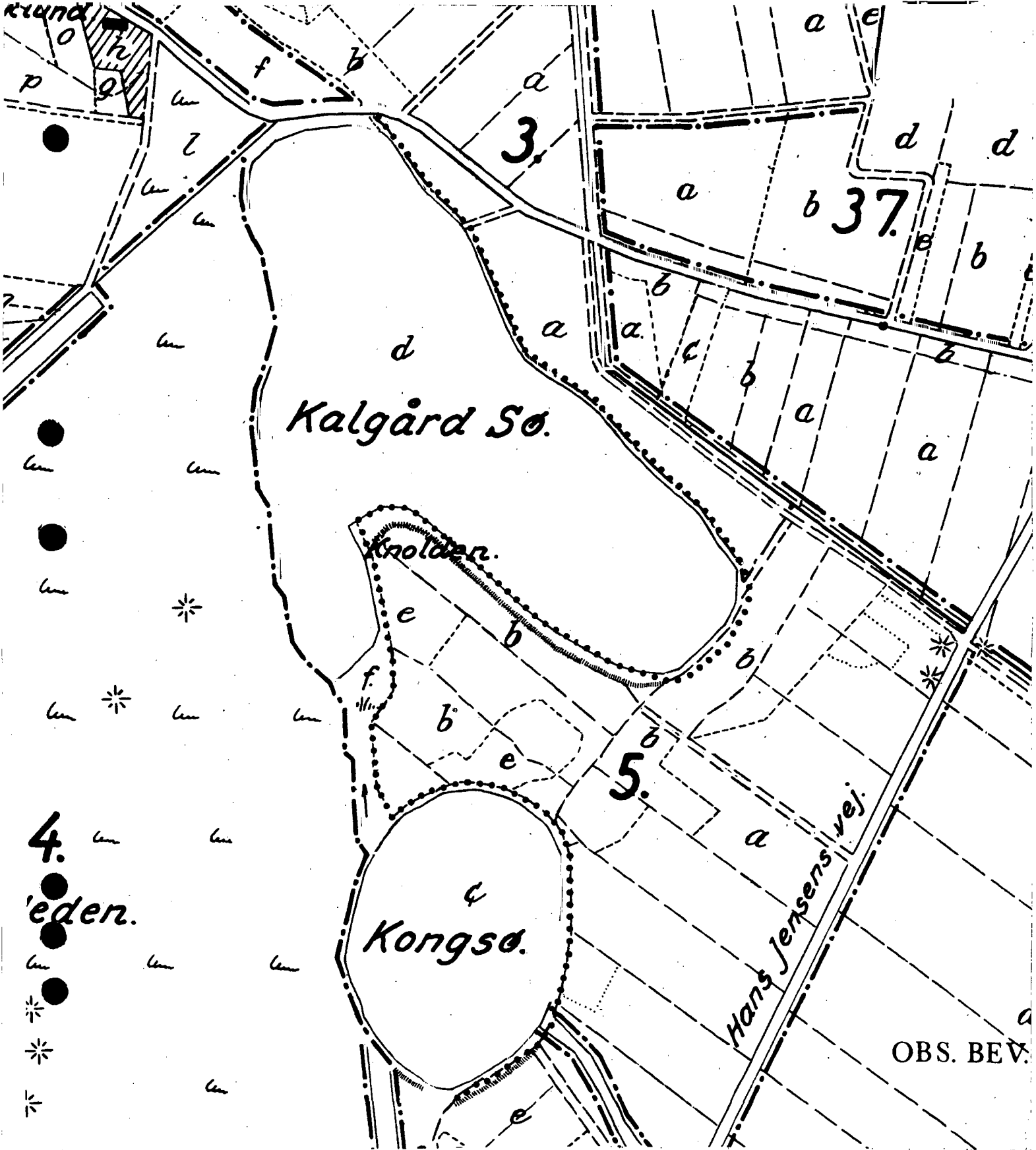
Kortbilag B
 OVERFREDNINGSNÆVNETS
 fredningsafgørelse af Dec.
 1987 i sag nr. 2637/85

Signaturforklaring:

- Nuværende skovbryn
 (hvor skovbund/græstørv ophører)
- ▨ Fremtidig skovbryn

Målestok 1:4000

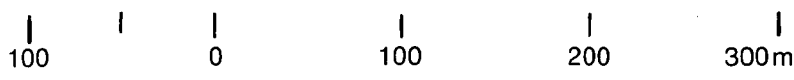
OBS. BEV.

Kortbilag C
 OVERFREDNINGSNÆVNETS
 fredningsafgørelse af Dec.
 1987 i sag nr. 2637/85

- Signaturforklaring:
- Nuværende skovbryn
 (hvor skovbund / græstørv ophører)
 - ▨▨▨▨▨ Fremtidig skovbryn

Målestok 1:4000

18/12-1987

Overfredningsnævnets afgørelse

af 18. december 1987

om erstatning i anledning af fredning af
Tingdalsøerne med omgivelser i Them Kommune,
Århus Amt (sag nr. 2637/85)

Fredningsnævnet for Århus Amts Vestlige Fredningskreds har den 15. maj 1985 afsagt kendelse om erstatning i anledning af den samtidigt besluttede fredning af Tingdalsøerne med omgivende arealer, ialt ca. 343 ha.

Fredningsnævnet har tilkendt de to ejere, Grane Plantages Fond og I/S Kongsø Plantage, en erstatning på henholdsvis 223.000 kr. og 277.000 kr. Fredningsnævnet har desuden tilkendt 2 ejere uden for fredningen en erstatning på 1.000 kr. til hver for tab af retten til færdsel til Grane Langsø og til at tage vand fra søen. Den samlede tilkendte erstatning udgør herefter 502.000 kr. med renter.

Det fremgår af Fredningsnævnets kendelse, at erstatningerne ikke er fastsat på grundlag af takster pr. ha, men ud fra en samlet vurdering af de tab, som fredningen skønnes at påføre ejerne som følge af nedgang i vedproduktionen og forringelse af jagt- og fiskerimulighederne.

Fredningsnævnets kendelse er forelagt Overfredningsnævnet til efterprøvelse i medfør af naturfredningslovens § 25. Erstatningsfastsættelsen er tillige påklaget til Overfredningsnævnet af ejerne med på-

stand om en væsentlig forhøjelse af de tilkendte erstatninger.

Overfredningsnævnet har under sagens behandling truffet beslutning om at ændre fredningsområdets udstrækning, idet man har udtaget ca. 17 ha i den vestlige del af fredningsområdet tilhørende I/S Kongsø Plantage og udvidet fredningsområdet mod øst med et ca. 5 ha stort landbrugsareal øst for Grane Langsø. Endvidere er det besluttet at ændre fredningens indhold således, at forbudet mod sprøjtning og gødskning begrænses til kun at omfatte de arealer, der ligger nærmest søerne (zone A), herunder det ovennævnte landbrugsareal, der er inddraget under fredningen. I den øvrige del af fredningsområdet (zone B) er det alene forbudt at udbringe sprøjtemidler og gødning fra fly.

Grane Plantages Fond og I/S Kongsø Plantage har på denne baggrund revideret deres erstatningskrav og forlangt en erstatning på henholdsvis 533.000 kr. og 475.000 kr. fordelt på følgende poster:

	Grane Plantage	Kongsø Plantage
1. Forbud mod fuld pløjning	40.000 kr.	-
2. Påbud om brug af skærm- foryngelse m.v.	8.000 kr.	10.000 kr.
3. Forbud mod kørsel	10.000 kr.	-
4. Forbud mod genplantning	6.000 kr.	2.000 kr.
5. Forbud mod gødskning	93.000 kr.	120.000 kr.
6. Forbud mod sprøjtning	34.000 kr.	25.000 kr.
7. Forbud mod jagt og fiskeri	183.000 kr.	160.000 kr.
8. Midlertidigt forbud mod gødskning og sprøjtning i zone B	149.000 kr.	133.000 kr.
9. Ulemper	10.000 kr.	-
10. Forbud mod tilplantning m.m. af hedeareal	-	25.000 kr.
	<hr/>	<hr/>
	533.000 kr.	475.000 kr.

Erstatningskravene er for så vidt angår tabene som følge af nedgang i vedproduktionen baseret på skovøkonomiske beregninger under anvendelse af en kalkulationsrente på 4 % p.a. Ved beregningen af tab på produktionen af pyntegrønt er anvendt en kalkulationsrente på 10 % p.a.

For så vidt angår erstatningskravene for forringelse af jagt- og fiskerimulighederne er der gået ud fra, at jagt- og fiskeriudlejningen ville have tilført ejendommene stadig stigende indkomster, hvorfor der er anvendt en kapitaliseringsfaktor på 25.

Ejeren af matr.nr. 4 b Torup By, Vrads, hvoraf ca. 5 ha hidtil dyrket areal er inddraget under fredningen, har gennem Landskontoret for Landboret forlangt 75.000 kr. for gødsknings- og sprøjtningsforbud, idet det pågældende areal ikke længere vil kunne anvendes til korn dyrkning, samt 60.000 kr. for overskydende bygningskapacitet, idet det gøres gældende, at der nu vil være et misforhold imellem jordtiliggende og bygningskapacitet.

I sagens behandling har deltaget 8 af Overfredningsnævnets medlemmer.

Overfredningsnævnet skal udtale:

Overfredningsnævnet har ved anden afgørelse af dags dato tiltrådt fredningen af Tingdalsøerne med omgivelser, men som ovenfor nævnt ændret fredningsområdets udstrækning og lempet forbudet mod gødskning og sprøjtning på arealer i zone B til kun at gælde forbud mod udbringning af sprøjtemidler og gødning fra fly. Af fredningsbestemmelserne er det navnlig bestemmelserne om forbud mod gødskning, forbud mod sprøjtning samt forbud mod jagt og fiskeri på søerne, der har betydning for erstatningsfastsættelsen, medens de øvrige fredningsbestemmelser må anses for mindre tyngende.

Erstatning må fastsættes ud fra en samlet vurdering af den nedgang i ejendommenes handelsværdi, som fredningen skønnes at medføre.

Der kan herved kun tillægges de skovøkonomiske beregninger for tab ved ved- og pyntegrøntproduktion en vis vejledende værdi.

Det er endvidere Overfredningsnævnets opfattelse, at der ved beregningerne af det tab, der påføres ejerne som følge af fredningsbestemmelserne, bør tages udgangspunkt i en noget højere kalkulationsrente (realrente) end de 4 % henholdsvis 10 %, som erstatningskravet er baseret på.

Ved kapitaliseringen af tabet ved forringelse af jagt- og fiskerimulighederne bør i dette tilfælde dog højst anvendes en faktor 10.

Da hedearealet under Kongsø Plantage siden 1. januar 1984 har været omfattet af bestemmelsen i naturfredningslovens § 43 a, hvorefter ændringer af arealets tilstand kræver tilladelse fra Amtsrådet, og da arealet før dette tidspunkt har været fritaget for tilplantning ved dispensation i henhold til skovlovens § 7, stk. 2, er der ikke grundlag for at yde særskilt erstatning for hedearealet.

Der findes heller ikke grundlag for at yde nogen særskilt erstatning for ulemper som påstået af Grane Plantages Fond.

Med disse bemærkninger fastsættes erstatningerne til Grane Plantages Fond og til I/S Kongsø Plantage til følgende beløb, idet bemærkes, at summen af de enkelte poster for hver ejendom skønnes at svare til den nedgang i ejendommens handelsværdi, der er en følge af fredningen:

	Grane Plan- tages Fond	I/S Kongsø Plantage
<u>1.</u> Forbud mod fuld pløjning.	8.000 kr.	0 kr.
<u>2.</u> Påbud om brug af skærmforyngelse.	8.000 kr.	10.000 kr.
<u>3.</u> Forbud mod kørsel ved søbred.	10.000 kr.	0 kr.
<u>4.</u> Forbud mod genplantning.	6.000 kr.	2.000 kr.

5. Forbudet mod gødskning.

Erstatningskravet er baseret på en forudsætning om en årlig mertilvækst på 3,9 m³/ha, som Hedeselskabet har målt ved gødskningsforsøg i Grane Plantage. Heroverfor står resultater af Skovstyrelsens gødskningsforsøg, der for så vidt angår arealer, der kan sammenlignes med plantagerne omkring Tingdalsøerne, ikke kan opvise målelig tilvækst efter gødskning. Der hersker således betydelig usikkerhed omkring fastlæggelsen af den mertilvækst, der kunne forventes i Grane og Kongsø Plantager, hvis gødskning fortsat kunne finde sted. På grund af den ganske betydelige usikkerhed med hensyn til størrelsen af det tab, som fredningsbestemmelsen medfører, må erstatningen under hensyn til størrelsen af de berørte arealer fastsættes til:

Grane Plan- tages Fond	I/S Kongsø Plantage
60.000 kr.	80.000 kr.

6. Forbud mod sprøjtning.

Forbudet mod anvendelse af ukrudt- og insektbekæmpelsesmidler, hvorfra der gælder visse undtagelser, heriblandt at let nedbrydelige ukrudtsmidler skal kunne anvendes efter indhentet tilladelse fra Fredningsnævnet i hvert enkelt tilfælde, vil medføre væsentligt mindre ulemper for vedligeholdelsen af plantninger end antaget af ejerne.

Under hensyn hertil fastsættes erstatningen til:

Grane Plan- tages Fond	I/S Kongsø Plantage
24.000 kr.	12.500 kr.

7. Forbud mod jagt og fiskeri.

Da der er nogen usikkerhed med hensyn til jagt- og fiskerilejeindtægternes størrelse kan de af ejerne skønnede indtægter højst kapitaliseres med en faktor 10.

Erstatningen fastsættes herefter til:

Grane Plan-	I/S Kongsø
tages Fond	Plantage
75.000 kr.	65.000 kr.

8. Midlertidigt forbud mod sprøjtning og gødsning i zone B.

Da forbudet kun har haft virkning fra den 8. april 1983, hvor fredningspåstanden blev udvidet, og til 5. maj 1986, hvor Overfredningsnævnet underrettede ejerne om, at forbudet ikke længere ville blive opretholdt, må de ulemper, som forbudet kan have betydet for anlæg af pyntegrøntskulturer og for vedligeholdelse af bevoksninger anses for ret beskedne.

Der fastsættes derfor følgende godtgørelse i medfør af naturfredningslovens § 19, stk. 3:

Grane Plan-	I/S Kongsø
tages Fond	Plantage
15.000 kr.	15.000 kr.

Ovenstående beslutninger er truffet enstemmigt bortset fra beslutningen vedrørende post 6, der er truffet af et flertal på 4 medlemmer (heriblandt formanden). Mindretallet har stemt for at følge erstatningskravet.

Der tilkendes en erstatning på 75.000 kr. for fredningen af ca. 5 ha

af matr.nr. 4 b Torup By, Vrads, idet navnlig forbudet mod gødskning og sprøjtning af dette areal, der hidtil har været drevet landbrugs-mæssigt, skønnes at nedsætte ejendommens handelsværdi med dette beløb, der svarer til halvdelen af arealets handelsværdi.

Der findes derimod ikke grundlag for, som påstået af Landskontoret for Landboret, at tilkende erstatning for overskydende bygningskapacitet, da der ved fredningen alene sker en begrænsning af udbyttet af det ca. 5 ha store areal, som der er givet erstatning for med de ovenfor fastsatte 75.000 kr. Beslutningen herom er truffet enstemmigt.

Fredningsnævnets erstatningstilkendelser for tab af retten til færdsel til Grane Langsø og til at tage vand fra søen stadfæstes. Beslutningen herom er truffet enstemmigt.

Erstatning efter naturfredningslovens § 19, stk. 1, for de omhandlede fredninger tilkendes herefter de enkelte ejere m.fl. således:

Grane Plantages Fond	191.000 kr.
I/S Kongsø Plantage	169.500 kr.
Leif Hansen (areal af matr.nr. 4 <u>b</u> Torup By, Vrads)	75.000 kr.
Karen Jensen (Tidligere ejer af matr.nr. 4 <u>b</u> Torup By, Vrads)	1.000 kr.
Svend Erik Riis	1.000 kr.
Den samlede erstatning udgør herefter	<u>437.500 kr.</u>

Godtgørelse efter naturfredningslovens § 19, stk. 3, i anledning af tab som følge af midlertidigt forbud mod sprøjtning og gødskning i zone B.

Grane Plantages Fond	15.000 kr.
I/S Kongsø Plantage	15.000 kr.
Godtgørelse ialt	<u>30.000 kr.</u>

Erstatningsbeløbene og godtgørelsesbeløbene forrentes efter naturfredningslovens § 19, stk. 4, fra den 15. maj 1985 (datoen for Fredningsnævnets kendelse) med en årlig rente, der er 1 % højere end den af Danmarks Nationalbank til enhver tid fastsatte diskonto. Begyndelsestidspunktet for forrentningen af erstatningen på de 75.000 kr. vedrørende areal af matr.nr. 4 b Torup By, Vrads, fastsættes dog til 5. maj 1986.

Fredningsnævnet har tillagt Grane Plantages Fond og I/S Kongsø Plantage godtgørelse for sagkyndig bistand med henholdsvis 23.676 kr. og 8.601 kr., hvilke beløb er udbetalt.

I godtgørelse for sagkyndig bistand under sagens behandling for Overfredningsnævnet tillægges der Grane Plantages Fond 21.500 kr. og I/S Kongsø Plantage 14.000 kr., der udbetales direkte til henholdsvis advokat Sys Rovsing Koch og landsretssagfører Jørn Hansen. De to ejendommers udgifter til bistand fra Hedeselskabet godtgøres med 9.750 kr., hvilket beløb udbetales direkte til Hedeselskabet.

Endvidere tillægges der gårdejer Leif Hansen et beløb på 7.500 kr., der udbetales direkte til Landskontoret for Landboret.

Efter enstemmig beslutning udredes det samlede erstatnings- og godtgørelsesbeløb på 467.500 kr. med renter og de tilkendte omkostningsbeløb på ialt 52.750 kr. med 90 % af staten og 10 % af Århus Amtskommune.

Overfredningsnævnets afgørelse af erstatningsspørgsmålene kan efter naturfredningslovens § 30 påklages til Taksationskommissionen vedrørende Naturfredning (Adresse: Slotsmarken 13, 2970 Hørsholm) af de to ejere, som har indbragt Fredningsnævnets afgørelse for Overfredningsnævnet, samt af gårdejer Leif Hansen for så vidt angår matr.nr. 4 b Torup By, Vrads. Afgørelsen kan endvidere påklages af Miljøministeriet og Århus Amtsråd.

Klagefristen er 4 uger fra den dag, Overfredningsnævnets afgørelse er meddelt de pågældende. Størrelsen af den tilkendte godtgørelse efter naturfredningslovens § 19, stk. 3, samt størrelsen af de tilkendte omkostningsbeløb kan dog ikke påklages til Taksationskommissionen, jfr. naturfredningslovens § 30, stk. 1, og § 31.

På Overfredningsnævnets vegne

Bent Jacobsen
viceformand

FREDNINGSNÆVNET >

Kend. 1214 III Nφ
1214 IV Sφ

REG. NR. 5323

15/5-1985

| OPHÆVET |

U D S K R I F T
af
K E N D E L S E S P R O T O K O L
for
FREDNINGSNÆVNET FOR ÅRHUS AMTS VESTLIGE FREDNINGSKREDS.

Den 15. maj 1985 afsagdes i
FR-sag 46/1983 Fredning af Tingdalsøerne
med omgivelser i Them kommune
sålydende

K E N D E L S E:

I. Indledning.

Ved skrivelse af 6. juli 1968 anmodede Naturfredningsrådet fredningsnævnet for det daværende Skanderborg amt om godkendelse af en efter aftale mellem rådet og I/S Kongsø oprettet fredningsdeklaration vedrørende Kongsø og Kalgård sø og disse søers omgivelser. Deklarationen, der godkendtes af nævnet den 17. februar 1970, går bl.a. ud på, at der inden for et bælte på 100 meter fra søbredderne ikke skal være adgang for almenheden. Undtagelse blev dog gjort med hensyn til to mindre arealer ved den nordlige og den nordøstlige bred af Kalgård sø, hvor der som hidtil skulle være adgang til kortere ophold og til badning.

Den 29. november 1971 godkendte nævnet en ordning, hvorefter en repræsentant for Naturfredningsrådet i en 5 årig prøvetid skulle holde Kalgård sø under observation for at kontrollere, at der ikke fandt yderligere forurening sted. Ved periodens udløb skulle spørgsmålet om offentlighedens adgang tages op til ny vurdering.

I en skrivelse af 16. november 1976 indstillede Naturfredningsrådet til fredningsnævnet, principalt at der gennemførtes et fuldstændigt forbud mod badning i søen og færdsel på søbredden, subsidiært at adgangen til badning blev væsentlig begrænset.

Den 15. august 1977 holdt fredningsnævnet møde med de interesserede parter. Efter at Danmarks Naturfredningsforenings repræsentant havde oplyst, at foreningen ville optage forhandling med Fredningsstyrelsen om rejsning af fredningssag vedrørende de to søer, blev sagen udsat for at afvente resultatet af forhandlingerne.

Samme dag holdt fredningsnævnet møde angående en af Danmarks Naturfredningsforening ved skrivelse af 17. maj 1977 rejst sag om fredning af Grane Langsø og Rævsø. Sagen blev udsat på til-

vejebringelse af yderligere materiale og på forhandling mellem naturfredningsforeningen og Grane Plantages Fond. Der skete offentlig bekendtgørelse om sagens rejsning den 15. juni 1977.

I henhold til en vedtagelse i Århus amtskommunes udvalg for teknik og miljø den 28. januar 1981 udarbejdede amtsfredningskontoret i samarbejde med Danmarks Naturfredningsforening et samlet forslag om fredning af Rævsø, Grane Langsø, Kalgård sø og Kongsø. Dette forslag blev behandlet på et offentligt møde på Bryrup kro den 2. marts 1982. På mødet fremkom der en del indsigelser mod forslaget, ligesom amtskommunen i den følgende tid modtog en række skriftlige indsigelser. I den anledning blev der foretaget forskellige ændringer i forslaget, hvorefter amtsrådet den 8. april 1983 i samarbejde med Danmarks Naturfredningsforening rejste fredningssag for det pågældende område, jfr. naturfredningslovens § 13.

II. Fredningspåstanden.

Det hedder i forslaget, at fredningens formål er "at beskytte områdets enestående dyre- og planteliv især i og ved søerne samt på heden samt at bevare det kulturhistoriske indhold og de landskabelige værdier".

Ifølge forslaget opdeles området i en primærzone A på ca. 63 ha omkring Rævsø og Grane Langsø og ca. 120 ha omkring Kalgård sø og Kongsø, hvoraf ca. 38 ha er fredet, samt en sikkerhedszone B på ca. 160 ha.

Fredningspåstanden går i hovedtræk ud på, at arealerne skal bevares i deres nuværende tilstand, at fredningsmyndighederne skal kunne foretage landskabspleje - herunder rydning af selvsåede træer og buske -, at arealerne ikke må gødskes eller kalkes, og at der ikke må foretages afvanding ved dræning eller grøftning. For så vidt angår zone A skal der ifølge forslaget dels være forbud mod jagt over søerne og fiskeri i disse samt

mod fiske- og vildtopdræt, dels være forbud mod badning undtagen på de to steder ved Kalgård sø, hvor badning hidtil har været tilladt.

Det fremhæves i fredningspåstanden, at Tingdalsøerne hører til de klarvandede, næringsfattige søer ("Lobelia-søerne"). Denne søtype, der efterhånden er ret sjælden i Danmark, er yderst sårbar - både på grund af planternes art og på grund af de specielle økologiske forhold, der hersker i og ved søerne. Det hedder herom i fredningspåstanden:

"Hvis en for stor del af en Lobelia-sø's vegetation ødelægges, hvilket kan ske ved selv en ret beskedent rekreativ udnyttelse, eller hvis der f.eks. tilføres blot ret små mængder spildevand og udvaskes gødning, kan der ske det, at søen går ind i en udvikling, der langsomt fører til søens død som klarvandet Lobeliasø. Denne udvikling kan forenklet skitseres således: Spildevand indeholder næringsstoffer, og det gør planter også. Når bade-gæster eller andre træder vegetationen langs søen i stykker, bliver der derfor tilført næringsstoffer til søvandet. Derved får søens planteplankton bedre vækstbetingelser. Plankton-organismerne kan formere sig meget hurtigt, og det gør de, hvis næringsmængden forøges. I løbet af kort tid efter næringstilførslen vil planktonmængden derfor være vokset. Men jo mere plankton der findes i vandet, desto mindre gennemsigtigt bliver det. Samtidig vil nogle af planktonorganismerne (epifyter) sætte sig fast på bl.a. de større vandplanter. Den lysmængde, der kan trænge ned til og ind i planterne på søbunden, kan derfor alt i alt blive så lav, at de dybestvoksende planter dør. Derved frigøres der yderligere næring til vandet, og plankton'et formerer sig endnu mere. Snart må også planterne på det middeldybe vand give op på grund af for ringe lystilførsel, og således vil udviklingen kunne fortsætte, indtil der kun findes vandplanter på det lavere vand langs bredderne.

Sideløbende med denne udvikling vil der efterhånden indtræde iltfattige forhold ved bunden, fordi højere planter er blevet skygget bort. Hvis der over længere perioder indtræder iltmangel ved bunden, kan det få meget uheldige konsekvenser. Det skyldes følgende forhold: Selv i en Lobelia-sø findes der betragtelige mængder næringsstoffer i bundsedimentet. Disse næringsstoffer er imidlertid fastbundne til sedimentet, så længe der er iltrige forhold ved bunden. Men så snart der kommer iltmangel ved bunden, er der skabt muligheder for, at næringsstofferne frigives til vandet. Derefter vil de bidrage til, at plankton-mængden øges endnu mere. Den oprindelige næringsfattige og klarvandede Lobelia-sø er hermed blevet omdannet til en mere næringsrig sø.

.....

Den beskrevne udvikling viser, at Lobelia-søen er et af vore allermost følsomme økosystemer. At de ikke tåler rekreativ udnyttelse - selv ikke i ret beskedent omfang - illustreres af de efterhånden adskillige Lobelia-søer, som inden for den sidste snes år er blevet mere eller mindre skadede af badning og af f.eks. ridning og knallertkørsel langs deres bredder. Hampen Sø, Navn Sø, Skær Sø, Øje Sø og Kvie Sø er eksempler på søer, der er ved at være mere eller mindre ødelagte p.g.a. rekreativ udnyttelse. Derimod står Madum Sø, Kalgård Sø, Snabe Igelsø og Rævsø vel alle endnu til at redde, såfremt færdslen ved dem reduceres og kontrolleres.

Og der er grund til at værne om disse søer, da der i Danmark findes mindre end en snes typiske Lobelia-søer tilbage (bl.a. Kalgård Sø, Rævsø, Snabe Igelsø, Grane Langsø og Kongsø). Ovennævnte 5 søer findes alle inden for et lille område omkring Bryrup i Det midtjyske Søhøjland, hvor de fire Tingdalsøer: Rævsø, Grane Langsø, Kalgård Sø og Kongsø, er omfattet af nærværende fredningsforslag."

III. Sagens behandling ved fredningsnævnet.

Under sagens behandling har fredningsnævnet bestået af retspræsident A.Grathe, Århus (formand), amtsrådsmedlem, gårdejer Frede Bakkær, Tømmerby, og postekspeditør J.Vind, Bryrup.

Efter bekendtgørelse i Statstidende for den 18. maj 1983 og i "Jyllands-Posten" og "Midtjyllands Avis" for henholdsvis den 11. juni og den 15. juni 1983 afholdtes offentligt møde på Vrads Sande hotel den 27. juni 1983. Endvidere er der dels samme dag, dels den 15. august 1983 holdt særskilte møder med repræsentanter for lodsejerne. I forbindelse hermed har nævnet besigtiget arealerne. Disse tilhører to lodsejere: Grane Plantages Fond og Interessentskabet Kongsø. Nævnet har desuden forhandlet med to andre lodsejere, gårdejer Svend Erik Riis og gårdejer Knud Jensen (sidstnævntes ejendom tilhører nu gårdejer Leif Hansen), i anledning af, at der ved ældre servitutbestemmelser er tillagt deres ejendomme ret til at tage vand fra henholdsvis Kalgård sø og Grane Langsø.

Nævnet har modtaget referat af det foran omtalte møde, som amtskommunen afholdt den 2.marts 1982, og har gennemgået såvel de indsigelser, der er fremkommet på dette møde og på møderne den 27. juni og 15. august 1983, som de indsigelser, der er fremsat skriftligt over for amtskommunen og nævnet.

Fredningsnævnet finder, at der til de af fredningspåstanden omfattede områder er knyttet så værdifulde fredningsmæssige interesser, at betingelserne for fredning efter naturfredningslovens § 1 er opfyldt. Fredningspåstanden tages derfor til følge, dog med de nedenfor angivne ændringer. Angående de spørgsmål, som navnlig har været drøftet under sagen, skal nævnet udtale:

A. Forbud mod badning.

I fredningspåstanden indgår som nævnt et forbud mod badning i de 3 af søerne, mens der som hidtil skal være bademulighed 2 steder ved Kalgård sø. Ved fremsættelsen af fredningsforslaget

har amtsrådet tilkendegivet, at man ønsker spørgsmålet om badningens omfang taget op med 5 års mellemrum med henblik på vurdering af påvirkningen af de fredede områder.

Naturfredningsrådet har i en skrivelse af 6. juni 1978 udtalt, at offentligheden ikke bør have bademulighed i de 4 søer. I skrivelsen hedder det bl.a.:

"Naturfredningsrådet finder, at søerne er af meget stor værdi, fordi de repræsenterer søtyper, der tidligere har været forholdsvis udbredte i Midt- og Vestjylland, men som nu er meget sjældne, fordi de fleste andre er afvandede eller mere eller mindre forurenede (næringsstofberigede).

Søtypen har tidligere også været udbredt i Nordtyskland, men her eksisterer den næppe/i blot nogenlunde uforurenede tilstand.

Der er i tidens løb foretaget mange forskellige videnskabelige undersøgelser af dyre- og planteliv og af økologiske forhold i søerne. De har derved fået en stærkt forøget værdi som referenceområder, d.v.s. områder hvor man med fordel kan foretage supplerende undersøgelser, eller afprøve nye metoder, idet man hele tiden kan bygge på, eller sammenligne med tidligere opnåede resultater. Også på internationalt plan spiller søerne en betydelig rolle som referenceområde. Mange udenlandske ferskvandsbiologer har foretaget undersøgelser her eller har besøgt søerne på ekskursioner.

Ved mange undersøgelser er det fastslået, at selv om de fire søer hører til samme hovedtype, er der dog betydelige forskelle mellem dem med hensyn til en række mere specielle forhold. Der må derfor lægges den største vægt på, at alle søerne må beskyttes, så de kan bevares for fremtiden i den tilstand, hvori de nu ligger."

På den anden side har såvel Them kommune som Bryrup og Vrads borgerforeninger og en lang række beboere i området prote-

steret imod, at adgangen til at bade i Rævsø og Kalgård sø ophæves. Man har herved henvist til, at der er en lang tradition for badning i disse søer, og til at lokalbefolkningen ikke har andre bademuligheder.

Nævnet finder, at der af de af Naturfredningsrådet anførte grunde bør gennemføres badeforbud i Rævsø, Grane Langsø og Kongsø. Selv om det ud fra naturvidenskabelige synspunkter ville være ønskeligt, at forbudet også kom til at omfatte Kalgård sø, må der imidlertid tillægges hensynet til lokalbefolkningens bademuligheder en sådan vægt, at den hidtidige adgang til at bade på to afgrænsede steder henholdsvis ved den nordlige og den nordøstlige bred af Kalgård sø bør opretholdes. For så vidt angår badestedet ved søens nordende bør der etableres en lav beplantning og en diskret hegning, således at parkeringsmulighederne begrænses. Tilsvarende hegning skal om fornødent kunne etableres ved det andet badested. Bestemmelsen om adgang til badning i Kalgård sø skal gælde indtil videre, idet fredningsnævnet forbeholder sig at ændre eller ophæve bestemmelsen, hvis det viser sig påkrævet.

B. Jagt og fiskeri.

I fredningspåstanden foreslås det, at der gennemføres forbud mod jagt på og over søerne samt mod fiskeri og fiskeopdræt i disse, dog med den undtagelse, at ejerne skal kunne fiske til eget brug. Der foreslås endvidere forbud mod vildtopdræt i hele fredningsområdet.

En af deltagerne i interessentskabet Kongsø samt Landjagtforeningen af 1923 har protesteret mod det foreslåede forbud.

Fredningsnævnet er imidlertid af den opfattelse, at det for at opnå den tilsigtede beskyttelse af søerne mod forurening er nødvendigt at forbyde jagt og fiskeri i det foreslåede omfang. Man anser det endvidere for nødvendigt at forbyde vildtpleje i hele området. For tydeligheds skyld anføres det udtrykkeligt i kendelsen, at dette forbud også omfatter fodring af vildt.

C. Gødskning.

Ifølge fredningspåstanden skal gødskning være forbudt såvel i zone A som i zone B. Ejerne har ytret betænkelighed ved et sådant forbud og anført, at det vil forringe det fremtidige udbytte af skovdriften. De har i den forbindelse oplyst, at der i Grane plantage har været gødsket på 35,3 ha i perioden 1973-75, og at der i Kongsø skov har været gødsket på 157,2 ha i perioden 1973-81.

I et af Skovstyrelsen udfærdiget notat, dateret 16. juli 1984, oplyses det, at styrelsen i 1977 iværksatte et gødskningsprogram i statsskovbruget, omfattende gødskning af gran i midt- og vestjyske plantager. I notatet hedder det bl.a.:

"Inden skovstyrelsen iværksatte gødskningen af gran i statsskovvæsenets plantager fastlagdes - i samarbejde med bl.a. ferskvandslaboratoriet i Silkeborg - en række generelle sikkerhedsafstande til specielle miljøer. Ved flyudbringning er grænserne 50 m fra søer og vandløb, mindre ved udbringning fra jorden.

Tingdalsøerne er mere sårbare end søer generelt. Omvendt

synes den ydre grænse for zone B at være lagt endog meget langt ud sine steder. Det bør ses i lyset af, at landbrugsarealer, som ligger udenfor fredningsområdet, ligger indtil ca. 120 m fra Grane Langsø. Forureningsrisikoen fra disse landbrugsarealer må skovstyrelsen anse for langt større end fra skov op til 700 m fra søerne.

I denne forbindelse skal oplyses at:

- 1) skov normalt kun gødskes hvert 5. år,
- 2) skovgødskningen normalt kun finder sted i ca. halvdelen af en bevoksnings liv,
- 3) overfladeafstrømningen i skov, p.g.a. jordbundsdækket, anses for mindre sammenlignet med landbrugsjord.

Da formålet med fredningen er "at beskytte områdets enestående dyre- og planteliv især i og ved søerne samt på heden", må det findes rimeligt at overveje en ensartet zonerings omkring søerne, justeret efter de topografiske forhold.

Skovstyrelsen vil på denne baggrund foreslå, at gødskningsforbudet i zone B ophæves (dog bevares forbud mod flyudbringning), samt at zone A's grænse justeres, hvor den kommer tæt på søerne.

.....

I den senere tid er man i stigende omfang blevet opmærksom på begreber som sur nedbør/sure søer. Skovstyrelsen finder derfor ikke, at et generelt forbud mod kalkning er hensigtsmæssigt. Af hensyn til kommende drift- og plejemuligheder kan det være fordelagtigt, at fredningsnævnet kan give tilladelse til kalkning, også udenfor søerne og deres bredzoner.

....."

Notatet og dets konklusioner er tiltrådt af Fredningsstyrelsen.

Fredningsnævnet anser det for nødvendigt, at der indføres gødskningsforbud som led i de foranstaltninger, der skal sikre den sårbare økologiske balance i søerne. Man finder det end-

videre nødvendigt, at forbudet også omfatter zone B, der er en sikkerhedszone, som i princippet afgrænses af vandskellet, dog således at den i alt væsentligt kun omfatter træbevoksede og udyrkede arealer. For så vidt angår spørgsmålet om kalkning kan man tiltræde Skovstyrelsens forslag om, at der gives mulighed for kalkning efter indhentet tilladelse fra fredningsnævnet i hvert enkelt tilfælde.

D. Insekt- og ukrudtbekæmpelse.

Ifølge fredningspåstanden skal anvendelse af ukrudt- og insektbekæmpelsesmidler være forbudt såvel i zone A som i zone B, dog at fredningsnævnet skal kunne dispensere fra forbudet ved betydelige insektangreb. Ejerne har protesteret mod et sådant forbud, idet de navnlig har anført, at det vil medføre forringelse af pyntegrøntbevoksningers venteværdi, at det vil nødvendiggøre opgivelse af pyntegrøntdyrkning, at den manglende mulighed for renholdelse af kulturer vil forsinke disse i væsentlig grad, samt at insektbekæmpelse ofte må iværksættes med meget kort varsel, hvorfor det kan medføre betydelige tab, hvis man skal afvente en dispensation.

I det foran under C omtalte notat har Skovstyrelsen gjort opmærksom på, at det foreslåede forbud vil hindre anvendelse af dyppede planter. I notatet hedder det bl.a.:

"Plantedypningen foretages for at forebygge mod ernæringsknæv af den store brune snudebille. Billen optræder i gran-kulturer plantet efter nåletræ. Plantedypningen skal efter gældende bestemmelser foretages indendørs, og det er således kun de afdrypede unge planter, som teoretisk kan tænkes at udgøre en forureningsrisiko. Risikoen optræder kun ved kulturanlægget, d.v.s. normalt 1 gang for hver 60-80 år (normal omdriftstid).

Skovstyrelsen er ikke bekendt med, at der er påvist miljøforurening ved anvendelse af dyppede planter.

Skovstyrelsen finder det således ikke urimeligt, om forbudet mod insecticidanvendelse indeholder en dispensation, for så vidt angår anvendelse af dyppede planter i zone A og B "

Skovstyrelsen har endvidere henstillet til overvejelse, at forbudet mod anvendelse af ukrudt- og insektbekæmpelsesmidler for så vidt angår zone B kunne ændres til et forbud mod udbringning fra fly.

Fredningsnævnet har vedtaget at følge påstanden om forbud mod anvendelse af ukrudt- og insektbekæmpelsesmidler i begge zoner, dog med følgende modifikationer:

a) Plantedypning skal være tilladt under forudsætning af, at selve behandlingen af planterne finder sted uden for fredningsområdet.

b) Let nedbrydelige ukrudtsmidler skal kunne anvendes efter indhentet tilladelse fra nævnet i hvert enkelt tilfælde.

c) De eksisterende pyntegrønt-kulturer skal kunne sprøjtes med insektbekæmpelsesmidler indtil udgangen af 1994.

E. Begrænsninger af skovdriften i øvrigt.

Bortset fra et areal på ca. 1 ha ved Grane Langsø er hele fredningsområdet undergivet fredskovpligt. En del af det principielt fredskovpligtige areal består dog af ikke-træbevokset hede. For største delen af hedearealet er der meddelt dispensation i henhold til skovlovens § 7, stk. 2.

Ifølge fredningspåstanden skal arealer nærmere end 15 meter fra søbredderne (den ikke-græsbevoksede del af disse) ikke kunne genplantes efter sædvanlig afdrift. Herved vil man dels få sikkerhed for, at træerne ikke ved stormfald vælter ud i søen, dels skabe en træfri arbejdszone til driften af skovarealerne. Ejerne har protesteret mod et sådant forbud, idet de dels har henvist til, at det vil betyde et indgreb i skovdriften, dels anført, at en nøjagtig fastlæggelse af 15 meter-zonen vil være vanskelig.

Efter aftale med ejerne er der herefter af Hedeselskabet (som repræsentant for ejerne), Palsgård statsskovdistrikt og amtsfredningskontoret udarbejdet forslag til en ændret afgrænsning af

det område, der skal være omfattet af genplantningsforbudet. De således foreslåede grænselinjer, der er fastlagt under hensyn til terrænforholdene og de hyppigste vindretninger, vil betyde en reduktion af området i forhold til det oprindelige forslag. Herefter vil der ikke ske nogen nævneværdig begrænsning af skovproduktionsarealerne omkring Røvsø, Kalgård sø og Kongsø, hvorimod der omkring Grane Langsø udgår ca. 1 $\frac{3}{4}$ ha af skovproduktionen. Fredningsnævnet kan tiltræde forslaget om ændrede grænselinjer. Disse er vist på kortbilagene B, C og D.

I en skrivelse af 3. juli 1984 har Skovstyrelsen meddelt, at den fornødne dispensation til tilbagerykningen af skovranden kan forventes, når fredningen er gennemført. Det samme gælder forbudet mod tilplantning af hidtil ubevoksede hedearealer (i det omfang der ikke allerede er meddelt dispensation).

F. Hegn.

Ifølge fredningsforslaget skulle amtsrådet med fredningsnævnets godkendelse kunne "foretage hegning og hegnsbeplantning for at hindre adgangen til søerne og disses bredzoner, såfremt det er naturvidenskabeligt begrundet".

Fra ejernes side har man anført, at det vil være skadeligt for vildtbestanden, hvis adgangen til søerne afskæres fuldstændigt. Man har endvidere ønsket indføjet, at hegning m.v. kun må foretages efter forudgående forhandling med ejerne.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at der kan vise sig behov for at hindre offentlig adgang til nærmere angivne strækninger af søbredderne, men at en fuldstændig afspærring - der må antages at ville reducere den ret beskedne vildtbestand i området - vil være unødvendig. Bestemmelsen er derfor blevet begrænset i overensstemmelse hermed, ligesom ejernes ønske om forhandling forud for etableringen af hegn er imødekommet.

G. Forbud mod kreaturvanding.

Som omtalt foran er der ved ældre servitutter tillagt

to ejendomme - matrikelnumrene 3f og 4b Torup by, Vrads, der ikke er omfattet af fredningen, - ret til færdsel til henholdsvis Kalgård sø og Grane Langsø og til at tage vand fra søerne. Ejerne har over for nævnet oplyst, at disse rettigheder ikke har været udnyttet i en årrække, men har ønsket dem opretholdt.

- Under hensyn til, at rettighederne, hvis de blev udnyttet, kunne modvirke fredningens formål, og at de desuden må anses for at være uden praktisk betydning, har nævnet ikke ment at kunne imødekomme ejernes ønske.

H. Afgrænsningen af fredningsområdet.

Fra I/S Kongsøs side har man henstillet, at den vestligste del af det område, der er omfattet af fredningsforslaget, udgår af fredningen. Dette areal afvandes til Torup sø og er derfor uden betydning for de 4 søer, som fredningen tilsigter at beskytte.

Heroverfor har man fra amtsfredningskontorets side henvist til, at den private vej, der ifølge fredningsforslaget afgrænser fredningsområdet mod vest på en strækning nord for Tyklundvejen, bør medtages i fredningen og dermed sikres mod nedlæggelse. Man har endvidere anført, at også det mellem vejen og vandskellet liggende areal bør være omfattet af fredningen, idet man kun herved opnår en naturlig afgrænsning af fredningsområdet.

Fredningsnævnet kan tiltræde det af amtsfredningskontoret anførte og finder således ikke grundlag for at ændre den foreslåede vestgrænse for fredningsområdet.

Fredningen omfatter herefter følgende arealer:

Tilhørende Grane Plantages fond: Matr.nr. 4l, 3e, 3c og 2b Vrads by og sogn, matr.nr. 2b, 2e, 3i, 3h, 4h og 4t Torup by, Vrads sogn, samt den umatrikulerede del (0,3 ha) af Grane Langsø.

Tilhørende Kongsø Plantage I/S: Matr.nr. 1l, 2f, 3a, 3r og 3s Torup by, Vrads sogn.

Fredningsbestemmelserne.

Der fastsættes herefter følgende bestemmelser for de af fredningen omfattede arealer. Afgrænsningen af arealerne er angivet på kortbilag A. Med hensyn til de lodsejerne tilkommende erstatninger henvises til den samtidig hermed afsagte særskilte kendelse om dette spørgsmål.

Zone A.

1. Arealernes drift.

- a) Arealerne må ikke fuldpløjes. Bortset fra et 50 meter bredt bælte fra overkanten af skrænten på nordsiden af Røvsø er arealer, der var under dyrkning den 17. maj 1977, dog undtaget fra forbudet. Eksisterende brandlinjer er ligeledes undtaget. Forbudet er ikke til hinder for etablering af plantefurer. Endvidere skal engarealer med mindst 5 års mellemrum kunne opløjes og tilsås med en kornafgrøde.
- b) Terrænformerne må ikke ændres ved planering, afgravning eller opfyldning, ligesom råstofindvinding ikke må foretages. Nyanlæg af skov eller juletræs- og pyntegrøntkulturer ved plantning eller såning af de hidtil ikke-beplantede arealer (se kortbilag) er (uanset fredskovsstatus) ikke tilladt.
- c) Den skovbrugsmæssige drift skal så vidt muligt foregå ved skærmforyngelse (d.v.s. "ikke-renafdrift"), jfr. pkt. e.
- d) Inden for det bælte omkring søerne, der er vist på kortbilagene B, C og D, må der ikke foretages genplantning efter sædvanlig afdrift. Der pålægges de øvrige nåletræbevoksede arealer ege- eller nåletræsbinding.
- e) Bortset fra stormfald må rydninger til skærmforyngelse eller anden foryngelse ikke foretages på mere end 1/2 ha/år pr. ejendom inden for et bælte af 100 meter omkring hver enkelt af de 4 søer.
- f) Al kørsel på de for græsvækst blottede søbredder er forbudt.

- g) Arealerne må ikke gødskes. Kalkning må dog finde sted efter indhentet tilladelse fra fredningsnævnet i hvert enkelt tilfælde.
- h) Inden for fredningsområdet må der ikke anvendes ukrudt- og insektbekæmpelsesmidler. Herfra gælder dog følgende undtagelser:
1. Plantedypning skal være tilladt under forudsætning af, at selve behandlingen af planterne finder sted uden for fredningsområdet.
 2. Let nedbrydelige ukrudtsmidler skal kunne anvendes efter indhentet tilladelse fra nævnet i hvert enkelt tilfælde.
 3. De eksisterende pyntegrønt-kulturer skal kunne sprøjtes med insektbekæmpelsesmidler indtil udgangen af 1994.
- i) Bortset fra sædvanlig vedligeholdelse af de eksisterende drænledninger og grøfter må der ikke foretages afvanding ved dræning eller grøftning.
- k) Der må ikke foretages yderligere vandindvinding i området uden fredningsnævnets særlige godkendelse, bortset fra nødvendig vandforsyning nordbred.
til sommerhuset ved Grane Langsøs / Der skal herved tages særlige hensyn til evt. vandstandsændringer i de fire søer.
- l) Der må ikke indenfor området etableres pelsdyr- eller fjerkræfarme eller gartnerier.
2. Landskabspleje.
- a) Inden for de på kortbilaget med hedesignatur viste arealer skal der kunne foretages rydning af bævreasp, fyr, birk o.lign. selvsåninger, ligesom heden skal reetableres og vedligeholdes som en lyngdomineret dværgbuskhede, evt. ved græsning.
- b) Med henblik på at bevare de øvrige udyrkede arealer skal der kunne foretages plejeforanstaltninger i overensstemmelse med fredningens formål, f.eks. fjernelse af buske og træer og slåning af græs.
- c) I søerne og på disses bredzoner skal der - f.eks. for at undgå forsuring eller hindre tilgroning ved lav vandstand - kunne foretages aktiv naturpleje, herunder fjernelse af selvsåninger, væltede eller udgåede træer samt opvækst langs bredderne med det sigte at bevare søerne som rene, næringsfattige søer og det for søområdet karakteristiske plante- og dyreliv.

- d) Plejeforanstaltningerne foretages af amtskommunen efter forhandling med ejerne og uden udgift for disse. Hvis ejerne ønsker det, har de ret til at udnytte den græsning eller slåning, som amtskommunen ønsker foretaget, og den plantevækst, der udpeges til hugst.

3. Hegn.

- a) Arealerne må ikke hegnes. Det er dog tilladt at opsætte eller udskifte traditionelle former for kreatur- og vildthejn omkring arealer i land- og skovbrugsdrift og beboelser (incl. haver).
- b) Efter forhandling med ejerne og med fredningsnævnets godkendelse kan amtskommunen foretage hegning og hegnsbeplantning for at hindre adgangen til nærmere angivne dele af søbredderne, hvis det er naturvidenskabeligt begrundet.

4. Søerne.

- a) Det er forbudt at bade i søerne. Undtaget herfra er en strækning på 10 meter ved Kalgård søs nordbred (umiddelbart ved kommunevejen) og en strækning på 30 meter ved den samme søs nordøstbred (som vist på kortbilaget). Ved det førstnævnte badested skal der ved amtskommunens foranstaltning i samarbejde med vejmyndighederne foretages lav beplantning og diskret hegning med henblik på at begrænse parkeringsmulighederne. Det sidstnævnte badested ("Præstens badested") skal til stadighed være klart afmærket i terrænet, og der skal om fornødent ligeledes her foretages diskret hegning. For begge badesteder gælder, at amtskommunen med godkendelse af fredningsnævnet skal kunne udstede badeforbud for nærmere angivne tidsrum, og at fredningsnævnet skal kunne ændre eller ophæve bestemmelsen om adgang til badning, hvis det viser sig påkrævet.
- b) Det er forbudt at svømmedykke i søerne.
- c) De under a og b angivne begrænsninger gælder ikke lodsejerne og disses pårørende og medarbejdere.
- d) Den eksisterende bådebro ved Grane Langsøs nordbred kan bibeholdes. Yderligere bådebroer må ikke etableres.

- e) Det er tilladt ejerne at benytte en enkelt robåd eller kano i hver af søerne undtagen Kongse. I øvrigt er sejlad på søerne forbudt, jfr. dog punkt 9.
- f) Søernes vandstand må ikke ændres ved tekniske indgreb.
- g) Tilledning af spildevand, herunder møddingvand, ensilagesaft o.lign., må ikke finde sted.
- h) Kreaturvanding må uanset tidligere tinglyste rettigheder ikke finde sted.

5. Jagt og fiskeri.

- a) Jagt på og over søerne samt fiskeri og fiskeopdræt i disse er forbudt. Dog er det tilladt ejerne at fiske til eget brug.
- b) Vildtopdræt, herunder fodring af vildt, er forbudt.

6. Bebyggelse m.v.

- a) Bebyggelse er ikke tilladt. Om- eller tilbygning må kun finde sted med fredningsnævnets godkendelse. Det skal dog være tilladt at opføre et sommerhus på østsiden af Grane Langsø på betingelse af, at huset opføres af træ, at det ikke bliver væsentlig større end det eksisterende sommerhus ved søens nordbred, at tegninger og beliggenhedsplan forelægges nævnet til godkendelse, og at de eksisterende huse henholdsvis på søens nordbred og på skrænten nordvest for søen fjernes.
- b) Opstilling af boder, skure, master, tårne, ledningsanlæg eller andre skæmmende indretninger må ikke finde sted.
- c) Arealerne må ikke anvendes til camping og teltning, oplagspladser, dambrug, lossepladser, motor- og væddeløbsbaner, eller hénstilling af udrangerede maskiner, biler eller genstande, der har en lignende skæmmende virkning.

7. Færdsel.

Offentligheden har adgang til færdsel ad de på kortbilaget viste stier. Om offentlighedens ret til færdsel i området gælder i øvrigt naturfredningslovens almindelige bestemmelser med følgende undtagelser:

a) Bortset fra de to særligt angivne badesteder ved Kalgård sø må færdsel ikke finde sted inden for en zone på 100 meter fra Kalgård sø og Kongsø.

b) Færdsel må ikke finde sted på Røvsøs og Grane Langsøs træ- og buskfri bredzoner.

Yderligere begrænsninger af færdselsretten kan fastsættes af fredningsnævnet efter indstilling fra Naturfredningsrådet eller amtskommunen.

8. Veje.

Der må ikke etableres yderligere veje over området, medmindre det sker i forbindelse med en omlægning, der kan godkendes af fredningsnævnet. Herudover skal det efter fredningsnævnets godkendelse være muligt at foretage reguleringer i området, således at adgangen til de lovlige bebyggelser opretholdes.

9. Videnskabelige undersøgelser.

Fredningsnævnet kan efter indstilling fra Naturfredningsrådet give tilladelse til videnskabelige undersøgelser i det fredede område. Om tidspunktet for undersøgelsen træffes der aftale med vedkommende ejer.

Amtskommunen/^{har} som tilsynsmyndighed efter miljøbeskyttelsesloven ret til sejlads med robåd ved udtagning af vandprøver. Tilsynet foretages efter aftale med lodsejeren eller den af ejeren bemyndigede.

10. Ordensregler.

Det er forbudt at henkaste affald inden for området.

Brug af højttaleranlæg, kraftig gengivelse af musik o.lign. må ikke finde sted i fri luft.

Der kan af fredningsnævnet udfærdiges et ordensreglement, der bl.a. kan regulere den offentlige adgang m.v. inden for fredningsservittens rammer.

Zone B.

11. Arealernes drift.

- a) Arealerne må ikke gødskes. Kalkning må dog finde sted efter indhentet tilladelse fra fredningsnævnet i hvert enkelt tilfælde.
- b) Inden for fredningsområdet må der ikke anvendes ukrudt- og insektbekæmpelsesmidler. Herfra gælder dog følgende undtagelser:
 - 1. Plantedypning skal være tilladt under forudsætning af, at selve behandlingen af planterne finder sted uden for fredningsområdet.
 - 2. Let nedbrydelige ukrudtsmidler skal kunne anvendes efter indhentet tilladelse fra nævnet i hvert enkelt tilfælde.
 - 3. De eksisterende pyntegrønt-kulturer skal kunne sprøjtes med insektbekæmpelsesmidler indtil udgangen af 1994.
- c) Bortset fra sædvanlig vedligeholdelse af de eksisterende drænledninger og grøfter må der ikke foretages afvanding ved dræning eller grøftning.
- d) Der må ikke foretages yderligere vandindvinding i området uden fredningsnævnets særlige godkendelse, bortset fra nødvendig vandindvinding til de to eksisterende bebyggelser henholdsvis nord for Rævsø og ved Tyklundvejen. Der skal herved tages særlige hensyn til evt. vandstandsændringer i de fire søer.
- e) Der må ikke inden for området etableres pelsdyr- eller fjerkræfarme eller gartnerier.

12. Landskabspleje.

- a) Med henblik på at bevare de udyrkede arealer skal der kunne foretages plejeforanstaltninger i overensstemmelse med fredningens formål, f.eks. fjernelse af selvsåede buske og træer og slåning af græs.
- b) Plejeforanstaltningerne foretages af amtskommunen uden udgift for ejerne. Hvis disse ønsker det, har de ret til at udnytte den græsning eller slåning, som amtskommunen ønsker foretaget, og den plantevækst, der udtages til hugst.

13. Færdsel.

Offentligheden har adgang til færdsel ad de på kortbilaget viste stier. Om offentlighedens ret til færdsel i området gælder i øvrigt naturfredningslovens almindelige bestemmelser.

14. Hegn. Vildtopdræt. Ordensregler.

Bestemmelserne under post 3a, post 5b og post 10 finder tilsvarende anvendelse i zone B.

15. Ophævelse af ældre bestemmelser.

De foranstående fredningsbestemmelser træder i stedet for de bestemmelser om fredning af arealer ved Kalgård sø og Kongsø, som godkendtes af fredningsnævnet den 17.februar 1970.

Denne kendelse kan efter naturfredningslovens § 26 indbringes for Overfredningsnævnet bl.a. af lodsejerne og af forskellige myndigheder.

Hvis en lodsejer eller en anden ankeberettiget ønsker afgørelsen ændret, må anke ske til Overfredningsnævnet, Amaliegade 7, 1256 København K.

Ankefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt den pågældende.

F. Bakkær

amtsrådsvalgt
medlem

A.Grathe

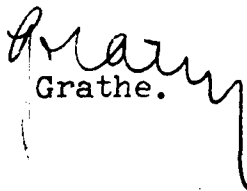
nævnsformand

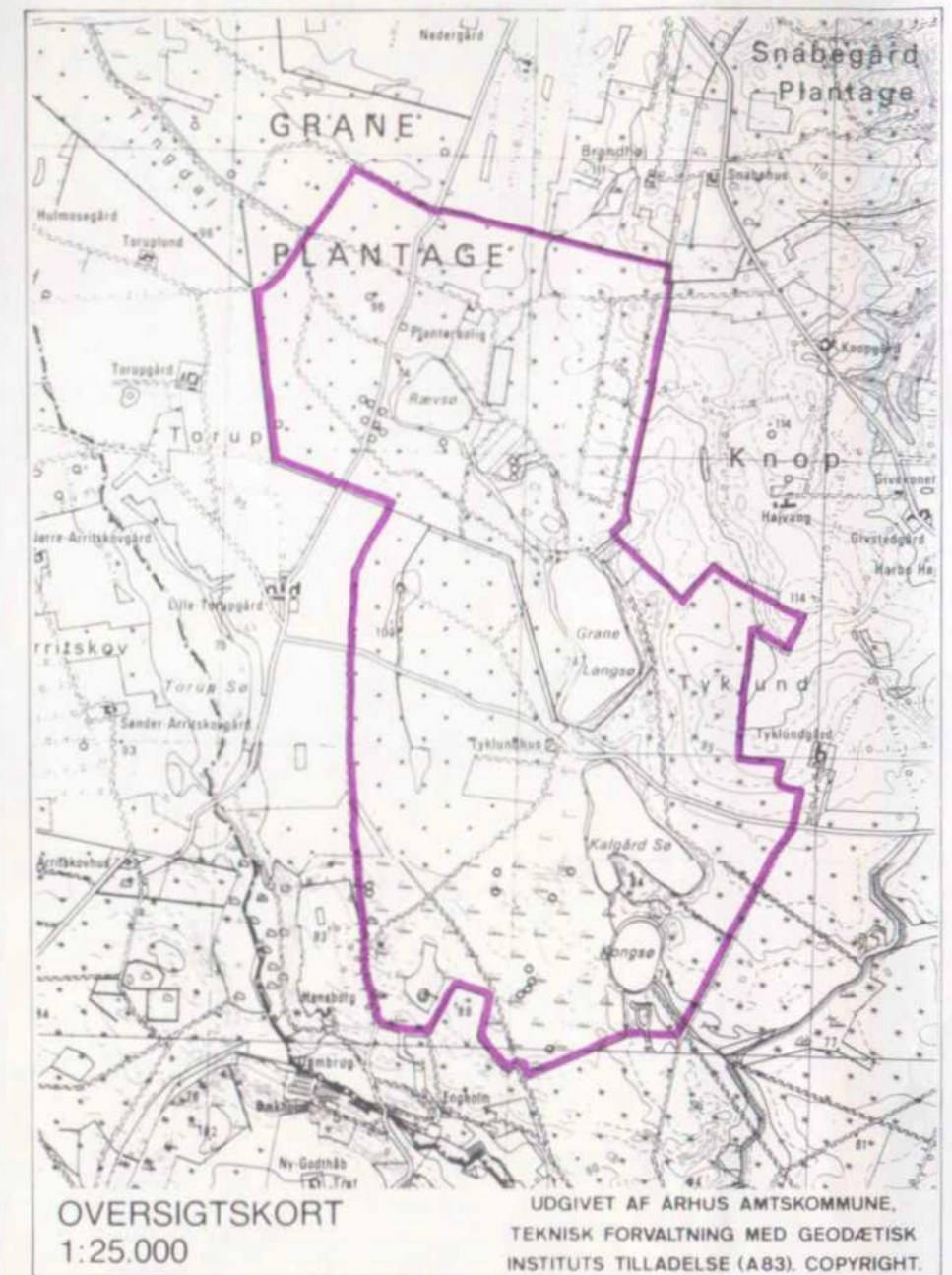
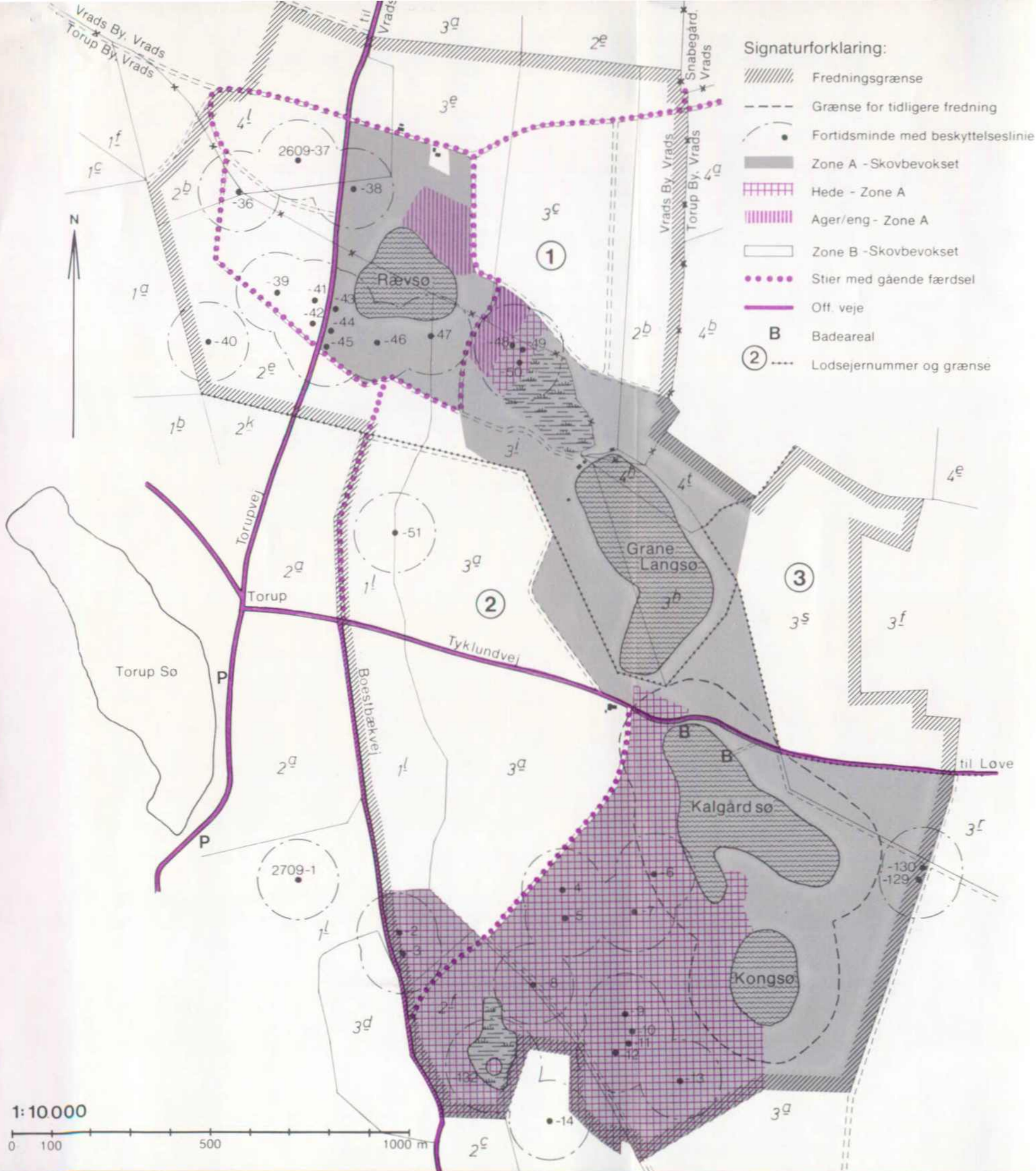
J.Vind

kommunevalgt
medlem

/rv

Udskriftens rigtighed bekræftes.
Fredningsnævnet for Århus amts
vestlige fredningskreds,
Århus den 15. maj 1985.

Grathe.

KORTBILAG A TIL KENDELSE AF 15. MAJ 1985
AFSAGT AF FREDNINGSNÆVNET FOR
FOR ÅRHUS AMTS VESTLIGE FREDNINGSKREDS

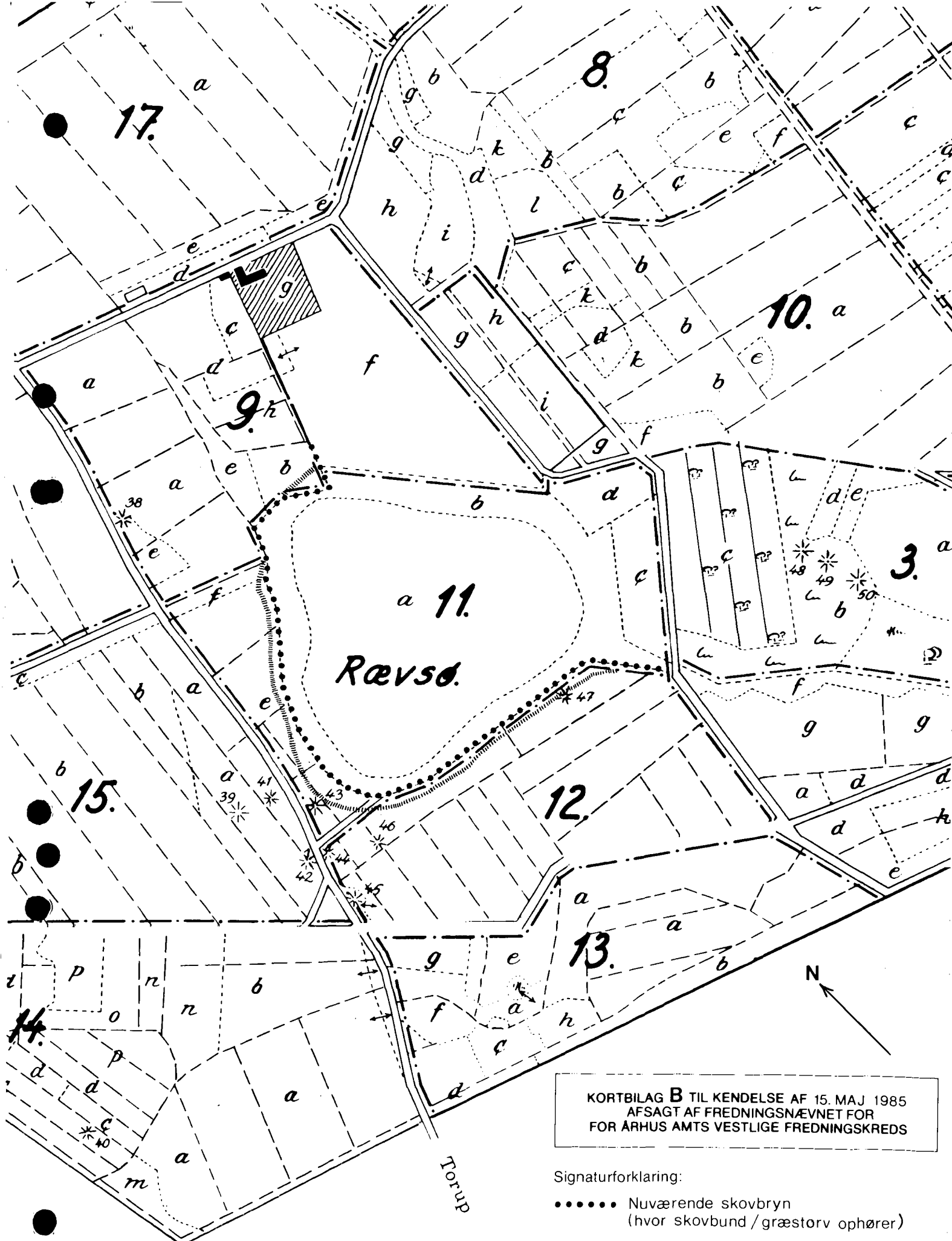
AREALER OMKRING
**RÆVSØ - GRANE LANGSØ -
KALGÅRD SØ og KONGSØ**
THEM KOMMUNE - ÅRHUS AMT

Dele af
Torup by, Vråds by, Vråds.

REG. NR. 5323

Udfærdiget på grundlag af matrikelkort ajourført i dec. 1984 samt
Geodætisk Instituts 4 cm kort nr. 1214 IV SØ og 1214 III NØ.

ÅRHUS AMTSKOMMUNE - AMTSFREDNINGSKONTORET
j.nr. 5403-749-6-74

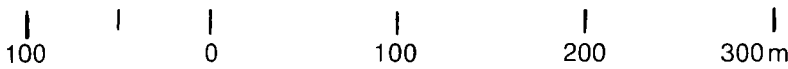

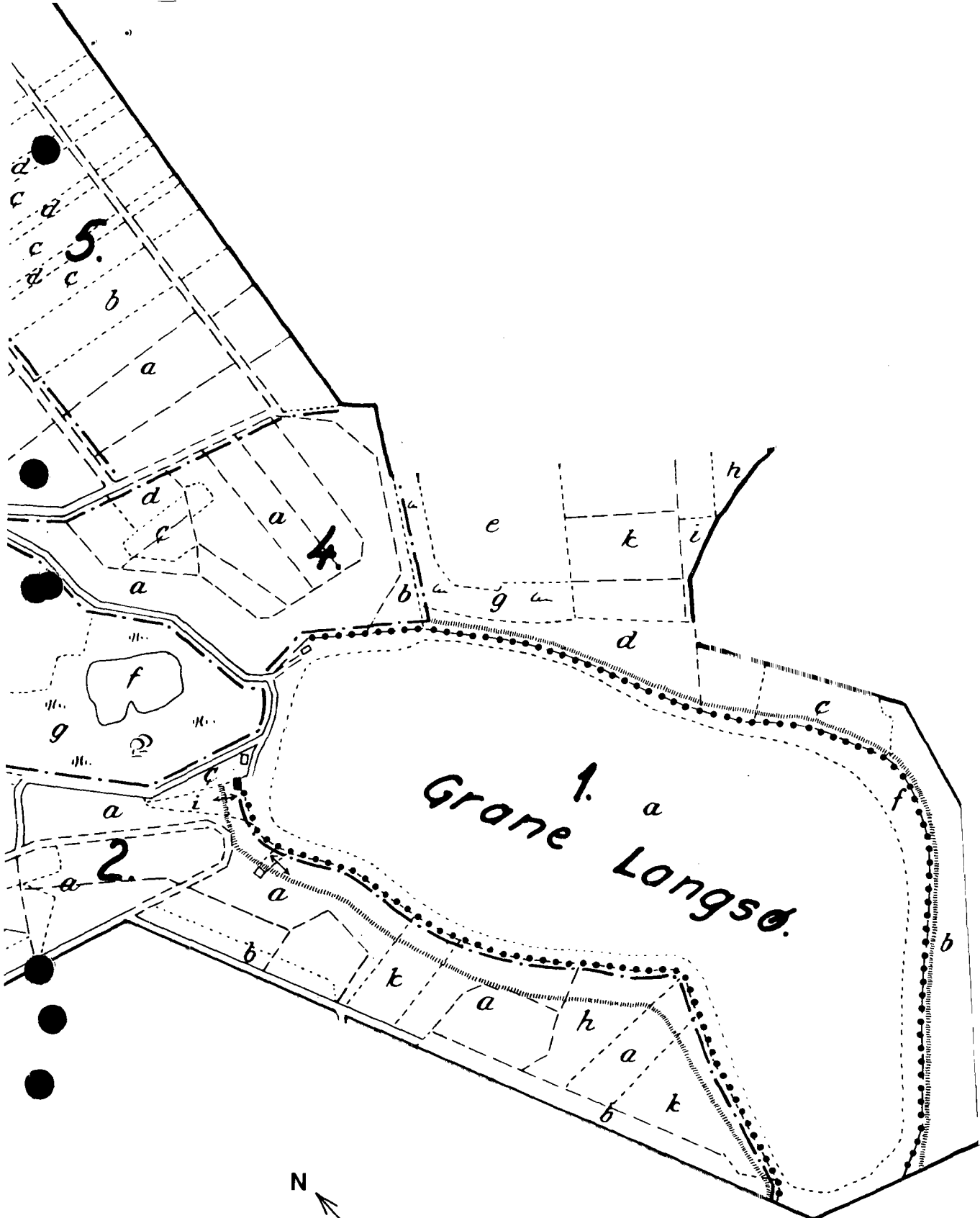
KORTBILAG B TIL KENDELSE AF 15. MAJ 1985
 AFSAGT AF FREDNINGSNÆVNET FOR
 FOR ÅRHUS AMTS VESTLIGE FREDNINGSKREDS

Signaturforklaring:

- Nuværende skovbryn
(hvor skovbund / græstorv ophører)
- Fremtidig skovbryn

Målestok 1:4000

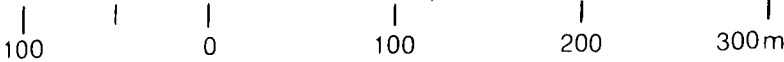

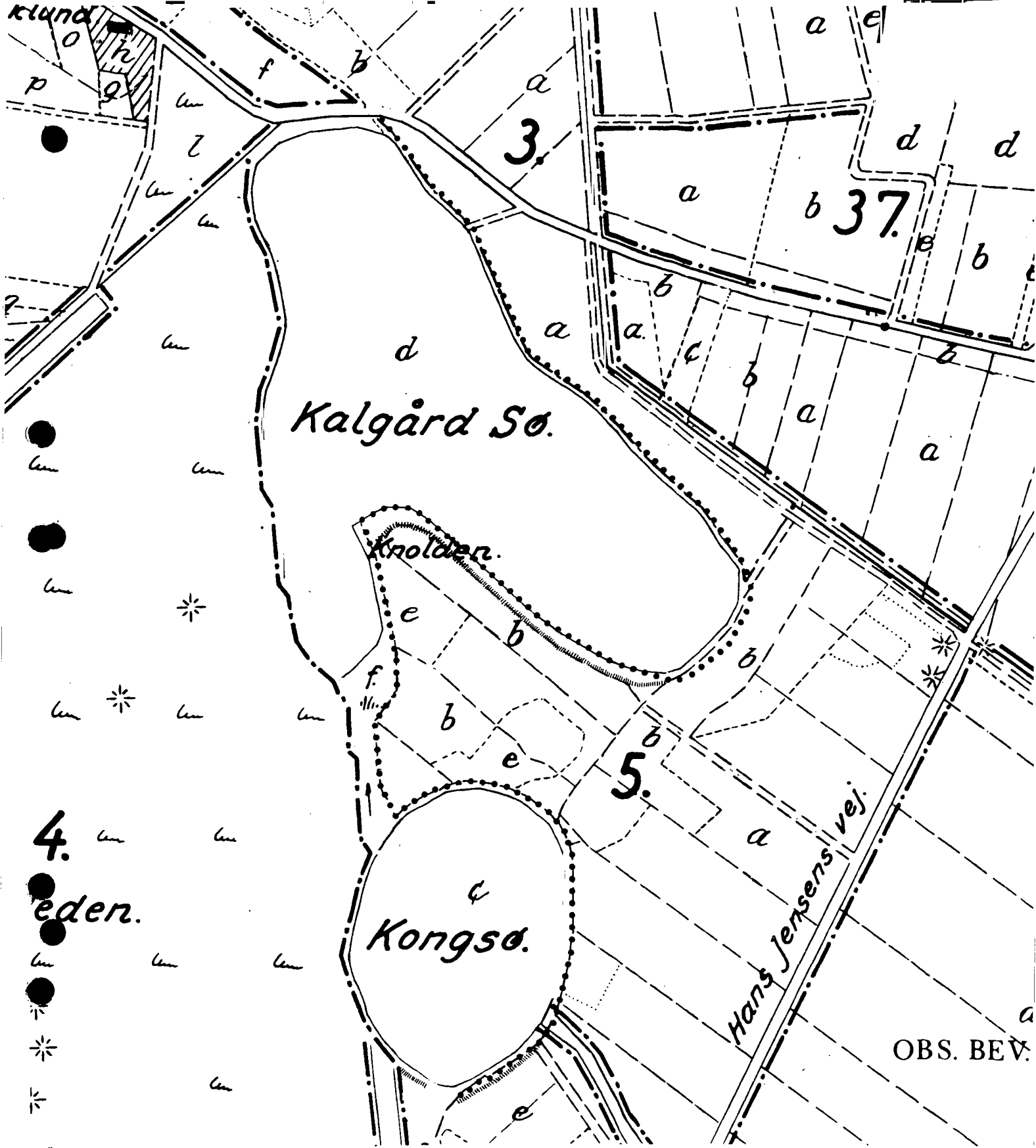
KORTBILAG C TIL KENDELSE AF 15. MAJ 1985
 AFSAGT AF FREDNINGSNÆVNET FOR
 FOR ÅRHUS AMTS VESTLIGE FREDNINGSKREDS

Signaturforklaring:

- Nuværende skovbryn
(hvor skovbund / græstorv ophører)
- Fremtidig skovbryn

Malestok 1:4000

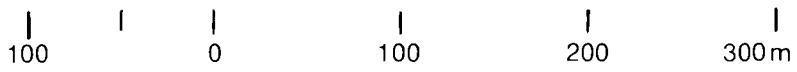

N
||

KORTBILAG D TIL KENDELSE AF 15. MAJ 1985
AFSAGT AF FREDNINGSNÆVNET FOR
FOR ÅRHUS AMTS VESTLIGE FREDNINGSKREDS

- Signaturforklaring:
- Nuværende skovbryn
(hvor skovbånd / græstorv ophører)
 - Fremtidig skovbryn

Målestok 1:4000

Kend. nr. 1214 III Nφ
1214 IV Sφ

Fredningsnævnet for Århus
amts vestlige fredningskreds,
Århus.

REG. NR. 5323

ERSTATNINGSKENDELSE

til

kendelse af 15. maj 1985 om
fredning af Tingdalsøerne med
omgivelser i Them kommune.

OFN 2637 - 1985

ERSTATNINGSKENDELSE.

REG. NR. 5323

Under den ved den samtidig hermed afsagte kendelse af fredningsnævnet afgjorte sag om fredning af Tingdalsøerne er der fremsat erstatningskrav af 4 lodsejere: Grane Langsøs Fond, I/S Kongsø, gårdejer Knud Jensen (hvis ejendom nu tilhører gårdejer Leif Hansen) og gårdejer Svend Erik Riis.

1) Grane Langsøs Fond

har fremsat følgende erstatningskrav:

a) Forbud mod fuldpløjning	57.750 kr.
b) Påbud om brug af skærmforyngelse	33.500 "
c) Forbud mod genplantning	6.040 "
d) Forbud mod kørsel ved bred	10.270 "
e) Forbud mod gødskning	180.190 "
f) Forbud mod insekt- og ukrudtbekæmpelse	391.680 "

(heraf 100.000 kr. for bestemmelsen om, at ukrudtsmidler kun må anvendes efter forud indhentet tilladelse).

g) Forbud mod jagt og fiskeri	184.880 "
h) Adgang for fredningsmyndighederne til at foretage hegning	50.000 "
i) Andre ulemper	30.000 "
j) Honorar til Det danske Hedeselskab	13.676 "
k) Advokatsalær	30.000 "
I alt	987.986 kr.

Erstatningskravet imødekommes i det nedenfor angivne omfang:

ad a: Største delen af arealerne er uegnet til landbrug. Arealet nord for Rævsø blev drevet landbrugsmæssigt ved fredningssagens rejning og er derfor ikke omfattet af forbudet bortset fra det i fredningskendelsen nævnte 50 meter brede bælte langs søbredden. Der tillægges derfor

alene erstatning for det nævnte bælte, der har et areal på ca. 1 ha, og for engen øst for Rævsø, hvis areal udgør ca. 1,7 ha. Erstatningen ansættes til 8.000 kr.

ad b: Det hedder i fredningskendelsen (zone A, 1c), at den skovbrugsmæssige drift så vidt muligt skal foregå ved skærmforyngelse.

I en af Skovstyrelsen over sagen afgivet erklæring af 16. juli 1984 hedder det bl.a.:

"Skovstyrelsen vil ikke underkende, at foryngelsesmetoden nok er dyrere at gennemføre end renafdrift. Til gengæld medfører skærmforyngelsen normalt en række skovdyrkningsmæssige fordele, som imidlertid vanskeligt kan lade sig måle i kroner og øre. Men udgiften er efter skovstyrelsens skøn af beskeden størrelse.

Med den nuværende aldersfordeling synes de reelle muligheder for skærmforyngelser at ligge nogle - mange år ud i fremtiden, og nutidsværdien af de dertil hørende merudgifter finder skovstyrelsen ikke er af en størrelsesorden, som kan udløse speciel erstatning."

Skovstyrelsen har endvidere henledt opmærksomheden på, at en del bevoksninger er stormvæltet, siden de beregninger, hvorpå erstatningskravet hviler, blev udført. Idet disse bevoksninger bør udgå af beregningerne, skønner styrelsen, at der alene bør ydes en erstatning på 1.000 kr.

Fredningsnævnet kan henholde sig hertil. 1.000 "

ad c: Erstatningen fastsættes til 6.000 "

ad d: I overensstemmelse med Skovstyrelsens udtalelse fastsættes erstatningen til 8.000 "

ad e: Det er oplyst, at der siden 1973 i Grane plantage er gødsket 35 ha, men at man siden 1974 har afholdt sig fra at gødske i det område, der er omfattet af fredningspåstanden.

I den af Skovstyrelsen afgivne erklæring oplyses det, at der i 1977 blev iværksat et program med gødskning af gran i statsejede midt- og vestjyske plantager. Styrelsen har endvidere redegjort for de foreløbige resultater i forskellige grupper af forsøgsparceller. I gruppe 6, som plantagerne omkring Tingdalsøerne ifølge styrelsen med rimelighed synes at kunne sammenlignes med i geografisk og vækstmæssig henseende, har der indtil 1983 ingen mertilvækst været. I styrelsens erklæring hedder det videre:

"Hedeselskabets erstatningsberegninger forudsætter ifølge oplysninger (indhentet pr. telefon) fra selskabet, en årlig mertilvækst på 3,75 m³/ha. Denne forudsætning underbygges ikke af statskovvæsenets forsøgsresultater i gruppe 6.

.....

Da gødskningsomkostningen pr. ha er ca. 1.000 kr/gang, må der skønsvis regnes med en årlig mertilvækst på over 1-2 m³/ha for at gødskning af vedproducerende bevoksninger kan være økonomisk rentabelt.

Da der indenfor grupperne i statskovvæsenets forsøg er tale om nogen spredning imellem resultaterne fra de enkelte forsøgsarealer, ligesom det kan vise sig at 5-års perioden har været en atypisk iagttagelsesperiode, kan det ikke med sikkerhed afvises, at produktionsgødskning i Grane og Kongsø kan være økonomisk fordelagtig. Mertilvæksten, som er nødvendig herfor, er imidlertid ikke påvist i Hedeselskabets erstatningsberegninger, og på grundlag af det foreliggende forsøgsmateriale synes det noget tvivlsomt, om mertilvæksten pr. år i gennemsnit

kan nå op på det af Hedeselskabet forudsatte niveau, d.v.s. $3,75 \text{ m}^3/\text{ha}$.

Skovstyrelsen finder dog, at der bør gives nogen erstatning for forbud mod produktionsgødskning. Erstatningen bør især af ovennævnte årsager være noget mindre end de fremsatte krav, men også fordi en del af de måske gødskningsværdige bevoksninger er væltet, efter at Hedeselskabets beregninger er gennemført."

I en skrivelse af 12.februar 1985 har Hedeselskabet oplyst, at der i 1967 blev påbegyndt et gødskningsforsøg i Grane plantage, at der i årene 1967-71 har været en årlig mertilvækst ved gødskning med kvælstof og fosfor på $4,2 \text{ m}^3$ pr. ha og ved gødskning med rent kvælstof på $3,6 \text{ m}^3$ pr. ha, samt at gødskningseffekten i perioden frem til stormfaldet i 1981 har været mindre fremtrædende på grund af sommertørke.

I overensstemmelse med Skovstyrelsens skøn fastsættes erstatningen til 60.000 kr.

ad f: I Skovstyrelsens erklæring hedder det, at der bør "ydes erstatning for forventelige udbyttenedgange i eksisterende pyntegrønt i bevoksninger i zone A og B. Ved anlæg af fremtidige pyntegrøntkulturer bør erstatning - efter skovstyrelsens opfattelse - ikke gives, når nyanlæg uden væsentlige gener/ekstra omkostninger i stedet kan placeres udenfor zonerne. For Kongsøs vedkommende, hvor kun en mindre del af skoven er beliggende i zone A og B, burde det ikke være vanskeligt at finde egnede arealer. I Grane omfatter zonerne skønsvis noget over halvdelen af plantagen, egnede arealer vil følgelig være vanskeligere, men næppe umulige at finde."

I overensstemmelse med Skovstyrelsens skøn fastsættes erstatningen til 30.000 "

ad g: Ejerens erstatningskrav hviler på følgende, af Hedeselskabet foretagne beregning:

"Jagt på søen udgør 300 kr/ha ialt 4.395 kr/år
kapitaliseret 109.880 kr.
Tab af indtægter fra leje af fiskeret 3.000 kr.
kapitaliseret 75.000 kr.
184.880 kr.

Leje af fiskeretten er opgjort som 5.000 kr. ialt, fratrukket 2.000 kr. for ejernes egen udnyttelse af fiskeriet."

Skovstyrelsen har kommenteret beregningen således:

"De årlige indtægtstab, som opgjort af Hedeselskabet, anses for rimelige. Derimod finder skovstyrelsen det ikke rimeligt at anvende 4% som kapitaliseringsfaktor. Efter skovstyrelsens opfattelse er lejeindtægter af denne art mere usikre end normal skovdrift, men i dette område næppe mere end pyntegrønt, hvorfor der bør anvendes en større kapitaliseringsfaktor."

Skovstyrelsen udtaler videre, at man ikke har ment at kunne nå til en præcis fastsættelse af erstatningen, men at denne med anvendelse af 4% og 10% vil ligge inden for beløbsrammen 74.000 - 185.000 kr.

Fredningsnævnet fastsætter skønsmæssigt erstatningen til 100.000 kr.

ad h: Erstatningskravet er fremsat, inden fredningsnævnet vedtog at begrænse fredningsmyndighedernes adgang til at opsætte hegn til "nærmere angivne dele af søbredderne". Efter nævnets opfattelse kan der herefter bortses fra den forringelse af trivselsmulighederne for vildtet, der er anført som begrundelse for

erstatningskravet. I overensstemmelse hermed tillægges der ingen erstatning.

<u>ad i</u> : Der ydes en skønsmæssig fastsat erstatning på	10.000 kr.
<u>ad j</u> : Erstatningskravet imødekommes.	13.676 "
<u>ad k</u> : Erstatningen fastsættes skønsmæssigt til	10.000 "
I alt	246.676 kr.

2) I/S Kongsø

har fremsat følgende erstatningskrav:

a) Påbud om brug af skærmforyngelse	22.320 kr.
b) Forbud mod genplantning	1.680 "
c) Forbud mod gødskning	275.990 "
d) Forbud mod insekt- og ukrudtbekæmpelse	423.300 "
e) Forbud mod jagt og fiskeri	160.700 "
f) Andre ulemper	85.000 "
g) Honorar til Det danske Hedeselskab	8.601 "
I alt	977.591 kr.

Det er fredningsnævnets opfattelse, at den i 1968-70 frivilligt og uden erstatning gennemførte fredning ikke bør medføre, at interessentskabet i erstatningsmæssig henseende stilles ringere, end det ellers ville have været. Ved erstatningsfastsættelsen har man derfor set bort fra de ved den frivillige fredning stedfundne begrænsninger i interessentskabets rådighed over arealerne.

Erstatningskravet imødekommes i det nedenfor angivne omfang:

ad a: Der henvises til det foran under lb anførte. Skovstyrelsen, hvis udtalelse også tager sigte på de I/S Kongsø tilhørende skovarealer, skønner ikke, at der er grundlag for at tilkende I/S Kongsø erstatning. Fredningsnævnet kan henholde sig hertil.

ad b: I overensstemmelse med Skovstyrelsens udtalelse fastsættes erstatningen til 2.000 kr.

ad c: Det er oplyst, at der siden 1973 i Kongsø plantage er gødsket 157 ha, men at man ligesom i Grane plantage siden 1974 har afholdt sig fra at gødske i det område, der er omfattet af fredningspåstanden.

Der henvises til Skovstyrelsens foran under le gengivne udtalelse. I overensstemmelse med styrelsens skøn fastsættes erstatningen til 100.000 "

ad d: Der henvises til det foran under lf anførte. I overensstemmelse med Skovstyrelsens skøn fastsættes erstatningen til 45.000 "

ad e: Interessentskabets erstatningskrav hviler på følgende af Hedeselskabet foretagne beregning:

"Beregning af tab ved forbud mod jagt og fiskeri er foretaget udfra distriktets oplysninger.

Jagt på søerne udgør 300 kr/ha ialt 3.820 kr/år

kapitaliseret 95.500 kr.

Tab af indtægter fra leje af fiskeret 2.600 kr.

kapitaliseret 65.200 kr.

160.700 kr.

Leje af fiskeretten er opgjort som 4.300 kr. ialt, fratrukket 1.700 kr. for ejernes egen udnyttelse af fiskeriet."

Skovstyrelsen har kommenteret beregningen som anført foran under lg, dog at den dér anvendte beregning for I/S Kongsøs vedkommende fører til en erstatning liggende inden for rammen 64.000 - 161.000 kr.

Fredningsnævnet fastsætter skønsmæssigt erstatningen til 100.000 "

ad f: Erstatningen fastsættes skønsmæssigt
til 30.000 kr.

Der henvises herved til det foran om den frivillige fredning anførte.

ad g: Erstatningskravet imødekommes 8.601 "
I alt 285.601 kr.

3) Gårdejer Leif Hansen, Torup.

Den tidligere ejer af matr.nr. 3f Torup har krævet erstatning for tab af retten til færdsel til Kalgård sø og til at tage vand fra søen.

Retten har ikke været benyttet i en årrække og må anses for at være uden nævneværdig betydning. Der tillægges gårdejer Leif Hansen en erstatning på 1.000 kr.

4) Gårdejer Svend Erik Riis, Torup,

har krævet erstatning for tab af retten til færdsel til Grane Langsø og til at tage vand fra søen.

Om rettens benyttelse og betydning gælder det samme som under 3 anført. Der tillægges en erstatning på 1.000 kr.

Den samlede erstatningssum andrager herefter 534.277 kr.

Konklusion:

I erstatning udbetales de forannævnte lodsejere i alt 534.277 kr. med en rente, der er 1% højere end den af Danmarks Nationalbank fastsatte diskonto, fra kendelsens dato, til betaling sker.

Erstatningerne udredes af statskassen med 3/4 og af Århus amtskommune med 1/4.

Denne kendelse kan efter naturfredningslovens § 26 indbringes for Overfredningsnævnet bl.a. af lodsejerne og af forskellige myndigheder.

Hvis en lodsejer eller en anden ankeberettiget ønsker afgørelsen ændret, må anke ske til Overfredningsnævnet, Amaliegade 7, 1256 København K.

Ankefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt den pågældende.

F.Bakkær

amtsrådsvalgt
medlem

A.Grathe

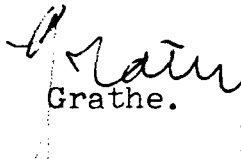
nævnsformand

J.Vind

kommunevalgt
medlem

/rv

Udskriftens rigtighed bekræftes.
Fredningsnævnet for Århus amts
vestlige fredningskreds,
Århus den 15. maj 1985.

Grathe.

OPHÆVET

REG. NR. 5323

U D S K R I F T

AF

FREDNINGSPROTOKOLLEN FOR SKANDERBORG AMT

17/2-70.

Den 17. februar 1970 afholdt fredningsnævnet for Skanderborg amtsrådsreds møde i Brødstrup. Nævnet bestod af formanden, dommer J. J. Bek, Brødstrup, den af Skanderborg amtsråd valgte suppleant, gårdejer Anker S. Rasmussen, Gl. Rye, og medlem for Vrads sogn, direktør Skotte Møller, St. Hjøllund.

Der foretoges kl. 10.00:

Fr. 133/1968

Vedrørende fredning af Kongsø og Kalgård søer, matr. numrene 3 a og 3 r Tyklund, Vrads sogn.

Der fremlagdes:

5. Udskrift af fredningsplanudvalgets sekretariats indstilling til mødet den 17. oktober 1969
6. Fotokopi af målebordsblad
7. Erklæring af 15. april 1969 fra Botanisk Institut, Århus
8. Udtalelse fra lektor H. Mathiesen vedrørende vurdering af recipienter
9. Kort over midtjyske søer.

For Naturfredningsrådet mødte magister Løgaard.

For fredningsplanudvalget i Vejle mødte skovtekniker Anhøj.

For Vinding-Bryrup-Vrads kommune mødte ingen.

Af ejerne mødte landinspektør, frk. Inge Hostrup-Schultz og advokatfuldmægtig, fru Birthe Marie Nielsen ved ingeniør Hostrup-Schultz.

STATENS NATURFREDNINGSSKOLE
OG LANDSKABSINSULENT

For fru Kirsten Frandsen og fru Ellen Margrethe Kjeldsen

17. APR. 1972

mødte advokat Hostrup-Schultz.

For Jane Andersen og cand. mag. fru Foss, f. Hostrup-Schultz mødte ingeniør Hostrup-Schultz.

Der var enighed om, at Naturfredningsrådet efter forhandling med fredningsplanudvalget fremkommer med forslag til skiltning om, at adgang indenfor det på skitsen angivne område er forbudt, såfremt de pågældende instanser finder skiltning påkrævet.

De mødte var enige om, at den offentlige adgang omfatter 2 arealer angivet med blå på det til deklARATIONEN hørende rids.

Ændring af deklARATIONENS tekst frafaldtes.

Der meddeltes fredningsplanudvalgets sekretariat fuldmagt til i forbindelse med landinspektør fr. Hostrup-Schults at udfærdige nyt rids i størrelse 1:4000.

DeklARATIONEN underskrevet af fredningsnævnet med de mødtes samtykke.

DeklARATIONENS indhold er sålydende:

"Undertegnede:

Landinspektør Inge Hostrup-Schultz, Blidahpark 25, Hellerup,
Sekretær cand. jur. fru Kirsten Frandsen, Sofievej 13, Hellerup,

Advokatfuldmægtig cand. jur. B. M. Nielsen, Skovholmvej 10, Charlottenlund,

Fru Jane Andersen, Strandvejen 221, Hellerup,

Fru Ellen Margrethe Kjeldsen, Gullev Bækhus, Bjerringbro

Stud. mag. frk. A. V. Hostrup-Schultz, Vesterbrogade 176,

København V,

der i fællesskab ejer ejendommen Kongsø, matr. nr. 3 a af

Tyklund, Vrads sogn, samt 1 a og 3 b af Halle, Grødstrup sogn, 5 b og 5 n af Løve by, Bryrup sogn, 4 b af Boest by, Nr. Snede sogn, samt 1 l og 2 f af Taarup by, Vrads sogn, og 3 r af Tyklund, Vrads sogn, har efter samråd med Naturfredningsrådet oprettet følgende

F R E D N I N G S D E K L A R A T I O N

Fredningens omfang: Fredningen omfatter Kongsø og Kalgård søer samt arealet i en afstand af 100 m fra søbredden. Området er beliggende på matr. nr. 3 a og 3 r af Tyklund, Vrads sogn.

Formålet med nævnte frivillige fredning er en sikring for fremtiden af de videnskabelige interesser, der knytter sig til bevarelse af Kongsø og Kalgaard søer som oligotrofe vande.

Søernes nuværende tilstand skal søges bevaret, hvorfor vandstandssænkning, opfyldning eller afvanding ikke må finde sted. Permanent oppumpning af vand må kun ske med de påtaleberettigedes samtykke og kun, hvis det kan ske, uden at søernes naturlige tilstand forrykkes.

Søerne må ikke benyttes til erhvervmæssig fiskeopdræt.

Afledning af spildevand, af hvad art nævnes kan, eller anden forurening af søerne må ikke finde sted. Det er en udtrykkelig forudsætning, at afløbsforholdene fra Tyklundhuset anses for tilfredsstillende.

På søernes bredder må i overensstemmelse med lovgivningens almindelige regler indenfor en afstand af 150 meter ikke opføres nye bygninger, skure, boder eller anden skæmmende indretning.

Master må ikke opsættes, campingpladser må ikke etableres, og arealet må ikke benyttes til bilophugningspladser, lossepladser eller henkastning af affald.

Indenfor en afstand af 50 meter fra søbredderne må terrænforholdene ikke ændres ved afgravning eller påfyldning.

Adgangen for almenheden til det område, der ligger mindre end 100 meter fra søbredderne skal ikke være tilladt. Herfra dog undtaget det på vedhæftede rids med blåt mærkede areal ved Kalgaard søs nordende, hvor den almenheden hidtil indrømmede ret til kortere ophold og til badning bevares.

De den 1/7 1967 tilplantede arealer, der på kortet ikke er farvelagt, skal også indenfor en afstand af 100 meter fra søbredderne bevares som skov, og Kongsø er alene berettiget til at bestemme over hugst og plantning og til at anlægge de fornødne spor til udkørsel af hugsten.

Skoven anses at strække sig til søbredden.

Nye stier må ikke anlægges.

Det på kortet med gult markerede areal er overladt skovløberen i Tyklundhuset som tjenestejord og må stadig drives som landbrug. Arealet kan, om Kongsø ønsker det, overgå til skovbrug.

De den 1/7 1967 ikke tilplantede arealer, på kortet markerede med rødt, bør bevares som åben hedevegetation, Kongsø skal, såfremt man alligevel med tiden måtte ønske at tilplante områderne, forinden forhandle om dette med Naturfredningsrådet og nævnet. Afbrænding af heden som middel til bevarelse af lyngvegetationen kan kun ske efter aftale mellem Naturfredningsrådet og Kongsø.

Selvsåede træer kan forlanges fjernet, dog skal spredt

opvækst af skovfyr, birk og røn, der ikke har skovkarakter, samt opvækst af enebærbuske kunne fordres bevaret af Kongsø. Den naturlige bredvegetation af pors og pil kan bevares.

Der skal være adgang til efter forudgående anmeldelse til Kongsøs bestyrere at foretage videnskabelige undersøgelser af søerne og disses omgivelser, samt til at afholde ekskursioner under faglig ledelse til området. Kongsø kan kræve Naturfredningsrådets autorisation af sådanne undersøgelser og ekskursioner. Henvendelser til Kongsø angående de nævnte tilladelser rettes til Kongsøs bestyrere, f.t. sagfører Jens Hostrup-Schultz og civilingeniør Jørgen Hostrup-Schultz, begge Kongsø pr. Bryrup.

Deklarationens bestemmelser gør iøvrigt ingen ændringer i Kongsøs udøvelse af ejendomsretten over arealet.

Påtaleret tillægges Naturfredningsrådet samt fredningsnævnet for Skanderborg amt og de til enhver tid værende ejere af ovennævnte matrikelnumre, hver for sig eller i forening.

Nærværende fredningsdeklaration vil være at lyse på ejendommen matr. nr. 3 a og 3 r Tyklund, Vrads sogn, som servitutstiftende med respekt for de dags dato på ejendommen hvilende hæftelser, byrder og servitutter.

Til ændring eller ophævelse af ovennævnte fredning kræves samtykke af samtlige påtaleberettigede.

Birte Marie Nielsen I. Hostrup-Schultz Jane Andersen
Ellen Margrethe Kjeldsen Ane Vibeke Hostrup-Schultz
Kirsten Frandsen 21/5-68

Godkendes, dog at den offentlige færdsel ad kommune-
vejen fra Løve til Thorup ikke er omfattet af bestemmelsen i
deklarationen side 2 stk. 4 f.o.

Brødstrup, den 17. februar 1970.

J. J. Bek Anker S. Rasmussen K. Skotte Møller"

Den 12. september 1970 kl. 11.00 foretog formanden
for fredningsnævnet for det tidligere Skanderborg amt, dom-
mer J. J. Bek, Brødstrup, besigtigelse og forhandling sammen
med ingeniør Hostrup-Schultz, København, af forholdene ved
Kalgård sø, hvis omgivelser er blevet fredet ved den af
fredningsnævnet i mødet den 17. februar 1970 godkendte de-
klaration.

Adgangen for almenheden til det område, der ligger
mindre end 100 m fra søbredderne skal ifølge deklarationen
ikke være tilladt. Herfra dog undtaget de på et deklarationen
vedhæftet rids med blå afmærket to arealer ved Kalgård søs
nord- og nordøstende, hvor den almenheden hidtil indrømmede
ret til kortere ophold og til badning bevarer.

Ingeniør Hostrup-Schultz fremlagde en af ham udfær-
diget opmåling og oplyste, at grundlaget var de af medlem
af Naturfredningsrådets afdelingsleder, lektor Hans Mathie-
sen den 31. juli 1970 nedrammede afgrænsningspæle for den
for almenheden åbne badestrand. Pælene blev nedrammet i nær-
værelse af landinspektør frk. Inge Hostrup-Schultz og Kong-
søs 2 bestyrere som repræsenterende de øvrige fem ejere.

Formanden foreslog, at man forelagde Naturfrednings-
rådet, fredningsplanudvalget og grundejerne en ordning, hvor-

efter offentlighedens adgang - evt. foreløbig alene i 5 år - blev indskrænket til at omfatte det på opmålingen angivne areal i søens nordende samt en bræmme langs søbredden i den nordøstlige side af lidt mindre omfang end angivet på det deklARATIONEN vedhæftede rids.

Ingeniør Hostrup-Schultz anførte, at det på det oprindelige rids viste område var løst vist, og at arealet ved nordendens østside kanner nogle få meter bredt fra vejkant til søbred, samt bevokset med eg, birk og pil, og således ganske uegnet til ophold, men det bliver til stadighed anvendt som affaldsplads og til nødtørft, - en afspærring er således nødvendig for at undgå en forurening af søen fra dette areal.

I den femårige prøvetid skulle Naturfredningsrådet ved en af dette udpeget repræsentant holde søen under observation for at kontrollere, at der ikke finder yderligere forurening sted, ligesom ejerne og fredningsmyndighederne skulle forsøge at danne sig et indtryk af omfanget af interessen for området, der er offentligt tilgængeligt.

Når de 5 år er gået tages spørgsmålet om offentlighedens adgang til det på deklARATIONSRIDSET angivne areal op påny.

Såfremt fredningsmyndighederne er indforstået med at beskoste indretningen af et offentligt toilet i det nærliggende skovløberhus, vil ingeniør Hostrup-Schultz søge at ^{ejernes} skaffe/godkendelse heraf.

Det foreslås, at der til affald af fredningsmyndighederne anskaffes en metaltråds kurv, beregnet til nesækning,

således at ejerne foranlediger opsat et ca. 30 cm højt gærde af rafter omkring kurven.

Vedrørende skiltning foregår der for tiden forhandlinger med Naturfredningsrådet, men ingeniør Hostrup-Schultz og nævnets formand var enige om, at skiltning om, at der var offentlig badestrand ved søbredden, burde undlades i den 5-årige forsøgsperiode. Det måtte være tilstrækkeligt, at arealet fremtrådte umiddelbart som tilgængeligt i det hidtidige omfang.

Sagen udsat til forhandling med Naturfredningsrådet, fredningsplanudvalget i Århus og ejerne.

Den 29. november 1971 afholdte fredningsnævnet for Århus amts vestlige fredningskreds møde i Bryrup. Nævnet bestod af formanden, dommer J. J. Bek, Brødstrup, amtsrådsmedlem Aage Brønd, Salten, og postekspeditør Jørgen Vind, Bryrup.

Der foretoges:

Fr. 133/1968

Fortsat sag.

Der fremlagdes:

5 skrivelser fra ejerne.

Erklæring af 15. januar fra fredningsplanudvalget i Århus

Skrivelse af 5. august 1971 fra afdelingsleder Hans Mathiesen, Botanisk Institut, Århus.

Skrivelse af 14. oktober 1971 fra Naturfredningsrådet

For fredningsplanudvalget i Århus mødte skovtekniker Anhøj.

Nævnsformanden gjorde de andre medlemmer bekendt med de den 12. september 1970 stedfundne forhandlinger.

Nævnet godkendte det af fredningsplanudvalget udfærdigede tinglysningsrids, som skovtekniker Anhøj oplyste, var tiltrådt af landinspektør frk. Inge Hostrup-Schultz i henhold til den den 17. februar 1970 meddelte fuldmagt.

Nævnet godkendte ligeledes den skitserede ordning, hvorefter afdelingsleder Mathiesen i en 5-årig periode følger udviklingen ved Kalgård sø, således at færdsels- og opholdsretten efter denne periode omfatter de ovennævnte arealer i deres fulde udstrækning, jfr. ridset, såfremt Naturfredningsrådet ikke på dette tidspunkt af videnskabelige grunde har indvendinger herimod.

Sagen udsat til tinglysning.

Udskriftens rigtighed bekræftes.

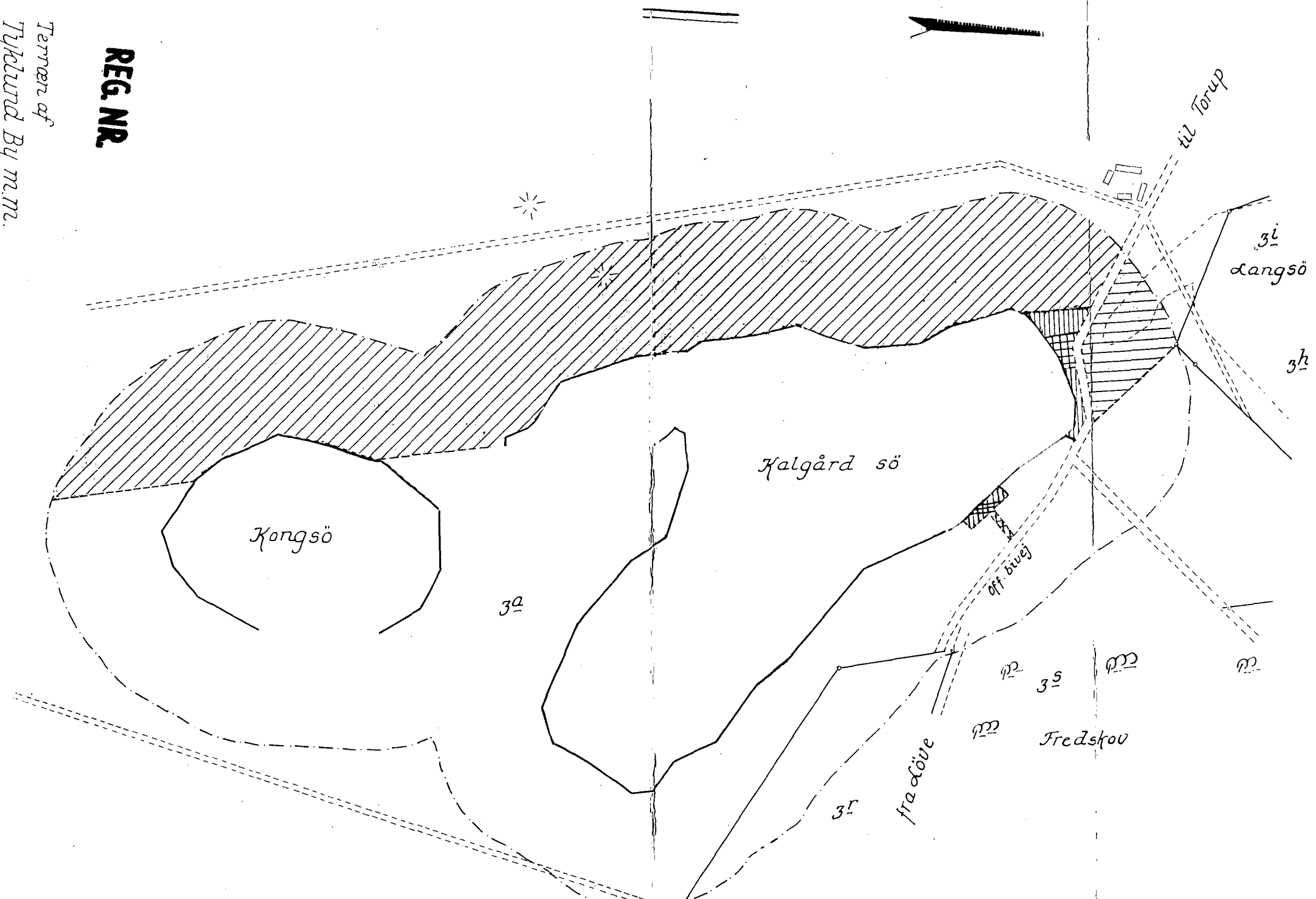
J. J. Bek.

REG. NR.

Terræn af
Tyklund By m.m.
Vrads Sogn
Vrads Herred
Skanderborg Amt

Rigtig kopi af matr. veckortet.
Matr. veckortet d. 25 september 1968.

Målestok 1:4000

- Fredningsgrænse
- [Hatched pattern] Areal, hvortil der iflg. fredningsdeklarationen er off. adgang. (Blåt)
- [Hatched pattern] Areal, hvortil den off. adgang er begrænset i 5 år. (Blåt)
- [Hatched pattern] Areal, der bør bevares med åben hedevegetation. (Rødt)
- [Hatched pattern] Tjenestejord, der kan overgå til skovbrug. (Gult)

KORTBILAG TIL DEKLARATION VEDRØRENDE FREDNING AF

Kongsø og Kalgård sø

MED OMGIVELSER

MATR. NR. 3^a og 3^f TYKLUND BY
VRADS SOGN

UDFÆRDIGET AF FREDNINGSPLANUDVALGET FOR ÅRHUS AMT
Oktober 1971

STATENS NATURFREDNINGS-
OG LANDSKABSKONSULENT.

17. APR. 1972

500m

Navn:

19

d.

At denne kort-genpart er nøjagtig genpart af det originale kort vedrørende ejendommen(e) attesteres herved.

matr. nr.

Bestillings-
formular
Y-2 fløj

Jensen & Kjeldskov A/S

DISPENSATIONER>

Afgørelser – Reg. nr.: 05323.00

Dispensationer i perioden: 25-06-1993 - 17-05-2004

U D S K R I F T
AF
forhandlingsprotokollen for
Fredningsnævnet for Århus Amt.

Den 25/6 1993
Sag nr. 81/1993

traf Fredningsnævnet afgørelse i angående ansøgning om tilladelse til afholdelse af en ekskursion til området ved og omkring Tingdalsøerne, Grane Langsø, Kalgård Sø og Kongsø, der er omfattet af fredningen.

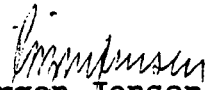
I sagen, der har været behandlet skriftligt, har deltaget Fredningsnævnets formand, dommer Jørgen Jensen, det amtsvalgte medlem, amtsrådsmedlem Frede Bakkær, og det kommunevalgte medlem, Frank Mortensen.

Sagens bilag - herunder ansøgning af 28. maj 1993 - var til stede.

Nævnet gennemgik sagen og foretog besigtigelse.

Århus Amt, Landskabskontoret, har anbefalet det ansøgte.

Fredningsnævnet meddelte efter naturbeskyttelseslovens § 50 dispensation til det ansøgte.

Jørgen Jensen.

Afgørelsen kan efter lov om naturbeskyttelse påklages til Naturklagenævnet af bl.a. adressaten for afgørelsen og forskellige myndigheder.

Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt den pågældende klageberettigede.

Klage indgives skriftligt til Fredningsnævnet, der videresender klagen til Naturklagenævnet.

En tilladelse kan ikke udnyttes før udløbet af klagefristen.

Er klage iværksat, kan tilladelsen ikke udnyttes, medmindre Naturklagenævnet bestemmer andet.

Tilladelsen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 3 år.

Udskrift er sendt til: ansøger, kommune, amt, Danmarks Naturfredningsforening samt Skov- og Naturstyrelsen.

Udskrift til Ministeriet

Skov- og Naturstyrelsen

Sag nr. 1211/12-0061

Sag nr. 1

BK

Fredningsnævnet for Århus Amt

25. juni 1993

A. Jensen

lus
JH

U D S K R I F T
AF
forhandlingsprotokollen for
Fredningsnævnet for Århus Amt.

Den 11. november 1993 traf Fredningsnævnet afgørelse i
Sag nr. 123/1993 angående ansøgning om tilladelse til
 at udsætte båd på Tingdalsøerne i u-
 ge 42 eller 43 for at tage en række
 sedimentprøver fra de dybere dele af
 søerne, der er omfattet af Overfred-
 ningsnævnets kendelse af 18. decem-
 ber 1987.

I sagen, der har været behandlet skriftligt, har deltaget Fredningsnævnets formand, dommer Jørgen Jensen, det amtsvalgte medlem, amtsrådsmedlem Frede Bakkær, og det kommunevalgte medlem, Knud Bruun.

Sagens bilag - herunder ansøgning af 30. september 1993 - var til stede.

Århus Amt, Natur og Miljø, har anbefalet de ansøgte undersøgelser.

Fredningsnævnet meddelte efterfølgende dispensation til det ansøgte efter naturbeskyttelseslovens § 50.

Jørgen Jensen.

Afgørelsen kan efter lov om naturbeskyttelse påklages til Naturklagenævnet af bl.a. adressaten for afgørelsen og forskellige myndigheder.

Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt den pågældende klageberettigede.

Klage indgives skriftligt til Fredningsnævnet, der videresender klagen til Naturklagenævnet.

En tilladelse kan ikke udnyttes før udløbet af klagefristen. Er klage iværksat, kan tilladelsen ikke udnyttes, medmindre Naturklagenævnet bestemmer andet.

Tilladelsen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 3 år.

Udskrift er sendt til: ansøger, kommune, amt, Danmarks Naturfredningsforening, Dansk Ornitologisk Forening i Århus Amt samt Skov- og Naturstyrelsen.

U D S K R I F T
AF
forhandlingsprotokollen for
Fredningsnævnet for Århus Amt.

REG. NR. 5323.00

Den 21/2 1994
Sag nr. 9/1994

traf Fredningsnævnet afgørelse i
angående ansøgning fra Århus Amt om
tilladelse til foretagelse af et
intensivt søtilsyn i 1994 på Grane
Langsø og Kalgård Sø, der er
omfattet af Overfredningsnævnets
kendelse af 18. december 1987 om
fredning af Tingdalsøerne med
omgivelser.

I sagen, der har været behandlet skriftligt, har deltaget
Fredningsnævnets formand, dommer Jørgen Jensen, det
amtsvalgte medlem, amtsrådsmedlem Frede Bakkær, og det
kommunevalgte medlem, Peder Larsen.

Sagens bilag - herunder ansøgning af 28. januar 1994 - var
til stede.

Århus Amt, Natur og Miljø, har anført, at det er nødvendigt
for arbejdets udførelse, at der anvendes bådmotor til
sejladsen.

Fredningsnævnet meddelte efter naturbeskyttelseslovens § 50
dispensation til det ansøgte, herunder at sejlads med
bådmotor tillades.

Jørgen Jensen.

Afgørelsen kan efter lov om naturbeskyttelse påklages til
Naturklagenævnet af bl.a. adressaten for afgørelsen og
forskellige myndigheder.

Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt den
pågældende klageberettigede.

Klage indgives skriftligt til Fredningsnævnet, der
videresender klagen til Naturklagenævnet.

En tilladelse kan ikke udnyttes før udløbet af klagefristen.

Er klage iværksat, kan tilladelsen ikke udnyttes, medmindre
Naturklagenævnet bestemmer andet.

Tilladelsen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 3 år.

Miljøministeriet
Kov- og Naturstyrelsen

J.nr. SN 1211/12-0061

Akt. nr. 3

FREDNINGSNÆVNET FOR ÅRHUS AMT

Retten i Randers, Sandgade 12
8900 Randers - tlf. 86 43 70 00

19. juni 1997

Århus Amt
Natur & Miljø
Lyseng Allé 1
8270 Højbjerg

Modtaget
Skov- og Naturstyrelsen

26. JUN 1997

REG. NR. 5323.00

Vedr. j.nr. 56/97 - søsætning af båd i Tingdalsøerne.
Deres j.nr. 8-70-52-5-749-2-97

I skrivelse af 26. maj 1997 har Amtet anmodet om godkendelse af, at der i forbindelse med miljøtilsyn kan vandsættes både i de 4 Tingdalsøer. Ved de fleste prøvetagninger vil der kun blive kørt på fast bund - båden bæres det sidste stykke.

1-2 gange i undersøgelsesårene (hvert 5.-6. år) ønskes imidlertid mulighed for at søsætte en større båd til tungere grej, som isættes fra trailer.

Fredningsnævnet meddeler i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, tilladelse til det ansøgte.

Klagevejledning

Der kan inden 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt, klages til Naturklagenævnet over afgørelsen.

Klageberettigede er:

Ansøgeren, Kommunalbestyrelsen, Århus Amt, Skov- og Naturstyrelsen, Danmarks Naturfredningsforening samt lokale foreninger og lignende, der har en væsentlig interesse i afgørelsen.

En eventuel klage skal indgives skriftligt til Fredningsnævnet, som derpå vil sørge for sagens videresendelse til Naturklagenævnet.

adsn/1996-1211/2-0001

Tilladelsen må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet. Rettidig klage har opsættende virkning for den påklagede afgørelse, med mindre klagemyndigheden bestemmer andet.

Tilladelsen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden tre år fra i dag, jf. naturbeskyttelseslovens § 66, stk. 1.

Med venlig hilsen

Mogens Beier

Kopi er sendt til:

Skov- og Naturstyrelsen, Haraldsgade 53, 2100 København Ø

Det centrale Fredningsregister, Haraldsgade 53, 2100 København Ø

Danmarks Naturfredningsforening, Nørregade 2, 1165 København K

Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomité v/ Bo Ryge Sørensen, Søholt Allé 26,
8600 Silkeborg

Dansk Ornitologisk Forening i Århus Amt, Sølyst, Kjellerupvej 111, 8220 Brabrand

Gårdejer Frede Bakkær, Ålhøjvej 4, 8653 Them

Peder Larsen, Løvsvinget 11, 8653 Them

Them Kommune, Them Centret 12, 8653 Them

FREDNINGSNÆVNET FOR ÅRHUS AMT

Retten i Randers, Sandgade 12
8900 Randers - tlf. 86 43 70 00

Modtaget i
Skov- og Naturstyrelsen

23/12-97

29 DEC. 1997

Kit Nielsen
Biologisk Institut
Odense Universitet
Campusvej 55
5230 Odense M

REG. NR. 5323.00.**Vedr. j.nr. 150/1997 - prøvetagning i Kalgård Sø.**

I skrivelse af 1. december 1997 til Århus Amt har De søgt om tilladelse til udtagelse af 6 prøver i Kalgård Sø i løbet af 1998.

Kalgård Sø er en af Tingdalsøerne, der med deres omgivelser er fredet ved Overfredningsnævnets afgørelse af 18. december 1987.

Fredningsnævnet har tidligere meddelt Odense Universitet tilladelse til prøvetagning i søen.

På denne baggrund meddeler Fredningsnævnet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, tilladelse til udtagning af yderligere seks prøver i løbet af 1998.

Om tidspunktet for undersøgelserne træffes der aftaler med vedkommende ejer.

Klagevejledning

Der kan inden 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt, klages til Naturklagenævnet over afgørelsen.

Klageberettigede er:

Ansøgeren, Kommunalbestyrelsen, Århus Amt, Skov- og Naturstyrelsen, Danmarks Naturfredningsforening samt lokale foreninger og lignende, der har en væsentlig interesse i afgørelsen.

En eventuel klage skal indgives skriftligt til Fredningsnævnet, som derpå vil sørge for sagens videresendelse til Naturklagenævnet.

Tilladelsen må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet. Rettidig klage har opsættende virkning for den påklagede afgørelse, med mindre klagemyndigheden bestemmer andet.

adsn 1996-12-11/12-0046

Tilladelsen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden tre år fra i dag, jf. naturbeskyttelseslovens § 66, stk. 1.

Med venlig hilsen

Mogens Beier

Kopi er sendt til:

Århus Amt, Natur & Miljø, Lyseng Allé 1, 8270 Højbjerg (j.nr. 8-70-51-8-749-3-95)
Skov- og Naturstyrelsen, Haraldsgade 53, 2100 København Ø
Det centrale Fredningsregister, Haraldsgade 53, 2100 København Ø
Danmarks Naturfredningsforening, Nørregade 2, 1165 København K
Dansk Ornitologisk Forening i Århus Amt, Sølyst, Kjellerupvej 111, 8220 Brabrand

FREDNINGSNÆVNET FOR ÅRHUS AMT

Retten i Randers, Sandgade 12
8900 Randers - tlf. 86 43 70 00

TIL ORIENTERING

28/04-99

Cand.jur. Morten Koch
"Nedergård",
Torupvej 8, Vrads
8654 Bryrup

REG. NR. 5323.00

Vedr. j.nr. 23/1999 - ansøgning om afdrift ved Grane Langsø.

Den 15. april 1999 fremsendte Århus Amt en fra Dem modtaget ansøgning om tilladelse til afdrift af cirka 0,4 ha skov ved østbredden af Grane Langsø.

Arealet er fredet ved Overfredningsnævnets afgørelse af 18. december 1987 om fredning af Tingdalsøerne med omgivelser.

Nævnet foretog besigtigelse den 21. april 1999, hvor De foreviste et areal, der allerede er ryddet og tilplantet med egetræer. De foreviste endvidere det areal, der nu ønskes ryddet samt oplyste, at De efter aftale med Amtet sørger for fældning af træerne, hvorefter Amtet indhegner og tilplanter arealet. Det blev aftalt, at De fremsender en samlet plan for skovdriften omkring Grane Langsø til Århus Amt.

Århus Amt har anført, at man kan tilslutte sig ønsket om afdrift, forudsat at fældede træer fjernes "bagud for arealet", således at søbredden friholdes for kørsel med maskiner m.v., at der ikke trækkes stød op, at der sker en bortrydning af grenaffald på arealet (ikke afbrænding), og at plantning ikke sker ved pløjning af plantefurer, men manuelt.

Danmarks Naturfredningsforening har tilsluttet sig Århus Amts vurdering.

Fredningsnævnets bemærkninger:

Det må antages, at en opretholdelse af den nuværende granbevoksning, der i et vist omfang er ved at gå i opløsning, vil kunne forvolde større skade for søen. En afdrift kombineret med beplantning af egetræer, findes ikke at være i strid med fredningens formål. Nævnet meddeler derfor i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, tilladelse til afdrift af cirka 0,4 ha skov ved østbredden af Grane Langsø på vilkår:

- at fældede træer fjernes bagud for arealet, således at søbredden friholdes for kørsel med maskiner m.v.,
- at der ikke trækkes stød op
- at der sker bortrydning af grenaffald på arealer (ikke afbrænding), og
- at plantning ikke sker ved pløjning af plantefurer, men manuel.

ad 1996-1211/12-0046

Nævnet har ikke bemærkninger til det allerede afdrevne og beplantede areal.

Klagevejledning

Der kan inden 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt, klages til Naturklagenævnet over afgørelsen.

Klageberettigede er:

Ansøgeren, Kommunalbestyrelsen, Århus Amt, Skov- og Naturstyrelsen, Danmarks Naturfredningsforening samt lokale foreninger og lignende, der har en væsentlig interesse i afgørelsen.

En eventuel klage skal indgives skriftligt til Fredningsnævnet, som derpå vil sørge for sagens videresendelse til Naturklagenævnet.

Tilladelsen må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet. Rettidig klage har opsættende virkning for den påklagede afgørelse, med mindre klagemyndigheden bestemmer andet.

Tilladelsen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden tre år fra i dag, jf. naturbeskyttelseslovens § 66, stk. 1.

Med venlig hilsen

Mogens Bøfer

Kopi er sendt til:

Århus Amt, Natur & Miljø, Lyseng Allé 1, 8270 Højbjerg (j.nr. 8-70-51-8-749-1-99)
Skov- og Naturstyrelsen, Haraldsgade 53, 2100 København Ø
Det centrale Fredningsregister, Haraldsgade 53, 2100 København Ø
Danmarks Naturfredningsforening, Masnedøgade 20, 2100 København Ø
Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomité v//Bo Ryge Sørensen, Søholt Allé 26,
8600 Silkeborg
Dansk Ornitologisk Forening i Århus Amt, Sølyst, Gjellerupvej 11, 8220 Brabrand
Børge Sundahl, Vinkelvej 5, 8870 Langå
Frede Bakkær, Ålhøjvej 4, 8653 Them
Them Kommune, Them Centret 12, 8653 Them

FREDNINGSNÆVNET FOR ÅRHUS AMT

TIL ORIENTERING

Retten i Randers, Sandgade 12
8900 Randers - tlf. 86 43 70 00

27/09-00

Jens Bagger
Århus Universitet, Biologisk Institut
Afdelingen for Botanisk Økologi
Nordlandsvej 68
8240 Risskov

Vedr. j.nr. 54/2000 - placering af prøvefelter i Kalgård Sø.

Den 23. maj 2000 har Århus Amt fremsendt en fra Dem modtaget ansøgning om tilladelse til etablering af 10 prøvefelter i Kalgård Sø med henblik på at undersøge danske grundskudsplanters økologi og økofysiologi.

Kalgård Sø er omfattet af Overfredningsnævnets afgørelse af 18. december 1987 om fredning af Tingdalsøerne med omgivelser i Them kommune.

Efter fredningsbestemmelserne kan Fredningsnævnet efter indstilling fra Naturfredningsrådet give tilladelse til videnskabelige undersøgelser i det fredede område.

Amtet har ved sagens fremsendelse udtalt, at man intet har at indvende mod det ansøgte.

Fredningsnævnet har indhentet udtalelse fra Skov- og Naturstyrelsen, som i skrivelse af 14. september 2000, efter sagens forelæggelse for Danmarks Miljøundersøgelser, har udtalt, at man ikke har indvendinger omkring projektet.

Da det efter oplysningerne i sagen ikke kan antages, at det planlagte forsøg vil kunne påvirke miljø og naturtilstanden i Kalgård Sø i væsentligt omfang, meddeler Fredningsnævnets formand i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, tilladelse til det ansøgte projekt.

Klagevejledning

Der kan inden 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt, klages til Naturklagenævnet over afgørelsen.

Klageberettigede er:

Ansøgeren, Kommunalbestyrelsen, Århus Amt, Skov- og Naturstyrelsen, Danmarks Naturfredningsforening samt lokale foreninger og lignende, der har en væsentlig interesse i afgørelsen.

adsn/886-124/12.0046

En eventuel klage skal indgives skriftligt til Fredningsnævnet, som derpå vil sørge for sagens videresendelse til Naturklagenævnet.

Tilladelsen må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet. Rettidig klage har opsættende virkning for den påklagede afgørelse, med mindre klagemyndigheden bestemmer andet.

Tilladelsen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden tre år fra i dag, jf. naturbeskyttelseslovens § 66, stk. 2.

Med venlig hilsen

Mogens Beier

Kopi er sendt til:

Århus Amt, Natur & Miljø, Lyseng Allé 1, 8270 Højbjerg (j.nr. 8-70-51-8-749-5-00)

Skov- og Naturstyrelsen, Haraldsgade 53, 2100 København Ø

Det centrale Fredningsregister, Haraldsgade 53, 2100 København Ø

Danmarks Naturfredningsforening, Masnedøgade 20, 2100 København Ø

Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomité v/Bo Ryge Sørensen, Søholt Allé 26, 8600 Silkeborg

Dansk Ornitologisk Forening i Århus Amt, Sølyst, Gjellerupvej 11, 8220 Brabrand

Det amtsrådsvalgte medlem af Nævnet, Børge Sundahl, Vinkelvej 5, 8870 Langå

Det kommunevalgte medlem af Nævnet, Frede Bakkær, Ålhøjvej 4, 8653 Them

Them Kommune, Them Centret 12, 8653 Them

FREDNINGSNÆVNET FOR ÅRHUS AMT

Retten i Randers, Sandgade 12
8900 Randers - tlf. 86 43 70 00

19/03-03

Århus Amt, Natur og Miljø
Lyseng Allé 1
8270 Højbjerg

Vedr. j.nr. 14/03 - ansøgning om tilladelse til at afdrive et areal med sitka på vestsiden af Grane Langsø med henblik på gentilplantning med eg og andet løvtræ.

Den 20. februar 2003 har Natur og Miljøkontoret, Naturforvaltningen, søgt om tilladelse til at afdrive et ca. 0,5 ha stort areal med sitka på vestsiden af Grane Langsø, på matr.nr. 3 i Thorup by, Vrads. Arealet ønskes herefter tilplantet med ca. 90 % vinter-eg og derudover andet løvtræ som f.eks. fuglekirsebær samt enkelte skovfyr.

Ejendommen er omfattet af Overfredningsnævnets kendelse af 18. december 1987 om fredning af Tingdalsøerne med omgivelser.

Arealet ønskes tilplantet med løvtræer, da det i væsentlig grad vil reducere udvaskningen af næringsstoffer. Målinger fra Danmarks Miljøundersøgelser viser således, at der udvaskes større mængder næringsstoffer fra nåleskov end fra løvskov. Der er især fra sitka en særlig stor udvaskning af kvælstof.

Ved sagens fremsendelse har Amtet oplyst, at fredningen ligger inden for et EF- fuglebeskyttelsesområde og -habitatområde. Efter Amtets vurdering vil det ikke være i strid med bekendtgørelsen om internationale beskyttelsesområder, at der meddeles den ansøgte dispensation.

Amtet har yderligere anført, at der ikke vil ske gentilplantning inden for det i fredningens § 4 nævnte bælte omkring søerne.

Fredningsnævnets bemærkninger og afgørelse:

Tingdalsøerne hører til den meget sjældne søtype Lobelia-søerne, der er karakteristiske ved et lille indhold af næringsstoffer og meget klart vand.

Da det ikke findes at være i strid med fredningens formål at konvertere et nåletræsareal til et løvtræsareal, meddeler fredningsnævnet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, tilladelse til det ansøgte. **Arealet er vist på vedhæftede kort.**

AD% 2001-1211 / 12-0042

Klagevejledning

Der kan inden 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt, klages til Naturklagenævnet over afgørelsen.

Klageberettigede er:

Ansøgeren, Kommunalbestyrelsen, Århus Amt, Skov- og Naturstyrelsen, Danmarks Naturfredningsforening samt lokale foreninger og lignende, der har en væsentlig interesse i afgørelsen.

En eventuel klage skal indgives skriftligt til Fredningsnævnet, som derpå vil sørge for sagens videresendelse til Naturklagenævnet.

Tilladelsen må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet. Rettidig klage har opsættende virkning for den påklagede afgørelse, med mindre klagemyndigheden bestemmer andet.

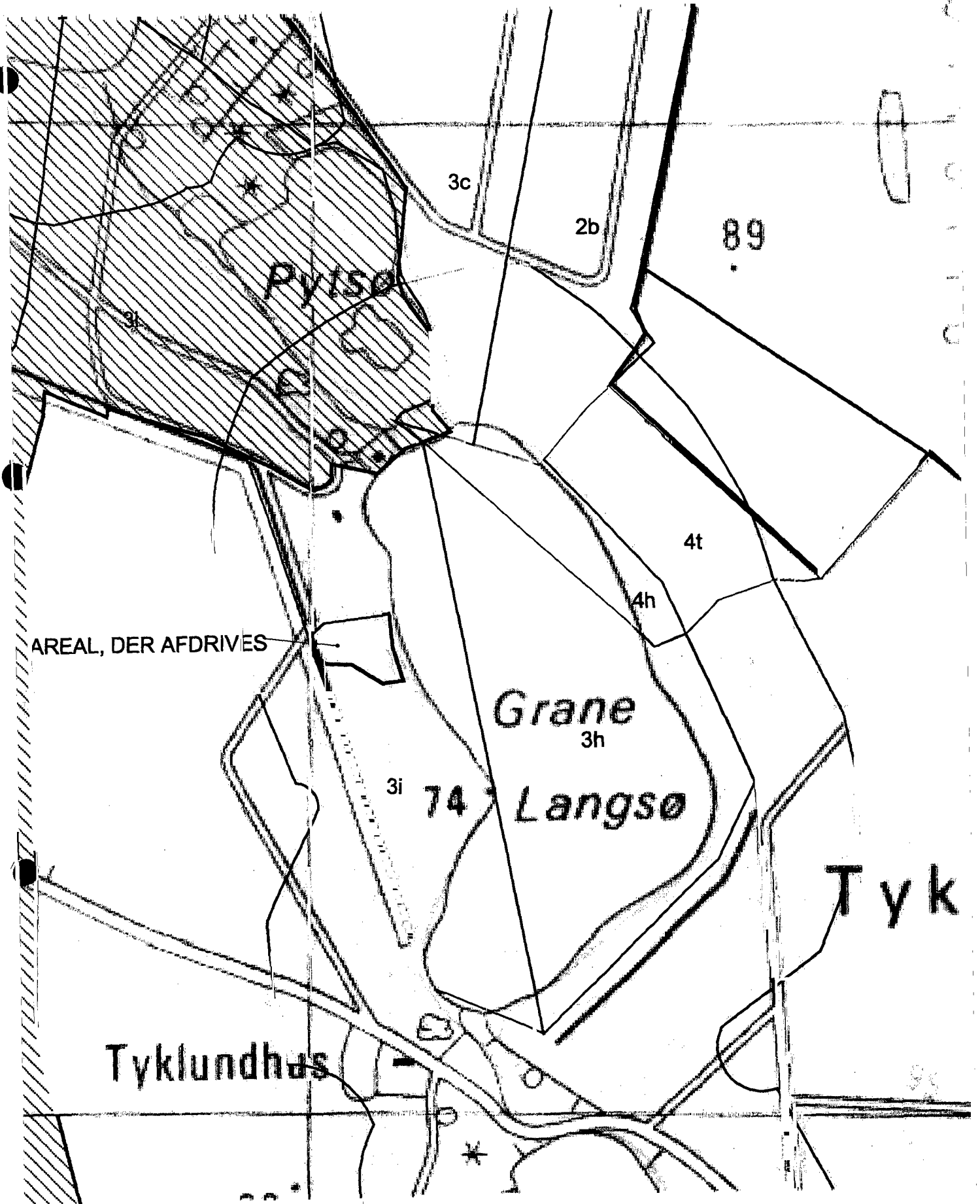
Tilladelsen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden tre år fra i dag, jf. naturbeskyttelseslovens § 66, stk. 2.

Med venlig hilsen

Mogens Beier

Kopi er sendt til:

Århus Amt, Natur & Miljø, Lyseng Allé 1, 8270 Højbjerg (j.nr. 8-70-51-8-749-1-03)
Skov- og Naturstyrelsen, Haraldsgade 53, 2100 København Ø
Det centrale Fredningsregister, Haraldsgade 53, 2100 København Ø
Danmarks Naturfredningsforening, Masnedøgade 20, 2100 København Ø
Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomité v/Bo Ryge Sørensen, Søholt allé 26, 8600 Silkeborg
Dansk Ornitologisk Forening i Århus Amt, Louisevej 100, 8220 Brabrand
Det amtsrådsvalgte medlem af Nævnet, Børge Sundahl, Vinkelvej 5, 8870 Langå
Det kommunevalgte medlem af Nævnet, Agner Thulesen, St. Bredlundvej 10, 8654 Bryrup
Them Kommune, Them Centret 12, 8653 Them
Grane Plantage v/administratør Morten Koch, Elvira Madigansvej 14 B, Tåsinge.

- Si
- Sø beskyttelseslinie
 - L_AAL_DEKLARATION
 - L_AAL_FREDNING
 - L_AAL_KIRKEOMG
 - EF-Fuglebeskyttelsesområde
 - EF-Habitatområde
 - Ramsarområde
 - RP2001 2.13 Kulturmiljø flader

Areal af matr. nr. 3 i
Torup By, Vrads

Dato 18-2-2003
Mål: 1:5000
J.nr.: 8-70-51-8-749-1-03

ÅRHUS AMT
Natur og Miljø

Afdeling:

Landskabsadministration

Tinghuset, Vester Alle 10
8000 Århus C

Signe Koch Klavsén
Århus Universitet, afd. for Botanisk Økologi
Nordlandsvej 68
8240 Risskov

Tlf. 86 12 20 77
Fax 86 19 71 91
E-mail:
post@aarhus.byret.dk
Direkte: 86125911 - 4000
CVR-nr. 11 98 62 93

Wes

17. maj 2004

Vedr. j. nr. 19/2004 - ansøgning om tilladelse til planteindsamling i Kalgaard Sø.

Fra Århus Amt, Natur & Miljø, har Fredningsnævnet modtaget indstilling af 20. februar 2004 i anledning af Deres ansøgning af 30. oktober 2003 om tilladelse til planteindsamling i Kalgaard Sø.

Det er oplyst, at indsamlingen skal finde sted i forbindelse med Deres ph.d. uddannelse på afdelingen for Botanisk Økologi, og at indsamlingen skal ske 2-4 gange årligt de næste ca. 3 år, dog således at indsamling det første år vil være hyppigere, da årsvariationen i grundskudsplanternes fysiologi ønskes undersøgt. Der vil over de ca. 3 år totalt set skulle indsamles planter svarende til et areal på ca. 1 m².

Kalgaard Sø er omfattet af Overfredningsnævnets afgørelse af 18. december 1987 om fredning af Tingdalsøerne med omgivelser.

I henhold til afgørelsens § 1 gælder, at "Fredningen har til formål at bevare Tingdalsøerne og disses nærmeste omgivelser, at beskytte og pleje de til områderne knyttede særegne naturvidenskabelige og landskabelige værdier og under hensyntagen hertil at sikre og regulere almenhedens ret til færdsel og ophold."

I henhold til afgørelsens § 12 gælder, at "Fredningsnævnet kan efter indstilling fra Naturfredningsrådet give tilladelse til videnskabelige undersøgelser i det fredede område. Om tidspunktet for undersøgelsen træffes der aftale med vedkommende ejer."

Det bemærkes, at Naturfredningsrådet ikke længere eksisterer.

Århus Amt har i indstillingen anført, at indsamlingen, som i alt omfatter ca. 1 m² vegetation af grundskudsplanten *Lobelia dortmanna* over 3 år, ikke kræver dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 på grund af det meget begrænsede antal planter i forhold til udbredelsen i Kalgaard Sø. Søen ligger i EF-habitatområde nr. 49 og er udpeget på grund af sin status som lobeliesø (type 3110). Indsamlingen er på grund af det meget begrænsede indsamlingsmateriale ifølge amtet ikke i strid med en gunstig bevaringsstatus og vil ikke medføre forringelser. Endvidere er *Lobelia dortmanna* ikke på EF-habitatdirektivets bilag IV liste over planter, der kræver streng beskyttelse mod f.eks. indsamling.

Samlet set finder amtet derfor, at det ikke vil være i strid med søens status som EF-habitatområde at tillade den ansøgte indsamling.

Planteindsamlingen vurderes af amtet at ligge inden for fredningsafgørelsens § 12, og amtet anbefaler derfor, at Fredningsnævnet meddeler tilladelse til det ansøgte.

Fredningsnævnets bemærkninger og afgørelse:

Da indsamlingen på grund af det meget begrænsede indsamlingsmateriale efter det af amtet anførte ikke vil være i strid med en gunstig bevaringsstatus og ikke vil medføre forringelser, findes indsamlingen ikke at være i strid med søens status som EF-habitatområde.

Da indsamlingen endvidere skal finde sted som led i en videnskabelig undersøgelse, meddeler Fredningsnævnets formand herved i medfør af § 12 i Overfredningsnævnets afgørelse af 18. december 1987 tilladelse til, at De indtil udløbet af år 2006 foretager indsamling 2-4 gange årligt, i det første år hyppigere, af *Lobelia dortmanna*, i et samlet omfang af ca. 1 m² vegetation.

Klagevejledning

Der kan inden 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt, klages til Naturklagenævnet over afgørelsen.

En eventuel klage skal indgives skriftligt til Fredningsnævnet, som derefter vil fremsende sagen til Naturklagenævnet.

For behandling af klager, der indbringes for Naturklagenævnet, betales et gebyr på 500 kr.

Gebyret skal indbetales til Naturklagenævnet, Frederiksborggade 15, 1360 København K.

Såfremt Naturklagenævnet ikke ved modtagelsen af en klage har modtaget gebyret, fastsætter Naturklagenævnet en frist for indbetalingen af beløbet. Indbetales gebyret herefter ikke inden udløbet af fristen, afvises klagen.

Klageberettigede er:

Ansøgeren, Kommunalbestyrelsen, Århus Amt, Skov- og Naturstyrelsen, Danmarks Naturfredningsforening samt lokale foreninger og lignende, der har en væsentlig interesse i afgørelsen.

Tilladelsen må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet.

Rettidig klage har opsættende virkning for den påklagede afgørelse, medmindre klagemyndigheden bestemmer andet.

Det bemærkes, at De selv skal indhente tilladelse fra ejeren af området.

Med venlig hilsen

Per Holkmann Olsen

Kopi er sendt til:

Århus Amt, Natur & Miljø, Lyseng Allé 1, 8270 Højbjerg (j.nr.8-70-51-8-749)

Skov- og Naturstyrelsen, Haraldsgade 53, 2100 København Ø

Det centrale Fredningsregister, Haraldsgade 53, 2100 København Ø

Danmarks Naturfredningsforening, Masnedøgade 20, 2100 København Ø

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del

Retten i Århus
Tinghuset, Vester Alle 10
8000 Århus C

Knud Møller Christensen
Ringklostervej 19
8660 Skanderborg

Tlf. 86 12 20 77
Fax 86 19 71 91
E-mail:
{ HYPERLINK

"mailto:pho@domstol.dk" }

CVR 11 98 62 93

Den 5. september 2009.

Vedrørende j.nr. 11.01.2006-125, ansøgning om tilladelse til udskiftning af skilte ved Kalgård Sø og Kongsø.

Omkring Kalgård Sø og Kongsø er opsat 7 skilte med teksten: "Fredet område – Arealerne inden for 100 m fra Kongsø og Kalgårdsø samt søerne er fredet naturvidenskabeligt interesseområde. På grund af områdets særlige karakter er adgang ikke tilladt. – Naturfredningsrådet – Kongsø Skovdistrikt".

Skiltene er opsat af tilsynsmyndighederne i forbindelse med en tidligere fredning i området.

Da man i 1987 ændrede fredningen blev skiltene ved en fejl ikke fjernet, selv om de efter ændringen er i strid med fredningen og naturbeskyttelseslovens bestemmelser om offentlighedens adgang til naturen.

Skovdistriktet, som rummer søerne, er splittet op i to ejendomme med forskellige ejerforhold, og der er i dag ikke noget, der hedder Kongsø Skovdistrikt.

Af ejerne af de berørte ejendomme er udtrykt ønske om at bevare hovedparten af skiltene, dog med en ændret tekst, der er i overensstemmelse med ordlyden i den nuværende fredning. Det vestligste skilt ved Tryklundshus ønskes dog ikke bibeholdt.

Af Natur- og Miljøkontoret og i sin tid Århus Amt er der foreslået følgende tekst:

"Arealerne omkring Kalgård Sø og Kongsø samt søerne er fredet naturvidenskabeligt interesseområde. Pga. søernes store sårbarhed og store naturvidenskabelige betydning er færdsel på søbredderne ikke tilladt.

Fredningsnævnet."

Skiltene foreslås udformet med samme størrelse og farve som de nuværende skilte.

Fredningen

Området er omfattet af Overfredningsnævnets kendelse af 18. december 1987 om fredning af Kongsø, Kalgård Sø, Grane Langsø, Tingdalsøerne.

Fredningens formål er at bevare Tingdalsøerne og disses nærmeste omgivelser, at beskytte og pleje

de til områderne knyttet særegne naturvidenskabelige og landskabelige værdier og under hensyntagen hertil at sikre og regulere almenhedens ret til færdsel og ophold.

Ifølge fredningskendelsens bestemmelser om offentlighedens adgang gælder der, at færdsel (med undtagelse af et enkelt badested) ikke må finde sted på de træ- og buskfri bredzoner omkring søerne.

De skovbevoksede søbredder er, jfr. naturbeskyttelseslovens generelle bestemmelser om offentlighedens adgang til naturen, ikke åbne for færdsel.

Ifølge bestemmelserne om bebyggelse m.m. må der ikke påføres bebyggelse, eller etableres andre faste konstruktioner eller anlæg. Der må ikke anbringes master, tårne, hegn, både-, eller badebroer eller nogen form for skæmmende indretning.

Ved fremsendelsen til nævnet er indstillet fra daværende Natur- og Miljøkontor, at skiltene kræver dispensation, og at der bør meddeles tilladelse til de foreslåede skilte, idet søerne har stor naturvidenskabelig værdi og er sårbare over for forstyrrelser.

Fredningsnævnets bemærkninger og afgørelse

Fredningsnævnet træffer afgørelse på det foreliggende skriftlige grundlag, men med bemærkning, at formanden under besigtigelse af området konstaterede, at flere personer badede i umiddelbar nærhed af eksisterende skilt.

Nævnet finder, at det er nødvendigt med skiltning for at sikre fredningens formål, og meddeler derfor i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1. tilladelse til, at tilsynsmyndigheden, Silkeborg Kommune, opsætter nye skilte med størrelse og tekst som foreslået.

Klagevejledning, jf. naturbeskyttelseslovens § 86 og § 87:

Der kan inden 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt, klages til Naturklagenævnet over afgørelsen.

En eventuel klage skal indgives skriftligt til Fredningsnævnet, som derefter vil fremsende sagen til Naturklagenævnet.

Det er en betingelse for Naturklagenævnets behandling af klagen, at klageren indbetaler et gebyr på 500,- kr. til Naturklagenævnet.

Naturklagenævnet vil sende klageren en opkrævning på gebyret, når nævnet har modtaget sagen fra Fredningsnævnet.

Naturklagenævnet vil ikke påbegynde behandlingen af klagen, før gebyret er modtaget.

Rettidig klage har opsættende virkning for den påklagede afgørelse, med mindre klagemyndigheden bestemmer andet.

Tilladelsen må ikke udnyttes, før klagefristen er udløbet uden at klage er modtaget.

Tilladelsen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden tre år fra i dag, jf. naturbeskyttelseslovens § 66, stk. 2.

Klageberettigede er:

Adressaten for afgørelsen,
ejer af den ejendom, som afgørelsen vedrører,
offentlige myndigheder,
lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen,

landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø, og landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Med venlig hilsen

Per Holkmann Olsen

Denne afgørelse er pr mail fremsendt til:

Danmarks Naturfredningsforening, Masnedøgade 20, 2100 København Ø, { HYPERLINK "mailto:dn@dn.dk" }

By- og Landskabsstyrelsen, Haraldsgade 53, 2100 København Ø, { HYPERLINK "mailto:blst@blst.dk" }

Det Centrale Fredningsregister, Haraldsgade 53, 2100 København Ø, { HYPERLINK "mailto:blstnatur@blst.dk" }

Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomité, { HYPERLINK "mailto:silkeborg@dn.dk" }

Silkeborg Kommune, Natur- og Miljøsektionen, Søvej 1-3, 8600 Silkeborg, { HYPERLINK "mailto:Helene.DalgaardClausen@silkeborg.dk" }

Morten Elbæk Jørgensen, { HYPERLINK "mailto:elbaek-j@mail.dk" }

Den 27. november 2013

FN 2013.70: Renovering af garage og terrænændringer

Fredningsnævnet har den 18. juni 2013 modtaget en udtalelse fra Silkeborg Kommune i anledning af en ansøgning fra Grane Plantages Fond om renovering af garage og udførelse af terrænændringer på ejendommen matr. nr. 3e m.fl. Vrads By, Vrads beliggende Torupvej 5A, 8654 Bryrup.

Ejendommen er omfattet af Overfredningsnævnets afgørelse af 18. december 1987 om fredning af Tingdalsøerne med omgivelser. Fredningen indeholder bestemmelser om byggeri, og fredningsnævnet skal derfor meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, hvis projektet skal gennemføres.

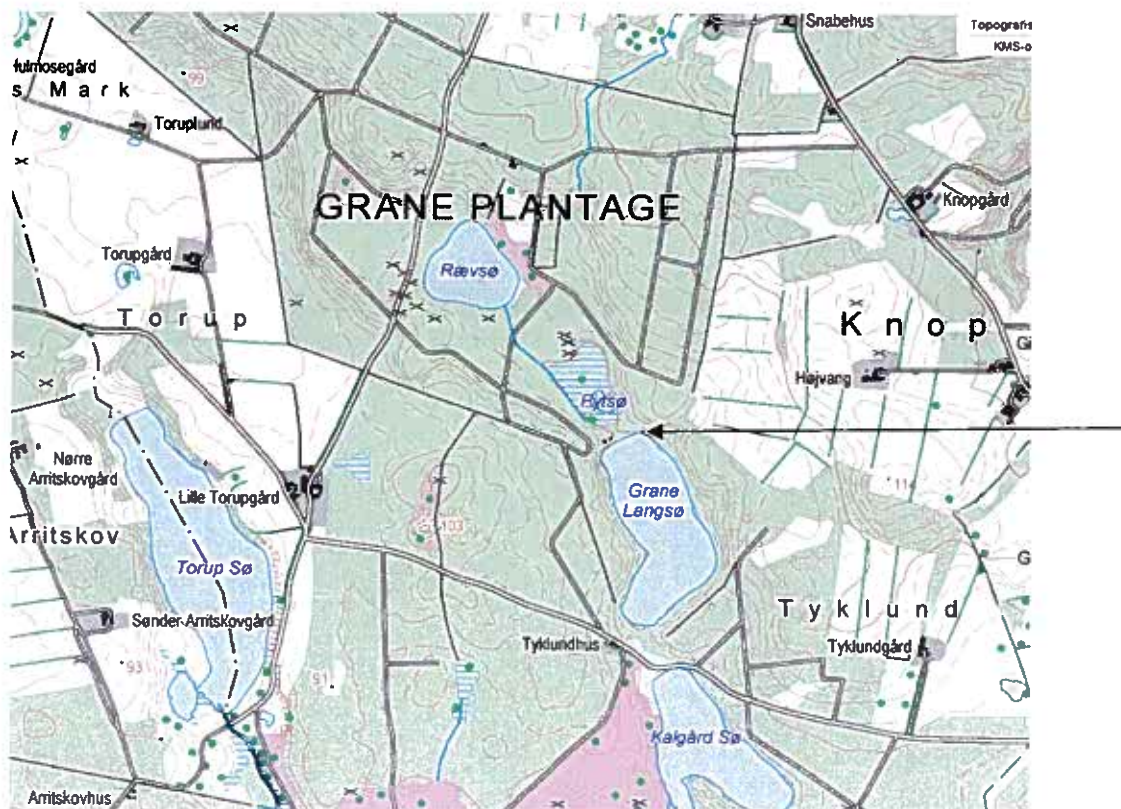
Fredningsnævnet har behandlet sagen på et møde den 29. oktober 2013 og har herefter besluttet at meddele dispensation i sagen. Begrundelsen for afgørelsen er anført nedenfor i afsnittet om fredningsnævnets afgørelse.

Sagens baggrund

Den 18. juni 2013 modtog fredningsnævnet følgende udtalelse fra Silkeborg Kommune:

”Silkeborg Kommune har modtaget en ansøgning om tilladelse til at renovere og hæve en bygning på ejendommen matr. nr. 3e m. fl. Vrads By, Vrads, med adressen Torupvej 5a, 8654 Bryrup. Bygningen hører til beboelseejendommen Torupvej 5, 8654 Bryrup.

Beliggenhed:

Fredningen

Ejendommen ligger inden for fredningen af Tingdalsøerne med omgivelser, Overfredningsnævnets kendelse af 18. december 1987.

Fredningens formål er at bevare Tingdalsøerne og disses nærmeste omgivelser, at beskytte og pleje de til områderne knyttede særegne naturvidenskabelige og landskabelige værdier og under hensyntagen hertil at sikre og regulere almenhedens ret til færdsel og ophold. Områdets tilstand skal bevares. Der må således bl.a. ikke foretages terrænændringer eller ændringer af den hidtidige anvendelse af arealerne.

Der må således ikke ske udnyttelse af forekomster i jorden, og der må ikke foretages opfyldning, planering eller afgravning.

Ifølge fredningens bestemmelser om bebyggelse gælder, at der ikke må opføres bebyggelse (herunder skure, boder el. lign.) eller etableres andre faste konstruktioner eller anlæg. Der må ikke anbringes master, tårne, hegn, både- eller badebroer eller nogen form for skæmmende indretninger.

Fredningen er ikke til hinder for, at der efter godkendelse af Fredningsnævnet foretages ombygning, tilbygning eller eventuel genopførelse af eksisterende bebyggelse, såfremt der ikke herved sker eller tilsigtes ændring af en ejendoms hidtidige benyttelse.

Om sejlads gælder følgende i fredningen: Sejlads på søerne er ikke tilladt. Det er dog tilladt ejerne at benytte en enkelt robåd eller kano i hver af søerne undtagen i Kongsø. Den eksisterende bådebro ved Grane Langsø's nordbred kan bibeholdes.

Ansøgningen

Der er tale om en skovejendom tilhørende Grane Plantages Fond. Torupvej 5 består ifølge BBR af et stuehus med boligareal på 136 m² og et udhus på 120 m². Torupvej 5a består af et sommerhus med boligareal på 110 m² med et anneks på 30 m², en garage på 20 m², en teknikbygning på 2 m² og et udhus på 11 m².

Det ansøgte omhandler garagen på 20 m², der ligger ned til nordbredden af Grane Langsø. Bygningen anvendes ikke i dag som garage og ønskes fremover anvendt som udhus/bådhus. Bygningen ligger imidlertid ret lavt og står i perioder under vand, hvilket beskadiger bygningen. Dette ses på de medsendte fotos.

Bygningen, som er et lille rødt træhus, er tegnet i 1940 af Arkitekt og Kgl. Bygningsinspektør Peter Koch, og huset har derfor stor værdi for ejer.

Der søges om tilladelse til at hæve bygningen med 0,5 m så indtrængen af søvand undgås. Bygningen genopføres på det nye fundament, idet byggematerialer videst muligt genanvendes, så bygningen fremstår som i dag. Facader, størrelse, farve og materialevalg ændres ikke.

Kommunens bemærkninger

Der er efter kommunens vurdering tale om en meget nænsom renovering. Hævningen af terrænet vurderes at være begrænset til det, der er nødvendigt for at beskytte bygningen fremover. Kommunen har derfor ikke indvendinger imod en tilladelse til det ansøgte. Det ansøgte vurderes ikke at være i konflikt med fredningens formål.

/. Ansøgning med bilag vedlægges til Fredningsnævnets behandling.

Andre tilladelser

Det ansøgte kræver tilladelse efter planlovens § 35 (landzonebestemmelserne), naturbeskyttelseslovens § 17 (skovbyggelinie) samt byggeloven. Det ansøgte kan endvidere kræve dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3, hvis det påvirker søbredden.”

Fredningsnævnet har i medfør af naturbeskyttelseslovens § 33, stk. 4, anmodet Naturstyrelsen om teknisk bistand i sagen, og Naturstyrelsen har den 16. juli 2013 afgivet en udtalelse til sagen, der er sendt til ansøgeren. Det anbefales, at projektet udføres i perioden fra 1. oktober til 1. marts af hensyn til eventuelle forekomster af stor vandsalamander og ynglefugle i området.

Fredningsnævnet besigtigede ejendommen den 29. oktober 2013. I besigtigelsen deltog foruden fredningsnævnet ejeren Grane Plantages Fond ved Bo Jung og arkitekt Marianne Rønnow Markussen, Silkeborg Kommune ved Helene Clausen og Danmarks Naturfredningsforening ved Niels Ole Nielsen.

Ved besigtigelsen blev projektet gennemgået. Det blev oplyst, at bygningen skal hæves, men i øvrigt fremstå som i dag dog med nyt tag. Der påtænkes påført lidt sand foran bygningen for at skjule, at huset er hævet. Helene Clausen gjorde i den forbindelse opmærksom på, at det kræver tilladelse fra Silkeborg Kommune med terrænændringer mod søen. Niels Ole Nielsen anførte, at der er tale om et smukt og bevaringsværdigt hus.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af Tingdalsøerne med omgivelser har bl.a. til formål at bevare Tingdalsøerne og disses nærmeste omgivelser, herunder de landskabelige omgivelser. Der må ikke foretages terrænændringer. Der må ikke opføres bebyggelse, dog hindrer fredningen ikke, at der foretages ombygning af eksisterende bebyggelse, såfremt der ikke herved sker eller tilsigtes en ændring af en ejendoms hidtidige benyttelse.

Projektet med reovering og hævning af bygningen forudsætter derfor fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation fra en foreslået eller fastsat fredningsbestemmelse, når det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål.

På baggrund af oplysningerne om vandstanden og bygningens oversvømmelse og efter oplysningerne om bebyggelsens nuværende og fremtidige udseende kan fredningsnævnet godkende projektet, da det ikke findes at påvirke oplevelsen af fredningen i nogen nævneværdig grad.

Fredningsnævnet meddeler herefter dispensation i sagen på vilkår som anført af Naturstyrelsen om udførelse i perioden fra 1. oktober til 1. marts.

Klagevejledning

Denne afgørelse kan påklages til Natur- og Miljøklagenævnet.

Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt.

I medfør af naturbeskyttelseslovens § 86 er følgende klageberettigede:

- Adressaten for afgørelsen
- Ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører
- Offentlige myndigheder
- En berørt nationalparkfond oprettet efter lov om nationalparker
- Lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen
- Landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø
- Landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Klage skal indsendes til fredningsnævnet (Nørregade 1, 8900 Randers eller marh@domstol.dk), som videresender klagen til Natur- og Miljøklagenævnet sammen med afgørelsen og det materiale, der er indgået i sagens behandling.

Det er en betingelse for Natur- og Miljøklagenævnets behandling af klagen, at der indbetales et gebyr på 500 kr. til Natur- og Miljøklagenævnet. Natur- og Miljøklagenævnet vil sende en opkrævning på gebyret til klageren, når sagen er modtaget fra fredningsnævnet. Denne opkrævning skal anvendes ved indbetaling af gebyret. Natur- og Miljøklagenævnet modtager ikke check eller kontanter. Natur- og Miljøklagenævnet påbegynder behandlingen af klagen, når gebyret er modtaget. Betales gebyret ikke på den anviste måde og inden for den fastsatte frist på 14 dage, afvises klagen fra behandling. Vejledning om gebyrordningen kan findes på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nkn.dk.

Såfremt en klage indgives, må fredningsnævnets dispensation ikke udnyttes, før sagen er færdigbehandlet og i givet fald stadfæstet af Natur- og Miljøklagenævnet.

En dispensation bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til

Allan Overkær Christensen, ao@aarstiderne.dk
Grane Plantages Fond, bo@bojung.dk
Danmarks Naturfredningsforening, dn@dn.dk og silkeborg@dn.dk
Silkeborg Kommune, hdc@silkeborg.dk
Naturstyrelsen, nst@nst.dk
Friluftsrådet, knud.vogelius@gmail.com
Dansk Ornitologisk Forening, natur@dof.dk og silkeborg@dof.dk

Den 27. november 2013

FN 2013.71: Udskiftning af driftsbygning

Fredningsnævnet har den 19. juni 2013 modtaget en udtalelse fra Silkeborg Kommune i anledning af en ansøgning fra A/S V. Sørensen om udskiftning af en driftsbygning på ejendommen matr. nr. 3s Torup By, Vrads beliggende Tyklundvej 2, 8654 Bryrup.

Ejendommen er omfattet af Overfredningsnævnets afgørelse af 18. december 1987 om fredning af Tingdalsøerne med omgivelser. Fredningen indeholder bestemmelser om byggeri, og fredningsnævnet skal derfor meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, hvis projektet skal gennemføres.

Fredningsnævnet har behandlet sagen på et møde den 29. oktober 2013 og har herefter besluttet at meddele dispensation i sagen. Begrundelsen for afgørelsen er anført nedenfor i afsnittet om fredningsnævnets afgørelse.

Sagens baggrund

Den 19. juni 2013 modtog fredningsnævnet følgende udtalelse fra Silkeborg Kommune:

"Silkeborg Kommune har modtaget en ansøgning om tilladelse til at udskifte en driftsbygning på ejendommen matr. nr. 3s Torup By, Vrads, med adressen Tyklundvej 2, 8654 Vrads.

Beliggenhed:

Fredningen

Ejendommen ligger inden for fredningen af Tingdalsøerne med omgivelser, Overfredningsnævnets kendelse af 18. december 1987.

Fredningens formål er at bevare Tingdalsøerne og disses nærmeste omgivelser, at beskytte og pleje de til områderne knyttede særegne naturvidenskabelige og landskabelige værdier og under hensyntagen hertil at sikre og regulere almenhedens ret til færdsel og ophold. Områdets tilstand skal bevares. Der må således bl.a. ikke foretages terrænændringer eller ændringer af den hidtidige anvendelse af arealerne.

Der må således ikke ske udnyttelse af forekomster i jorden, og der må ikke foretages opfyldning, planering eller afgravning.

Ifølge fredningens bestemmelser om bebyggelse gælder, at der ikke må opføres bebyggelse (herunder skure, boder el. lign.) eller etableres andre faste konstruktioner eller anlæg. Der må ikke anbringes master, tårne, hegn, både- eller badebroer eller nogen form for skæmmende indretninger.

Fredningen er ikke til hinder for, at der efter godkendelse af Fredningsnævnet foretages ombygning, tilbygning eller eventuel genopførelse af eksisterende bebyggelse, såfremt der ikke herved sker eller tilsigtes ændring af en ejendoms hidtidige benyttelse.

Ansøgningen

Sagen omhandler "Tyklundhuset", der tilhører den større skovejendom Tyklund Plantage. Ifølge BBR består bebyggelsen af en bolig på i alt 85 m², et driftsbygning på 90 m² og en garage på 24 m².

Det ansøgte omfatter udskiftning af en eksisterende driftsbygning på 90 m² med en ny driftsbygning med samme størrelse og placering. Den nye driftsbygning udføres med træfacader og stålpladetag. Boligen og driftsbygningen er sammenbygget. Bygningen benyttes som maskinhus og redskabsrum.

Kommunens bemærkninger

Da der er tale om udskiftning af en eksisterende driftsbygning med samme størrelse og placering, har kommunen ingen indvendinger imod en tilladelse til det ansøgte. Det ansøgte er efter kommunens vurdering ikke i konflikt med fredningens formål.

Bygningen ligger inden for de internationale naturbeskyttelsesområder EF fuglebeskyttelsesområde nr. 34 "Skovområde syd for Silkeborg" og EF habitatområde nr. 49 "Sepstrup Sande, Vrads Sande, Velling Skov og Palsgård Skov".

Det ansøgte har efter kommunens vurdering ingen betydning for de internationale naturbeskyttelsesområder, herunder de arter og naturtyper, som områderne er udpeget for at beskytte, da der ikke sker væsentlige ændringer i de bestående forhold."

Fredningsnævnet har i medfør af naturbeskyttelseslovens § 33, stk. 4, anmodet Naturstyrelsen om teknisk bistand i sagen. I Naturstyrelsens udtalelse af 17. juli 2013 er herefter anført følgende:

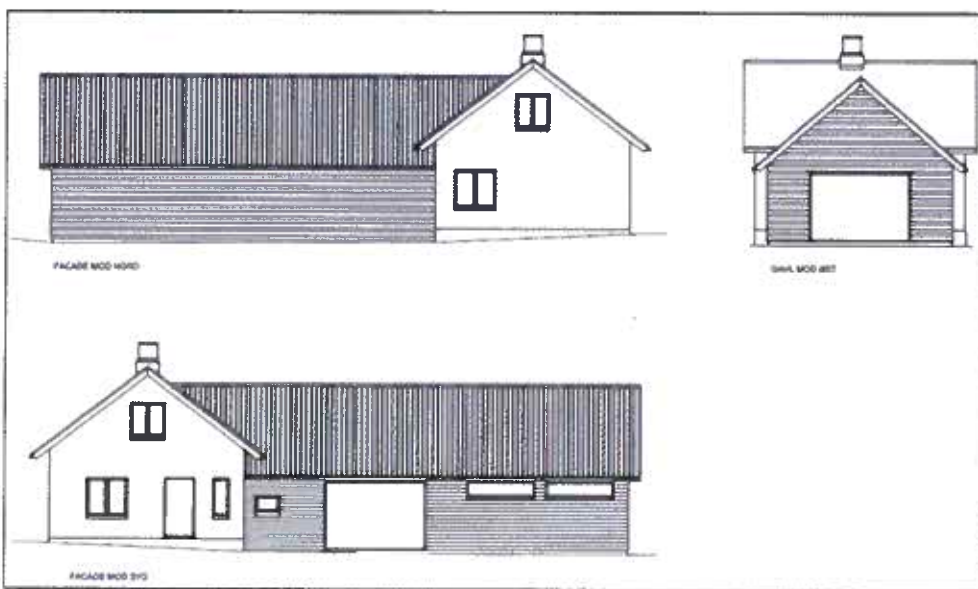
”Nedenstående oplysninger og bemærkninger skal alene ses som svar på anmodningen om teknisk bistand og kan hverken tages som udtryk for, at Naturstyrelsen anbefaler en dispensation til det ansøgte eller det modsatte.

Ansøgningen

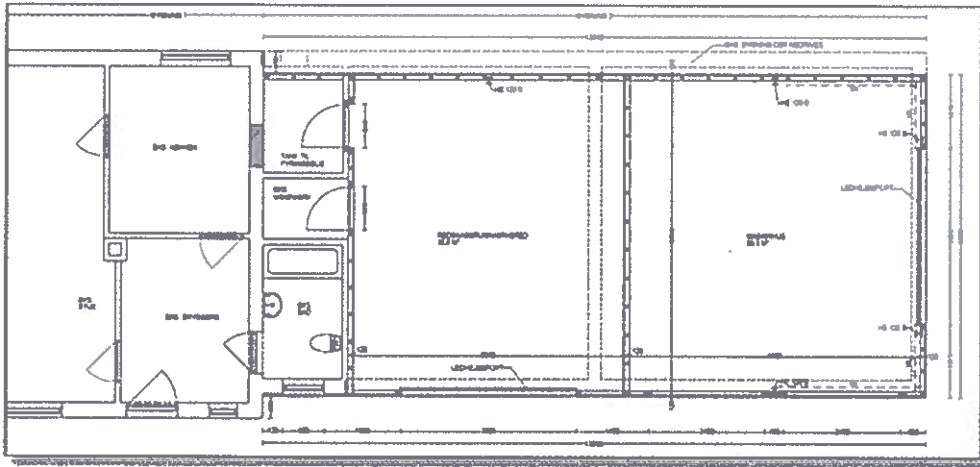
Det ansøgte omfatter udskiftning af en eksisterende driftsbygning på 90 m² med en ny driftsbygning med samme størrelse og placering. Den nye driftsbygning udføres med træfacader og stålpladetag. Boligen og driftsbygningen er sammenbygget. Bygningen benyttes som maskinhus og redskabsrum.

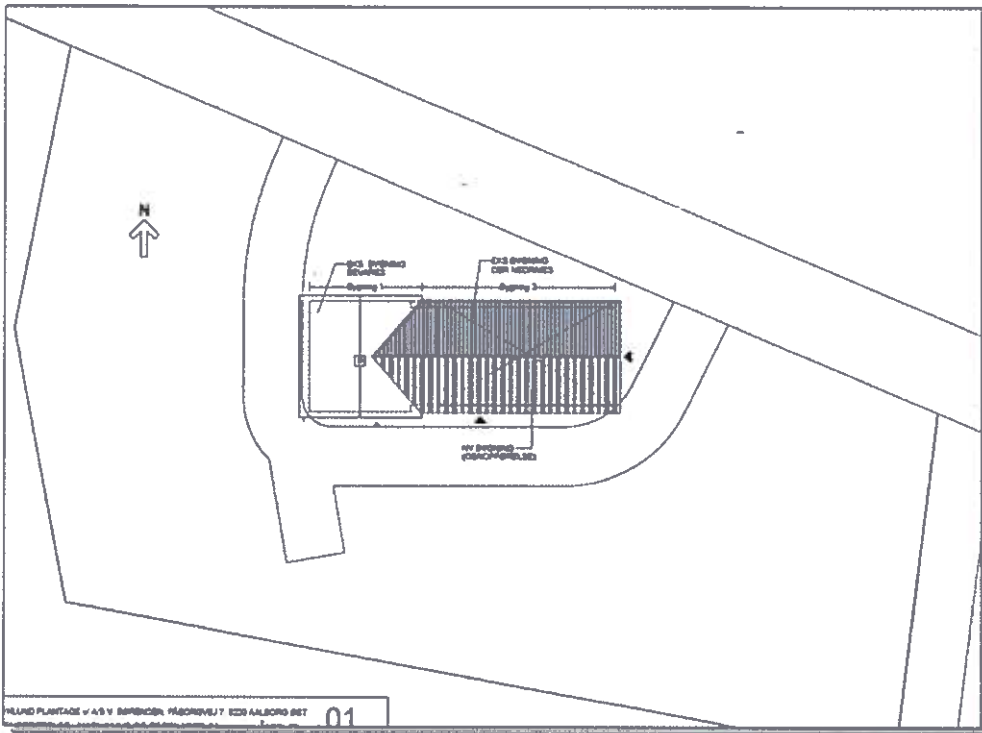
Oversigtskort over området og gårdens placering.

Indsendt tegning af ny indbygget driftsbygning i stuehus.

Indsendt tegning af indretning af stuehus og driftsbygning.

Indsendt tegning af stuehus og driftsbygning oppefra.

Fredningen

Ejendommen er omfattet af fredningen af Tingdalsøerne med omgivelser, Overfredningsnævnets kendelse af 18. december 1987.

Fredningens formål er følgende:

§ 1. Fredningens formål.

Fredningen har til formål at bevare Tingdalsøerne og disses nærmeste omgivelser, at beskytte og pleje de til områderne knyttede særegne naturvidenskabelige og landskabelige værdier og under hensyntagen hertil at sikre og regulere almenhedens ret til færdsel og ophold.

Andre relevante bestemmelser i fredningen:

§ 3. Terrænændringer.

Som anført i § 2 må der ikke foretages terrænændringer. Der må således ikke ske udnyttelse af forekomster i jorden, og der må ikke foretages opfyldning, planering eller afgravning.

§ 7. Bebyggelse og andre anlæg, herunder hegn.

Der må ikke opføres bebyggelse (herunder skure, boder el.lign.) eller etableres andre faste konstruktioner eller anlæg. Der må ikke anbringes master, tårne, hegn, både- eller badebroer eller nogen form for skæmmende indretninger.

Fredningen er ikke til hinder for,

- a. at der efter godkendelse af Fredningsnævnet foretages ombygning, tilbygning eller eventuel genopførelse af eksisterende bebyggelse, såfremt der ikke herved sker eller tilsigtes ændring af en ejendoms hidtidige benyttelse,
- b. at der efter godkendelse af Fredningsnævnet opføres et sommerhus på østsiden af Grane Langsø på betingelse af, at de eksisterende huse henholdsvis på søens nordbred og på skrænten nordvest for søen fjernes,
- c. at der midlertidigt opstilles de til skovdrift nødvendige arbejds-skure,
- d. at der opsættes eller udskiftes sædvanlige kreaturhegn eller vildthegegn til beskyttelse af nyplantninger,

Ejendommen

Sagen omhandler "Tyklundhuset", der tilhører den større skovejendom Tyklund Plantage. Ifølge BBR består bebyggelsen af et enfamilieshus med et boligareal på i alt 85 m², en driftsbyg-

ning på 90 m² og en garage på 24 m². Ejendommen ejes af Niels Dalgaard Sørensen og Jørgen Iversen.

Øvrig regulering/planlægning på arealet

Bygningen er beliggende i Natura 2000 område nr. 53 (habitatområde nr. 49 og fuglebeskyttelsesområde nr. 34). I nedenstående skema ses områdernes udpegningsgrundlag:

49	Søpstrup Sande, Vrads Sande, Velling Skov og Palsgård Skov	1096	Bæklampræt (<i>Lampetra planeri</i>)
		1166	Stor vandsalamander (<i>Triturus cristatus cristatus</i>)
		1318	Damfløgemus (<i>Myotis dasycneme</i>)
		1355	Odder (<i>Lutra lutra</i>)
		1393	Blank seglmos (<i>Drepanocladus vernicosus</i>)
		1528	Gul stenbræk (<i>Saxifraga hirculus</i>)
		2310	Indlandsklitter med lyng og visse
		2320	Indlandsklitter med lyng og revling
		2330	Indlandsklitter med åbne græsarealer med sandskæg og hvene
		3110	Kalk- og næringsfattige søer og vandhuller (lobeliesøer)
		3130	Ret næringsfattige søer og vandhuller med små amfibiske planter ved bredder
		3140	Kalkrige søer og vandhuller med kransalger
		3150	Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks
		3160	Brunvandede søer og vandhuller
		3260	Vandløb med vandplanter
		4010	Våde dværgbusksamfund med klokkelyg
		4030	Tørre dværgbusksamfund (heder)
		5130	Enekrat på heder, overdrev eller skrænter
		6230	* Artsrige overdrev eller græsheder på mere eller mindre sur bund
		6410	Tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtorf
		7110	* Aktive højmoser
		7120	Nedbrudte højmoser med mulighed for naturlig gendannelse
		7140	Hængesæk og andre kærsamfund dannet flydende i vand
		7150	Plantefamfund med næbfrø, soldug eller ulvefod på vådt sand eller blottet tør
		7220	* Kilder og væld med kalkholdigt (hårdt) vand
		7230	Rigkær
9120	Bøgeskove på morbund med kristtom		
9130	Bøgeskove på muldbund		
9160	Egeskove og blandskove på mere eller mindre rig jordbund		
9190	Stilkegeskove og -krat på mager sur bund		
91D0	* Skovbevoksede tørvemoser		
91E0	* Elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld		

På hjemmesiden www.prior.dmu.dk ses, at naturtypen tørre dværgbusksamfund findes nær gården. Styrelsen vurderer at projektet ikke vil påvirke denne naturtype væsentlig.

SPA 34 Skovområde syd for Silkeborg			
Hvepsevåge	Y		F3
Stor hornugle	Y		F1
Natravn	Y		F1
Isfugl	Y		F1
Sortspætte	Y		F1
Hedelærke	Y		F1
Rødrygget tornskade	Y		F3

Naturstyrelsens lokalenhed Søhøjlandet har lokalt kendskab til området. Lokalenheden har vurderet gennemførelsen af projektet i forhold til Natura 2000 området. Lokalenheden oplyser, at projektets gennemførelse ikke synes, at påvirke arter på udpegningsgrundlaget for Natura 2000 området væsentligt, når der som her udelukkende moderniseres på den bestående sokkel eller med samme placering og størrelse af sokkel og hus. Huset er undergivet fredskovspligt, men heller ikke dette forhold synes at give anledning til bemærkninger eller udløse en sagsbehandling efter skovloven, så længe man holder sig til at genopbygge på samme sokkelplacering og med et hus af samme størrelse. Lokalenheden vurderer derfor, at projektet hverken giver anledning til indvendinger i forhold til Natura 2000 eller i forhold til skovloven.

Øvrige bemærkninger

Naturstyrelsen ikke fundet andre relevante afgørelser inden for fredningen.”

Fredningsnævnet besigtigede ejendommen den 29. oktober 2013. I besigtigelsen deltog foruden fredningsnævnet ejeren A/S V. Sørensen ved administrerende direktør Kaj Taidal, Silkeborg Kommune ved Helene Clausen og Danmarks Naturfredningsforening ved Niels Ole Nielsen. Det kunne konstateres, at driftsbygningen var faldefærdig og egnet til nedrivning. Kaj Taidal redegjorde for projektet med den påtænkte nyopførelse.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningen af Tingdalsøerne med omgivelser har bl.a. til formål at bevare Tingdalsøerne og disses nærmeste omgivelser, herunder de landskabelige omgivelser. Der må ikke opføres bebyggelse, dog hindrer fredningen ikke, at der kan ske genopførelse af eksisterende bebyggelse, såfremt der ikke herved sker eller tilsigtes en ændring af en ejendoms hidtidige benyttelse.

Projektet med udskiftningen af driftstilbygningen forudsætter derfor fredningsnævnets dispensation i medfør af naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, hvorefter fredningsnævnet kan meddele dispensation fra en foreslået eller fastsat fredningsbestemmelse, når det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål.

Den eksisterende ejendom er faldefærdig, og en nyopførelse i overensstemmelse med projektet vil isoleret medføre en pænere bygningsmasse. På den baggrund, og da fredningsbestemmelserne giver mulighed for genopførelse, kan fredningsnævnet godkende byggeriet.

Fredningsnævnet meddeler herefter dispensation i sagen.

Klagevejledning

Denne afgørelse kan påklages til Natur- og Miljøklagenævnet.

Klagefristen er 4 uger fra den dag, afgørelsen er meddelt.

I medfør af naturbeskyttelseslovens § 86 er følgende klageberettigede:

- Adressaten for afgørelsen
- Ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører
- Offentlige myndigheder
- En berørt nationalparkfond oprettet efter lov om nationalparker
- Lokale foreninger og organisationer, som har en væsentlig interesse i afgørelsen
- Landsdækkende foreninger og organisationer, hvis hovedformål er beskyttelse af natur og miljø
- Landsdækkende foreninger og organisationer, som efter deres formål varetager væsentlige rekreative interesser, når afgørelsen berører sådanne interesser.

Klage skal indsendes til fredningsnævnet (Nørregade 1, 8900 Randers eller marh@domstol.dk), som videresender klagen til Natur- og Miljøklagenævnet sammen med afgørelsen og det materiale, der er indgået i sagens behandling.

Det er en betingelse for Natur- og Miljøklagenævnets behandling af klagen, at der indbetales et gebyr på 500 kr. til Natur- og Miljøklagenævnet. Natur- og Miljøklagenævnet vil sende en opkrævning på gebyret til klageren, når sagen er modtaget fra fredningsnævnet. Denne opkrævning skal anvendes ved indbetaling af gebyret. Natur- og Miljøklagenævnet modtager ikke check eller kontanter. Natur-

og Miljøklagenævnet påbegynder behandlingen af klagen, når gebyret er modtaget. Betales gebyret ikke på den anviste måde og inden for den fastsatte frist på 14 dage, afvises klagen fra behandling. Vejledning om gebyrordningen kan findes på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside www.nkn.dk.

Såfremt en klage indgives, må fredningsnævnets dispensation ikke udnyttes, før sagen er færdigbehandlet og i givet fald stadfæstet af Natur- og Miljøklagenævnet.

En dispensation bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 3 år efter, at den er meddelt.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til

Kai Taidal, kaj@taidal.dk

Danmarks Naturfredningsforening, dn@dn.dk og silkeborg@dn.dk

Silkeborg Kommune, hdc@silkeborg.dk

Naturstyrelsen, nst@nst.dk

Friluftsrådet, knud.vogelius@gmail.com

Dansk Ornitologisk Forening, natur@dof.dk og silkeborg@dof.dk